

§ 12 MILJØGODKENDELSE
af svinebedrift
Grøngårdvej 25 og 26, 6270 Tønder

TØNDER KOMMUNE

Registreringsblad

Titel: § 12 miljøgodkendelse af svinebedrift Grøngårdvej 25 og 26, 6270 Tønder

Dato for ikrafttrædelse: 28. september 2010

Bedriftens navn: Unavngivet

CVR-nr: 17988808

CHR-nr: 50110 og 50112

Ejendomsnummer: 5500016230

Matr. nr. matr. nr. 104, 292 og 181 Grøngård, Burkal, 121 Sæd, Ubjerg

Adresse: Grøngårdvej 25 og 26, 6270 Tønder

Bedrifts ejer og Ansøger: Troels og Lars Petersen (kontaktperson) I/S

Konsulent: Marina Berndt, Sønderjysk Landboforening, Billundvej 3, 6500 Vojens, tlf. 73 20 26 64, e-mail: mmb@slf.dk

Tilsynsmyndighed: Tønder Kommune

Rådgiver: Orbicon, Ann Thygesen, KS, Ditte Lildal Berg

Kontrolleret af: Dorte Fabrin

Ikke-teknisk resumé

Troels og Lars Petersen driver en svineproduktion på tre ejendomme med tilhørende markdrift. Svineproduktionen foregår på Grøngårdvej 25 (søer), Grøngårdvej 26 (slagtesvin) og Grøngårdvej 27 (smågrise). Troels og Lars Petersen I/S har søgt Tønder Kommune om tilladelse til udvidelse af den eksisterende svineproduktion på de to ejendomme Grøngårdvej 25 og 26, 6270 Tønder. Produktionen på Grøngårdvej 27 nedlægges.

Ansøgningen vedrører udvidelse af produktionen fra 500 årssøer og 974 slagtesvin svarende til 144,27 dyreenheder svin til en produktion af 905 årssøer (Grøngårdvej 25), 27.000 smågrise (7,2-32 kg), 540 polte (32-104 kg) og 540 slagtesvin (32-107) (Grøngårdvej 26) svarende til 375,20 dyreenheder.

I forbindelse med udvidelsen af dyreholdet, ønskes der opført nye sostalde (staldafsnit 1.1.3), samt en ny gyllebeholder (1.1.4) på Grøngårdvej 25 og ny smågrisestald (1.2.6) på Grøngårdvej 26. På Grøngårdvej 25 nedlægges en eksisterende gylletank (1.1.5) og på Grøngårdvej 26 ændres en lade til poltestald (1.2.8).

Der er til ejendommen et udbringningsareal på 165,03 ha (ejet/forpagtet) og 119,73 ha aftalearealer.

Ammoniakkraft er opfyldt, fosforkrav og kvælstofkrav er opfyldt, beliggenheden overholder alle geneafstande med hensyn til lugt. For at overholde disse krav etableres der gyllekøling i de nye stalde, indholdet af råprotein i søfoderet reduceres og på den nye gyllebeholder etableres der fast overdækning

Ejendommen er beliggende i det åbne land ca. 2,2 km sydvest for Jejsing, som er den nærmeste byzone i området.

På grundlag af de i sagen foreliggende oplysninger meddeler Tønder Kommune en § 12 godkendelse til ejendommen på en række anførte vilkår.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	4
Klagevejledning og offentliggørelse	6
Generelle vilkår	8
Drift og indretning	8
Årsproduktion	9
Vilkår for anlæg	10
Staldinventar- og drift	10
Ammoniakreducerende miljøteknologi	10
Lugt	12
Gødningsopbevaring	12
Gyllehåndtering	12
Transport	13
Spildevand m.v.	13
Uheld og driftsforstyrrelser	13
Støj	14
Skadedyr	14
Støv	15
Lys	15
Oplag af olie og kemikalier	15
Affald	15
Vilkår for udspretningsarealer	17
Udbringning	17
Tønder Kommunes samlede vurdering	19
Miljøteknisk beskrivelse	37
Bilag 1: Oversigtsplaner over ejendommene	47
Bilag 2: Afløbsplaner over ejendommene	48
Bilag 2: Afløbsplaner over ejendommene	49
Bilag 3: Staldopbygning og beregning af BAT-niveau	51
Bilag 4: Transportveje	53
Bilag 5: Oversigt over udbringningsarealer incl. nummer	54
Bilag 6: Arealer og ejendomme ift § 7, natura 2000 områder	54
Bilag 6: Arealer og ejendomme ift § 7, natura 2000 områder	55
Bilag 7: Nitratfølsomme indvindingsområder og drikkevandsområder	56
Bilag 8: § 3 natur ved ejendommene og udbringningsarealerne	56
Bilag 8: § 3 natur ved ejendommene og udbringningsarealerne	57
Bilag 9: Arealer ift. vandløb og spredningskorridorer	58
Bilag 10: Forudsætninger for type 2 korrektioner	59
Bilag 11: Düngeverordnung	60
Bilag 12: Kommentarer indkommet i partshøringsperioden	80

Indledning

Troels og Lars Petersen I/S har ansøgt om en § 12 godkendelse jf. husdyrloven¹ af de to ejendomme beliggende på adresserne, Grøngårdvej 25 og 26, 6270 Tønder.

Der ansøges om en driftmæssig udvidelse af eksisterende besætning fra nuværende dyrehold svarende til 144,27 DE fordelt på 500 årssøer og 974 slagtesvin til et dyrehold svarende til 375,20 DE fordelt på 905 årssøer (Grøngårdvej 25), 27.000 smågrise (7,2-32 kg) 540 polte (32-104 kg) og 540 slagtesvin (32-107 kg) (Grøngårdvej 26).

Miljøgodkendelsen udarbejdes af Tønder Kommune med bistand fra Orbicon.

Ejendommen er ikke tidligere miljøgodkendt.

Læsevejledning

Godkendelsen er opbygget, så vilkår står først sammen med konklusionerne fra den samlede vurdering, derefter følger Tønder Kommunes samlede vurdering samt en miljøteknisk beskrivelse af det ansøgte projekt.

Sagens bilag

Følgende oplysninger er indgået i behandling af sagen:

- Ansøgning skema nr. 11278 af 26/2 2009 version 7, (genberegnet 11/8 2010), med bilag.
- Supplerende oplysninger via diverse mails og notater.

Lovgrundlag

Ansøgningen er behandlet i henhold til reglerne i Husdyrloven med tilhørende bekendtgørelse² samt Skov- og Naturstyrelsens vejledning om tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Derudover er der foretaget en vurdering af ansøgningen jf. reglerne i habitatbekendtgørelsen³. Jf. denne skal kommunen før der træffes afgørelse til et husdyrbrug, foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Da der er tale om anlæg til husdyrproduktion for mere end 250 dyreenheder, skal ansøgningsmateriale i henhold til Husdyrbrugloven § 55 offentliggøres således, at

offentligheden får lejlighed til at se materialet og udtale sig herom. Bedriften er omfattet af § 12.

Ansøgningsmateriale er offentliggjort den 9. juni 2009 i Digeposten (Tønder)

Udkast til miljøgodkendelse har været i nabo/partshøring fra d. 12.08.2010 til den 23.09.2010. Udkastet har været fremsendt til ejer samt parter, som kommunen har udpeget på baggrund af kriteriet "enhver med væsentlig individuel interesse" (ses på nedenstående partshøringsliste).

Husdyrlovens beskyttelsesniveau, afskæringskriterier

Godkendelsen er vurderet i henhold til husdyrlovens og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens beskyttelsesniveauer, afskæringskriterier samt i henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsen², Skov- og Naturstyrelsens vejledning om tilladelse og miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug samt Habitatbekendtgørelsen³.

Husdyrloven beskriver 4 beskyttelsesniveauer eller afskæringskriterier, nemlig:

1. Ammoniak

- Det generelle ammoniakkrav
- Det individuelle ammoniakkrav - Maksimal merbelastning af særlige naturområder (§ 7)

Det generelle ammoniakkrav er opfyldt, ved etablering af gyllekøling i de nye stalde, reduktion af råprotein i so-foderet, samt etablering af fast overdækning på den ny gyllebeholder. Det individuelle ammoniakkrav er overholdt, nærmeste § 7 ligger længere væk end 1.000 meter fra ejendommen.

2. Lugt

- Nabo
- Samlet bebyggelse
- Byzone

Lugtkravene er overholdt. Nærmeste nabo uden landbrugspligt er Grøngårdvej 28 hvor lugtgeneafstanden er beregnet til 178,57 m og den faktiske afstand er beregnet til 445,58 m.

3. Fosfor

- Natura 2000 områder overbelastet med fosfor
- Lavbund
- Lerjord

Alle udbringningsarealerne ligger i P-klasse 0 dvs. at der ikke er restriktioner udover harmonikrævet. Jf. fosforberegningerne i ansøgningssystemet er fosforkrævet overholdt.

4. Nitrat

¹ Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug nr. 1486 af 4/12/2009

² Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug nr. 294 af 31/3/2009

³ Bekendtgørelse nr. 408 af 01/05/2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

- Overfladevand (nitratklasser 1-3)
- Grundvand (nitratfølsomme indvindingsområder)

Alle udbringningsarealerne ligger i N-klasse 0. Kravet til nitrat i forhold til overfladevand er overholdt. Da der ikke er arealer beliggende i nitratfølsomme områder, er der ikke beregnet for nitrat i forhold til grundvand.

Meddelelse om godkendelse

På grundlag af de i sagen foreliggende oplysninger meddeler Tønder Kommune hermed godkendelse til ovennævnte bedrift på nedenstående vilkår. Det er endvidere Tønder Kommunes samlede vurdering, at miljøgodkendelsen, med de pågældende vilkår for lokalisering, indretning og drift af husdyrbruget, **ikke** vil medføre en væsentlig virkning på miljøet.

Godkendelsen gælder kun for det ansøgte. Der må **ikke** ske udvidelse eller ændring i dyreholdet, herunder stalde, gødningsopbevaringsanlæg, udspretningsareal og lignende, før ændringen er anmeldt til og godkendt af tilsynsmyndigheden.

Godkendelsen omfatter udelukkende ejendommens erhvervsdel og forholdet til husdyrbrugslovgivningen. Godkendelser/tilladelser i forhold til anden lovgivning (f.eks. Byggeloven, Planloven, m.v. samt afledning af spildevand og overfladevand efter Miljøloven) skal søges separat og der skal bl.a. indhentes byggemeddelelse inden evt. byggeri må igangsættes.

Bedriften skal til enhver tid leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser – også selvom disse regler eventuelt måtte være skærpede i forhold til denne godkendelse.

Hvis den meddelte miljøgodkendelse ikke har været udnyttet, helt eller delvist, i 3 på hinanden følgende år betragtes det som kontinuitetsbrud. Så bortfalder den del af godkendelsen, der ikke har været udnyttet de seneste 3 år, med mindre andet fremgår af miljøgodkendelsen. Det er ikke hensigten at fravigelser, der skyldes naturlige produktionsudsving, betragtes som kontinuitetsbrud.

Godkendelsen skal, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2018.

Klagevejledning og offentliggørelse

Afgørelsen, der alene vedrører forholdene i henhold til Husdyrloven, kan inden 4 uger efter afgørelsens annoncering, dvs. inden den 27.10.2010 påklages til Miljøklagenævnet.

Klageberettiget er ansøger, klageberettigede myndigheder og organisationer og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagen jf. Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 84-87. Godkendelsen er offentliggjort ved annonce i Digeposten den 28.09.2010.

Godkendelsen kan påklages i overensstemmelse med reglerne i Lov om miljøgodkendelse af m.v. af husdyrbrug kapitel 7.

Eventuel klage stiles til Miljøklagenævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV, men indsendes skriftligt til Tønder Kommune, Miljø og Natur, Rådhusstræde 2, 6240 Løgumkloster eller pr. mail til toender@toender.dk, som videresender klagen med sagens akter..

Klagen skal være modtaget af Tønder Kommune senest ved kontortids ophør onsdag den 27.10.2010.

En eventuel klage har ikke opsættende virkning, medmindre Miljøklagenævnet bestemmer andet, hvorfor godkendelsen på eget ansvar kan udnyttes før klagefristen er udløbet i henhold til Husdyrlovens § 81, stk. 1.

Såfremt afgørelsen påklages, vil dette blive meddelt ansøger.

Denne afgørelse kan endvidere indbringes for domstolene, jf. Husdyrlovens § 90. En eventuel sag skal være anlagt inden 6 måneder efter annonceringen.

Med venlig hilsen

Dorte Fabrin
Miljømedarbejder

Udkast til afgørelse er fremsendt til kommentering inden meddelelse af godkendelsen til følgende (partshøring):

Ansøger:

Troels og Lars Petersen I/S, Grøndgårdvej 25, 6270 Tønder

Naboer:

Ejere af forpagtede arealer:

Ejere af aftalearealer:

Konsulent:

Marina Berndt, Sønderjysk Landboforening, Billundvej 3, 6500 Vojens, mmb@slf.dk

Kommentarer indkommet i partshøringsperioden:

Tønder Kommune har i partshøringsperioden modtaget kommentarer fra naboerne på Grøndgårdvej 30. De beskriver vigtigheden af, at der ikke kommer forøgede lugtgener fra ejendommen. Kommentarerne kan ses i sin helhed som bilag 12.

Tønder Kommune har vurderet de indkomne kommentarer og bemærker følgende:

I husdyrloven er der fastsat grænser for, hvor meget det må lugte fra et husdyrbrug. De enheder der beregnes i er Odour Units (OUE_E). Der er forskellige grænser afhængig af, om der er tale om enkeltbolig (15 OUE_E/m³), samlet bebyggelse (7 OUE_E/m³) eller byzone (5 OUE_E/m³).

Grundet husdyrbrugets størrelse skal enkeltboliger som minimum ligge 179 m fra husdyrbruget for at ovenstående grænse er overholdt. Da Grøndgårdvej 30 ligger ca. 508 m fra husdyrbruget, vil "lugtbelastningen" ved denne enkeltbolig være på ca. 6 OUE_E/m³, dvs. væsentlig lavere end den værdi (15 OUE_E/m³), loven angiver som den maksimale lugt naboer i enkeltbolig må udsættes for.

Orienteret om meddelelse af denne godkendelse er:

- Ejer: Troels og Lars Petersen I/S, Grøngårdvej, 6270 Tønder (godkendelsen tilsendt)
- Miljøministeren: Miljøcenter Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe. E-post: post@rib.mim.dk
- Statsforvaltningen Syddanmark, Embedslægeinstitutionen, Storetorv 10, 6200 Aabenraa. E-post: syddanmark@statsforvaltning.dk
- Enhver med væsentlig individuel interesse. (de hørte parter er nævnte i afsnittet "høring" ovenfor)
- Ferskvandsfiskeriforeningen, Vormstrupvej 2, 7540 Haderup. E-post: nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Lokalfdeling Tønder, Søren Eller, Leosallé 26, 6270 Tønder, E-post: soren@eller.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, Lokalfdeling Sønderjylland v/Martin Iversen, Sottrupskov 10, 6400 Sønderborg. E-post: toender@dof.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund, v/Miljøkoordinator Morten Ringive, Sandbjergvej 1, 6400 Sønderborg. E-post: mri@fleggaard.dk
- Friluftsrådet v/Svend Kristiansen, Østerbyvej 32, 6280 Højer. E-post: fr@friluftsradet.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø, E-post: dn@dn.dk.
- Danmarks Sportsfiskerforbund, Worsaaesgade 1, 7100 Vejle, E-post: jkt@sportsfiskerforbundet.dk.
- Det Økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N, E-post: husdyr@ecocouncil.dk.
- Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V. E-post: natur@dof.dk

Andre:

- Konsulent Marina Berndt, Sønderjysk Landboforening, Billundvej 3, 6500 Vojens, mmb@slf.dk

Generelle vilkår

Drift og indretning

1. Godkendelsen omfatter samtlige landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommene Grøngårdvej 25 og 26, 6270 Tønder herunder samtlige arealer inkl. udsprængningsarealer, der er tilknyttet husdyrproduktionen vedrørende CHR nr. 50110 og 50112 og CVR nr. 17988808.
2. Miljøgodkendelsen træder i kraft den dato den meddeles. Hvor intet andet er nævnt, skal vilkårene være opfyldt ved godkendelsens ibrugtagning. Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke påbegyndt indenfor 2 år, og hvis den ikke er udnyttet indenfor 5 år efter godkendelsens meddelelse.
3. Bedriften skal indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for denne godkendelse, samt med de ændringer der eventuelt måtte fremgå af godkendelsens vilkår.
4. De nye bygninger, sostald, smågristald og gyllebeholder skal etableres som angivet på bilag 1
5. De nye bygninger, samt teltoverdækning af ny gyllebeholder skal opføres i mørke farver og i ikke reflekterende materiale og matche de materialer det eksisterende byggeri har. Tilsvarende er gældende ved evt. ydre renovering af den ældre bygningsmasse.
6. På Grøngårdvej 26, skal der etableres egntypisk beplantning (evt. 2 m høj blandet bevoksning med enkelte træer) langs den vestlige kant af mark 20-1.
7. Før den nye gyllebeholder tages i brug, skal der foretages sikring af grøften. Denne sikring skal enten foretages som jordvold der kan tilbageholde mængden af gylle i gyllebeholderen over terræn, eller som forlægning/sløjfning af grøften, hvilket der dog først skal søges om tilladelse til.
8. Den nye sostald (1.1.3) skal placeres minimum 25 m fra markvandingsboringen DGU nr. 167.670.
9. De der er ansvarlige for driften skal underrette kommunen før landbruget foretager følgende:
 - Ejerskifte af virksomhed
 - Hel eller delvis udskiftning af driftsherre
 - Indstilling af driften for en længere periode, men dog mindre end 3 år.
10. Der skal til enhver tid forefindes et eksemplar af miljøgodkendelsen på ejendommen. Den ansvarlige for driften og de øvrige ansatte skal være bekendt med relevante vilkår.
11. Ved bedriftens ophør, skal der udføres følgende forureningsbegrænsende foranstaltninger:
 - Alle anlæg skal tømmes og rengøres for husdyrgødning, der bortskaffes efter gældende regler.

Miljøteknisk vurdering

- Drift og indretning

Det forudsættes at bedriften indrettes og drives i overensstemmelse med det i sagen forelagte. Oversigt over indretning fremgår af bilag 1 og arealoversigt over udbringningsarealer fremgår af bilag 5.

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra denne afgørelses meddelelse. Med "udnyttet" menes, at det ansøgte byggeri er taget i brug, og der er indsat et dyrehold svarende til den ansøgte produktion. Hvis projektet ikke igangsættes indenfor 2 år efter meddelelse om godkendelse, er det en naturlig følge af vilkår 2, at godkendelsen bortfalder. Hvis projektet derimod iværksættes (nye bygninger og/eller et dyrehold på mere end 144,27 DE) betragtes projektet som iværksat, og vilkårene træder i kraft.

Nybygningerne vil falde visuelt sammen med de øvrige driftsbygninger og det vurderes, at det vil fremstå som en driftsmæssig enhed. Det vurderes endvidere, at det ansøgte ikke vil forringe de landskabelige, naturmæssige eller kulturhistoriske værdier, der ligger til grund for områdets status. Vurderingen bygger på at der stilles vilkår om beplantning og materialevalg.

De nye stalde og ny gyllebeholder overholder gældende afstandskrav. Dog placeres den nye sostald 1.1.3 forholdsvis tæt på markvandingsboring DGU nr. 167.670. Det er oplyst i ansøgningen, at afstandskravet hertil på 25 m overholdes og der er derfor ligeledes stillet vilkår til dette. Den nye gyllebeholder (1.1.4) etableres meget tæt på grøft. På den baggrund skal der sikres mod udslip af gylle til vandløb ved uheld, hvorfor der stilles vilkår om at gyllebeholderen ikke må tages i brug, før sikringen er gennemført.

Det er Tønder Kommunes vurdering, at de stillede vilkår ved bedriftens ophør, er tilstrækkelige i forhold til at undgå forureningsfare og for at bringe stedet tilbage i tilfredsstillende miljømæssig stand herunder hensyn til varetagelse af landskabelige hensyn.

- Restkemikalier, olieaffald, medicinaffald m.v. skal bortskaffes i henhold til affaldsregulativerne.
- Gyllebeholdere der ikke længere anvendes, skal rengøres.

Årsproduktion

- Bedrifterne tillades drevet med en årsproduktion på maksimalt :
 - 905 årssøer
 - 27.000 smågrise, fra 7,2 – 32 kg (4.161 stipladser)
 - 540 polte/slagtesvin, 32 - 107 kg (135 stipladser)
 - 540 polte/slagtesvin, 32 - 104 kg (135 stipladser)
 svarende til i alt 375,2 DE
- Frem til at der foreligger skriftlige aftaler for afsætning af gylle til de ansøgte aftaler jf. vilkår nr. 87, må årsproduktionen ikke overstige 230,76 DE (antal DE der kan udbringes på eget/lejet). I takt med, at der indgås skriftlige aftaler om afsætning af gylle til de ansøgte aftalearealer, må årsproduktionen stige svarende til hvad der kan afsættes til disse arealer. Årsproduktionen må dog ikke overstige niveauet angivet ovenfor i ovenstående vilkår.
- Dyreholdet på ejendommen skal placeres i stalde og med vægtintervaller og stipladser som angivet i bilag 3.
- Det maksimalt tilladte antal dyr i ovennævnte dyrekategorier på stald af gangen er 5.337 (stipladser) fordelt som ovenstående
- Almindelige sæsonudsving samt tilpasninger pga. sanering og lignende accepteres, det samme gør dyreholdets størrelse som følge af tilpasninger pga. ændrede vægtintervaller så længe både det maksimale antal DE og geneafstanden for lugt ikke forøges.
- Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden således:
 - Når besætningen er nået op på 375,20 DE,
 - Status på dyrehold og bygninger den 28.09.2012
- I forbindelse med afholdelse af de regelmæssige tilsyn skal afregning fra slagteriet og opgørelser fra CHR, svineflytninger eller lign. for hele den animalske produktion, dækkende de sidste 3 års produktion, ligge til rådighed for tilsynsmyndigheden

- Årsproduktion

Det er antallet af dyr der angiver den tilladelige produktions størrelse. De angivne dyreenheder (DE) er opgivet i henhold til den ved godkendelsestidspunktet gældende Husdyrgødningsbekendtgørelses⁴ definitioner.

Der er stillet vilkår om, at produktionen ikke må udvides til det maksimalt godkendte før der foreligger skriftlige aftaler om afsætning af gylle til de aftalearealer der er indeholdt i denne godkendelse, idet aftalearealerne er en forudsætning for udnyttelse af godkendelsen til maksimalt dyrehold. Bortfalder en af de ansøgte aftaler må dyreholdet derfor ikke udvides, før der er jf. husdyrloven er ansøgt og modtaget accept fra kommunen om anvendelse af en ny gylleaftale.

Jævnfør vilkår 2 bortfalder godkendelsen, hvis udvidelsen ikke er påbegyndt inden for 2 år fra meddelelse om godkendelse. Desuden er det en forudsætning, at der 5 år efter meddelelse om godkendelse er indsat et dyrehold svarende til det ansøgte. Såfremt der 5 år efter meddelelse om godkendelse er indsat et dyrehold på mindre end 375,20 DE, vil det være dyreholdet på det pågældende tidspunkt, som er afgørende for det fremtidige maksimale dyrehold. Der er vilkår om egenkontrol, som har til hensigt at sikre, at husdyrholdet er indsat inden udløbet af den fastsatte periode. Derfor er der indsat et vilkår om egenkontrol, der skal sikre, at husdyrholdet er indsat inden udløbet af den fastsatte periode. Det er således ikke tilstrækkeligt, at en opbygning er påbegyndt.

⁴ Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. nr. 1695 af 19/12/2006 med senere ændringer

Vilkår for anlæg

Staldinventar- og drift

19. Der skal være højtryksoverbrusningsanlæg, hvor staldluftten tilføres forstøvet vand i samtlige stalde.
20. Ventilationsanlæg skal udføres således, at der ikke opstår væsentlige lugt- eller støjgener. Staldventilatorer skal renholdes og justeres jævnlgt efter producentens anvisninger.
21. Bedriften skal, i forbindelse med de regelmæssige tilsyn, redegøre for hvad der er indført af renere teknologi siden sidst samt i hvilket omfang der er sket substitution af råvarer og hjælpestoffer til mindre miljøbelastende råvarer og hjælpestoffer.

Ammoniakreducerende miljøteknologi

22. De nye sostalde (1.1.3) skal indrettes som følgende: løbe/drægtighedsstalden etableres med staldsystem "løsgående, delvis spaltegulv" ved årssøerne. Farestalden etableres med kassestier og delvis spaltegulv ved årssøerne.
23. Den nye smågrisestald (1.2.6) skal indrettes som toklimastald med delvis spaltegulv.
24. I eksisterende lade (1.2.8) skal der etableres poltestald, som indrettes med drænet gulv med spalter (33/67).
25. Der skal etableres gyllekølingsanlæg i de nye sostalde, 1.1.3 (720 m² gyllekanal). For at opnå en reduktion i ammoniakemissionen på 25 pct., skal der i gennemsnit over året køles med minimum 18,5 W/m². Varmepumpen skal derfor kunne levere en køleeffekt på mindst 13,3 kW. Der skal etableres linespil eller automatisk udslusning af gyllen i gyllekanalerne, således der maksimalt står 20 cm gylle over kanalbunden.
26. Det etablerede gyllekølingsanlæg i gyllekanalerne i sostaldene skal være i drift året rundt (8760 timer). Etableres en pumpe med større køleeffekt ($P_{\text{køleeffekt}}$) kan driftstiden reduceres tilsvarende jf. formel:
$$13,3 \text{ kw} \cdot 5.506 \text{ timer} / P_{\text{køleeffekt}} = \text{reduceret driftstid.}$$
27. Der skal etableres gyllekølingsanlæg i den nye smågrise-stald, 1.2.6 (1.120 m² gyllekanal). For at opnå en reduktion i ammoniakemissionen på 25 pct., skal der i gennemsnit over året køles med minimum 18,5 W/m². Varmepumpen skal derfor kunne levere en køleeffekt på mindst 20,7 kW. Der skal etableres linespil eller automatisk udslusning af gyllen i gyllekanalerne, således der maksimalt står 20 cm gylle over kanalbunden.
28. Det etablerede gyllekølingsanlæg i gyllekanalerne i smågrise-stalden skal være i drift året rundt (8760 timer). Etab-

Miljøteknisk vurdering

- Staldinventar- og drift

Der er stillet vilkår til overbrusning, idet overbrusning, udover det dyreetiske aspekt, er vurderet at have en gavnlig miljøeffekt – f.eks. ifht. minimering af støv- og lugtgener.

Kravet om vedligeholdelse af ventilationen har til formål at forebygge unødige støj- og lugtgener samt sikre, at ventilationen altid er optimal.

- Ammoniakreducerende miljøteknologi

Kravet om 25 % reduktion (2009) af NH₃ tab fra stald og lager opfyldes ved, etablering af gyllekøling i de nye sostalde (1.1.3) og den ny smågrise-stald (1.2.6), ved fast overdækning af gyllebeholdere samt ved foderkorrektioner (omtales nærmere under afsnittet *Fodring*).

Ved gyllekøling minimeres husdyrgødningens fordampning af NH₃. Der er derfor sat en række detailvilkår til kapaciteten jf. Miljøstyrelsens BAT blad 1. udgave 19.05.09, driften og kontrollen af køleanlægget.

Der er stillet vilkår om overdækning af den nye gylletank (1.1.4) og eksisterende (1.2.9) for at mindske ammoniakfordampningen.

leres en pumpe med større køleeffekt ($P_{\text{køleeffekt}}$) kan driftstiden reduceres tilsvarende jf. formel:

$$32,6 \text{ kw} \cdot 5.506 \text{ timer} / P_{\text{køleeffekt}} = \text{reduceret driftstid.}$$

29. Der skal være tæller til registrering af timeforbrug og kw forbrug på varmepumpen til dokumentation af driftstiden
30. Den månedlige driftstid og kw forbrug skal indføres i driftsjournalen.
31. Køleanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem samt en alarm og en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper køleanlægget. Anlægget må ikke kunne genstarte automatisk efter driftsstop.
32. Enhver type af driftsstop noteres i driftsjournalen sammen med årsagen hertil.
33. Anlægget skal vedligeholdes ved at følge fabrikantens vejledning herom.
34. Det skal indføres i driftsjournalen hvornår der er foretaget vedligehold af gyllekølingsanlægget og hvad der evt. er foretaget for at rette fejl og mangler.
35. Der skal etableres teltoverdækning på gyllebeholder 1.1.4 (ny) og gyllebeholder 1.2.9 (eksisterende).

Fodring

36. Der skal i fodringen af dyrene benyttes minimum 2-faset fodring.
37. Type 2 korrektion for årssøer for kvælstof må højest være 0,97 beregnet ud fra formel i bilag 10.
38. Samtlige husdyr i den pågældende dyregruppe og i det pågældende staldsystem på hele ejendommen skal leve op til ovennævnte kvælstof krav. Dokumentation skal mindst dække en sammenhængende periode på 12 måneder i perioden 15. september til 15. februar (jf. plantedirektoratets regler⁶) det efterfølgende år. Det kan f.eks. Være effektivitetskontrol, foderkontrol, ajourførte foderplaner eller afregninger fra slagteri, eller lignende.
39. For at forbedre foderudnyttelsen af fosfor skal der tilsættes fytase til alt foder efter vejledende værdier og mængden af fosfor i foderet skal tilsvarende sænkes efter anvisning fra foderproducenten.
40. Som dokumentation for den løbende optimering og tilpasning af foderblandingerne i besætningen, den flerfasede fodringsstrategi, skal ejendommens blanderecepter, foderdeklarationer opbevares i en logbog.
41. Logbogen skal indeholde tydelig datomærkning, hvilket vægtinterval den pågældende blanding er anvendt til, dokumentation for fytasetilsætningen samt en påtegning af hvem der har optimeret blandingen.

- Fodring

Når det gælder svinebrug mht. foderteknologier angiver BREF-dokumentet, at fasefodring og fytasetilsætning betegnes som bedste tilgængelige teknik. For at leve op til krav om BAT er der derfor sat krav til dette.

Ved en såkaldt type 2 korrektion beregnes kvælstofindholdet ud fra de faktiske produktionsforhold på ejendommen i forhold til fodermængde og fodersammensætning samt ind- og afgangsvægt/alder eller ydelse. Ved anvendelse af type 2 korrektion dokumenteres der en mindre udskillelse af kvælstof i husdyrgødningen, hvilket igen medfører en mindre ammoniakemission. Korrektionsmetoden er beskrevet i Plantedirektoratets vejledning om gødsknings- og harmoniregler.

Disse ændringer er en forudsætning for opfyldelse af kravene til reduktion af ammoniakemissionen og der er derfor sat vilkår til niveauet for type korrektionen. Ansøgningens forudsætning for aktuel fodermængde, indhold af råprotein i foderet, antal fravænnede grise, samt indgangsvægt og afgangsvægt fremgår af bilag 10. Korrektionen af kvælstofindhold i husdyrgødning beregnes ud fra standardforudsætninger for husdyrgødningsproduktion med udgangspunkt i 2005/2006.

42. Logbogen skal på tilsynsbesøg kunne forevises for en periode svarende til perioden siden sidste kommunale tilsyn

Lugt

43. Bedriften og dens omgivelser skal drives og renholdes således, at lugtgener begrænses mest muligt.
44. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at driften giver anledning til flere lugtgener for omkringboende end forventet, skal bedriften lade udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne, som godkendes af kommunen, og derefter gennemføre denne. Samtlige udgifter i forbindelse med ovennævnte afholdes af husdyrbruget.

Gødningsoptbevaring

45. Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder til rådighed på ejendommen.
46. Beholdere til husdyrgødning skal mindst en gang om året tømmes helt, og der skal ske indvendig og udvendig inspektion (om muligt) med henblik på reparation og vedligeholdelse. Inspektionen og evt. tiltag skal noteres i logbogen.
47. Afløbsbrønde, tagnedløbsbrønde og lignende, skal sikres, så der ikke ved eventuelle uheld kan afledes gylle til drænsystemet

Gyllehåndtering

48. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
49. Det skal sikres, at der ved utilsigtet start af pumper ved gyl-

- Lugt

Det er tilladelsesmyndighedens vurdering, at en væsentlig medvirkende faktor til begrænsning af emission, er opretholdelse af en god staldhygiejne i form af rene og tørre stalde, derfor er det stillet vilkår om renholdelse af bedriften og dens omgivelser.

Det vurderes, at godkendelsen ikke vil medføre øgede lugtgener for naboejendomme, da nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt, samlede bebyggelse og byzone ligger udenfor den beregnede geneafstand. Det vurderes derfor, at ejendommens lokaliseringsforhold er tilfredsstillende for et landbrug af denne størrelse.

Dog fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt kommunen finder det nødvendigt, skal bedriften lade foretage undersøgelse af forskellige lugtkilder og/eller behandling af staldlugtemissionen, således at lugten uden for ejendommen formindskes.

- Gødningsoptbevaring

Håndtering af gødning foregår som gylle. Det er vurderet, at der er sikret tilstrækkelig opbevaringskapacitet for gylle, såfremt der på selve ejendommen er minimum 9 måneders opbevaringskapacitet. Opbevaringskapaciteten efter udvidelsen rækker til 9,4 mdr.

Vilkår vedr. årlig kontrol af opbevaringsanlæg til husdyrgødning har til formål at forebygge lækager og uheld. Når der ved den indvendige og udvendige inspektion står "om muligt", er det ikke intentionen, at hele beholderen skal frilægges for inspektion, men blot at den engang om året efterses for evt. revner med mere. Inspektionen kan med fordel finde sted, når oplaget af husdyrgødning er mindst.

Alle afløbsbrønde skal sikres mod tilledning af vand, saft og gylle fra møddinger, gyllebeholdere, samt befæstede arealer, hvor der kan være spild af foder og husdyrgødning. Afhængig af terrænforhold er det nødvendigt at have fokus på alle risici.

- Gyllehåndtering

For at forhindre spild og forurening af jord og grundvand stilles der krav om, at al håndtering foregår under opsyn samt at håndteringen foregår på en sådan måde, at evt. gener begrænses f.eks., at der først sker omrøring af gyllebeholderen, kort tid

letankene ikke pumpes gylle udenfor tankene.

50. Påfyldning af gyllevogne o.l. skal foregå på en plads med afløb til opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning, eller med gyllevogne som har påmonteret pumpe og returløb, således at spild af flydende husdyrgødning undgås.
51. Efter udbringning af gylle på mark og fyldning af gyllevogne skal det sikres, at diverse rør og slanger m.v. er tømt, så der ikke spildes gylle på veje.

Transport

52. Ved transport af husdyrgødning på offentlige veje skal transportvognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal gødningen straks opsamles.

Spildevand m.v.

53. Spildevand fra rengøring af stalde, o.l. skal ledes til samle-tank eller gyllesystem.
54. Rengøring af sprøjteudstyr samt påfyldning af sprøjtemiddel til marksprøjte skal foregå på en fast plads med tæt bund og afløb til opsamlingsbeholder/gyllebeholder. Indvendig skylning af marksprøjten kan dog foregå ved at skyllevandet spredes på den mark, der lige er sprøjtet.
55. Al vask af maskiner og redskaber, skal foregå på en støbt, fast plads hvor bortledning af spildevandet sker til en opsamlingsbeholder. Udbringning skal ske jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for udbringning.

Uheld og driftsforstyrrelser

56. Bedriften skal indrettes og drives, så spild og andet ukontrolleret udslip af forurenende stoffer forhindres eller forebygges, og sådan at skadernes omfang begrænses, hvis der alligevel sker uheld.
57. Der skal udarbejdes en beredskabsplan eller driftsforskrift,

før beholderen skal tømmes f.eks. ved udspreddning.

Det vurderes, at påmonteret pumpe på vogn med returløb vil medføre tilstrækkelig sikkerhed for, at der ikke sker spild af husdyrgødning.

I øvrigt henvises til nye skærpede regler for gyllehåndtering i Bekendtgørelse om ændring af Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. nr. 736 af 30/06/2008

- Transport

Bedriften ligger hensigtsmæssigt i forhold til til- og frakørselsforhold og transporter til og fra ejendommens ejede og forpagtede arealer sker udenfor landsbyer samt med kun få beboelser langs vejen. Dog sker en del af transporterne til enkelte aftalearealer igennem landsbyen Rørkær. For at mindske gener fra transport henstilles det, at transport skal foregå indenfor normal arbejdstid. Sæsonbetonet arbejde kan dog forekomme udenfor disse tidspunkter, men skal søges begrænset.

I forhold til BAT skal alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne i øvrigt påvirkes mindst muligt.

- Spildevand

Det er kommunens vurdering, at der er en miljømæssig risiko forbundet med vask af maskiner og ikke mindst sprøjteudstyr. Der er derfor stillet vilkår om, at vask skal ske på en vaskeplads med afløb til en opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning. Herved vil vaskevandet blive ført til gyllebeholderen og udspredd med gyllen, hvilket vil være en miljømæssigt forsvarlig løsning. Der er ligeledes stillet vilkår om, at vaskepladsen skal anvendes ved påfyldning af sprøjtemidler.

Der gøres opmærksom på, at der skal søges særskilt tilladelse ved Tønder Kommune til udledning af tag- og overfladevand fra nye bygninger.

- Uheld og driftsforstyrrelser

En væsentlig risikofaktor er uheld i forbindelse med overpumpning af gylle. Det skal derfor sikres, at der ved utilsigtet start ikke pumpes gylle udenfor tanken. Ligesom overpumpningen skal ske under opsyn. Dette gør sig ligeledes gældende ved tankning af diesel.

som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan have konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal indsendes senest 2 måneder efter meddelelsen af denne godkendelse dvs. den 28.11.2010 til tilsynsmyndigheden.

58. Beredskabsplanen skal revideres/kontrolleres sammen med de ansatte mindst 1 gang om året. Den skal være let tilgængelig og synlig for ansatte og øvrige der færdes på ejendommen og findes i et sprog der kan forstås af de ansatte.
59. Beredskabsplanens indhold skal være kendt af gårdens ansatte mm. og udleveres til evt. indsatsleder / miljømyndighed i forbindelse med uheld, forureninger, brand, ol.

En række af de stillede vilkår har til formål at forebygge uheld, som kan medføre forurening af det eksterne miljø. Generelt er det dog væsentligt, at der i den daglige drift tages de nødvendige foranstaltninger ift. at reducere potentielle risici. Såfremt der alligevel sker uheld, er en beredskabsplan et væsentligt værktøj ift. at mindske de negative konsekvenser, som følge af uheld. Beredskabsplanen skal beskrive procedurerne i tilfælde af et givent uheld sker, så der ikke er tvivl om, hvad der skal gøres, hvem der skal kontaktes mv.

Udover at være BAT, så er det Tønder Kommunes opfattelse, at en beredskabsplan vil være til stor hjælp for landmanden og relevante myndigheder, såfremt der skulle ske et uheld, både med hensyn til små hændelser som oliespild og store som f.eks. brand, hærværk o.l.

Beredskabsplanen skal revideres/kontrolleres mindst 1 gang om året, og den skal være kendt af gårdens ansatte mm. og andre, der har deres daglige gang på bedriften. For at alle skal kunne få adgang til planen, skal den være let tilgængelig og synlig og såfremt der er udenlandsk arbejdskraft, findes i et sprog der kan forstås af de ansatte.

Støj

60. Husdyrbrugets samlede bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer, angivet som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau målt i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parentes angiver midlingstiden inden for den pågældende periode:

Dag	kl. 07-18	55 dB(A)	(8 timer)
Aftern	kl. 18-22	45 dB(A)	(1 timer)
Nat	kl. 22-07	40 dB(A)	(½ timer)
Lørdag	kl. 07-14	55 dB(A)	(7 timer)
Lørdag	kl. 14-22	45 dB(A)	(4 timer)
Søn- og helligdag	kl. 07-22	45 dB(A)	(8 timer)

61. Maksimal værdien må om natten ikke overstige 55 dB(A).
62. Såfremt tilsynsmyndigheden skønner, at eventuelle klager vedrørende støj er velbegrundede, skal ejendommen for egen regning eftervise, at de stillede støjkrav er overholdt.
63. Støjmåling kan max. kræves 1 gang årligt på tilsynsmyndighedens forlangende, med mindre der er konstateret overtrædelse af gældende regler/(vilkårsbestemte) støjgrænser. Målingerne skal udføres i overensstemmelse med miljøstyrelsens vejledninger herom.

Skadedyr

64. Der skal overalt på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med retningslinjerne fra

- Støj

Der etableres ikke nye støjende anlæg i forbindelse med udvidelsen. Det vurderes, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende. Der er ikke foretaget støjberegninger idet de nærmeste naboer ligger så langt fra bedriften, at det ikke vurderes at kunne opstå gener.

- Skadedyr

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som straks skal afhjælpes, samt

Statens Skadedyrslaboratorium.

65. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.).

Støv

66. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal, vurderet af tilsynsmyndigheden.
67. Fodersiloer skal indrettes således, at støvgener i forbindelse med indblæsning af foder undgås, f.eks. med cykloner eller anden støvbegrænsende foranstaltning.

Lys

68. Driften må ikke medføre væsentlige lysgener for omboende.
69. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at bedriften giver anledning til lysgener, skal bedriften lade udarbejde en handlingsplan og derefter gennemføre denne. Handlingsplanen skal godkendes af tilsynsmyndigheden.

Oplag af olie og kemikalier

70. Olier og kemikalier skal opbevares i egnede beholdere med tætsluttende låg. Beholderne skal være beregnet til formålet og skal være tydelig mærket med angivelse af indhold. Oplag af olie og kemikalier må ikke medføre forurening eller risiko for forurening af omgivelserne, herunder af jord, vandområder, grundvand, luft eller kloak.
71. Oplagspladsen skal være afskærmet mod nedbør og indrettes eventuelt med fald, fordybning eller opkant så en mængde, mindst svarende til indholdet af den største beholder, tilbageholdes ved spild eller lækage.
72. Tankning skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund således at spild kan opsamles og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand/grundvand.

Affald

73. Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affald bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.
74. Der skal føres register over affaldsproduktionen på landbruget. Registreringen skal for hver fraktion indeholde en beskrivelse af art, mængde og sammensætning. Registreringen skal gemmes i mindst 5 år og fremvises på tilsyn.

gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt, hvorfor der stilles vilkår herom. Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende. Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres 1 gang årligt.

- Støv

Med hensyn til støvgener fra gården forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

- Lys

Der fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt tilsynsmyndigheden finder det nødvendigt, skal bedriften lade foretage undersøgelse af forskellige lyskilder, således at lyset uden for ejendommen formindskes.

- Oplag af olie og kemikalier

For at undgå forurening pga. af spild eller uheld, skal overjordisk oplag af olier og kemikalier, opbevares på tæt bund og uden mulighed for afløb.

Da der endvidere er stor risiko for spild på jorden, hvor traktorer og andre motoriserede landbrugsmaskiner påfyldes brændstof mm., er der stillet krav om, at stederne skal være udformet således, at der ikke kan ske afløb til og forurening af jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

Ift. bedriftens olietanke henvises i øvrigt til reglerne i olietankbekendtgørelsen (Bek. nr. 259 af 23. marts 2010).

Affald

Det er BAT at registrere affaldsproduktionen og derved skaffe sig et overblik over evt. indsatsområder, hvor man kan minimere affaldsproduktionen. Derfor skal man på ejendommen føre registrering over affaldsproduktionen (i form af f.eks. kvitteringer og fakturaer fra godkendt vognmand) samt at bortskaffelsen skal ske i overensstemmelse med kommunens affaldsregulativ.

75. Bedriftens olie- og kemikalieaffald skal til enhver tid opbevares i tæt emballage, afskærmet mod nedbør og uden mulighed for afløb til kloak, jord, overfladevand eller grundvand. Opbevaringen skal ske således, at der er opsamlingskapacitet til en mængde, svarende til rumindholdet af den størst benyttede beholder.

Der gøres opmærksom på at animalsk affald, herunder døde dyr, skal opbevares efter gældende regler i "Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr"⁶. Der må i tidsrummet indtil afhentningen ikke opstå uhygiejniske forhold herunder adgang for omstrejfende dyr

Vilkår for udspretningsarealer

Udbringning

76. Der må maksimalt udbringes husdyrgødning svarende til 230,76 DE på de ansøgte udbringningsarealer (165,03 ha ejet/lejet areal) jf. bilag 5.
77. Udbringning af husdyrgødning skal ske i overensstemmelse med reglerne om god landmandspraksis, således at lugtgener og ammoniakfordampning begrænses. Såfremt god landmandspraksis ikke efterleves, kan tilsynsmyndigheden meddele påbud med henblik på at sikre, at god landmandspraksis overholdes.
78. Driften af udbringningsarealerne som ligger i eller umiddelbart opad naturområder skal ske på en sådan måde at naturområderne ikke skades og tilstanden ikke ændres.
79. Sprøjtning og udbringning af gødning må ikke ske indenfor 2 m fra øverste kant af § 3 beskyttede vandhuller og vandløb.
80. Dokumentation i form af kvitteringer, sædskifte- og gødningsplaner, forpagtnings- og overførelsesaftaler (af mindst 1 års varighed) m.v. opbevares i mindst 5 år og forevises på forlangende.
81. Udbringning af gødning mm. må ikke foretages på jord som er vandmættet, oversvømmet, frossen eller dækket af sne samt på stejle skrånende arealer, hvor der er risiko for afstrømning.
82. Det skal ved dyrkning og gødskning af de vandløbsnære arealer sikres at der ikke sker direkte afstrømning til vandløbet og der må ikke etableres afvandingsrender på markerne til afledning af vand til vandløb.
83. Flydende husdyrgødning skal nedfældes i sort jord og græs på markerne: 17-0, 20-0, 4-0, 5-0, 5-2, 8-0, 6-0 og 12.
84. Der må kun ske afsætning af husdyrgødning til udspretning på de i ansøgning angivne aftalearealer (jf. bilag 5) samt i henhold til gældende regler.
85. Der skal foreligge en skriftlig gylleaftale for aftalearealerne inden udbringning på disse arealer.
86. Der skal føres en journal, der viser aftaler om udbringning af husdyrgødning fra bedriften. Aftalearealernes størrelse, placering, ejerforhold samt tidshorisont for indgåede aftaler skal være oplyst.
87. På aftalearealerne må der afsættes flg. til hver bedrift:

Bedrift	Mark nr.	Samlet mængde husdyrgødning

Miljøteknisk vurdering

- Udbringning

Der udbringes husdyrgødning svarende til 230,76 DE på ejede og forpagtede arealer, 165,03 ha. Udbringningen er på 1,4 DE/ha og det beregnede maksimale harmoniarealkrav på 1,4 DE/ha overholdes. Det samlede antal DE bidrager i alt med 18.229 KgN og 5.841 KgP.

Godkendelsen omfatter ikke udbringning af husdyrgødning på arealer, der er registrerede som beskyttede naturtyper. Da udbringningsarealerne 17-0, 20-0, 4-0, 5-0, 5-2, 8-0, 6-0 og 12-0 grænser op til § 3 mose- og engarealer er det vurderet at ammoniakfordampningen fra udbringning af husdyrgødning kan være højere end 1 kg N/ha, og der er derfor stillet vilkår om nedfældning af flydende husdyrgødning på disse arealer. Dog gøres opmærksom på, at nedfældning af flydende husdyrgødning i sort jord og græs er et generelt lovkrav fra 2011, og omfatter således fra 2011 alle arealer.

Der er desuden sat vilkår om at driften af arealerne ikke må påvirke naturområderne negativt.

De standardsædskifter og fodertiltag, som ansøger oplyser, ligger til grund for beregningen af kvælstofudvaskningen og fosforbalancen fra husdyrbruget og dermed også til grund for overholdelsen af de fastlagte beskyttelsesniveauer.

Der er, for at sikre mod udvaskning af gødning og sprøjtemidler til vandløb og beskyttelse af beskyttede søer, stillet vilkår om, at der ikke må ske gødskning, dyrkning eller sprøjtning i en bræmme på 2 m langs vandløb og søer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Dette er en skærpelse af vandløbslovens generelle bræmmebestemmelser, jf. vandløbslovens § 69.

Da enkelte arealer ligger opad vandløb er der for at beskytte mod direkte afstrømning og erosion, sat vilkår til sikring af dette og at der ikke må etableres afvandingsrender.

Der udsprede gylle på 119,73 ha aftalearealer. Ingen af aftalearealerne er omfattet af N- eller P klasse eller nitrætfølsomme indvindingsområder og ingen af arealerne er registreret som § 3 områder eller beliggende i habitatområder. Det vurderes, at det er tilstrækkeligt, at stille vilkår om, den samlede mængde husdyrgødning til hver bedrift og hvilke arealer der er tale om samt at udspretningen sker efter gældende regler. Disse arealer omtales ikke nærmere i herværende godkendelse

	Skovfennen 12, 6270 Tønder	1-0 2-0 3-0 4-0 6-0 7-0	Skovfennen	56,24 DE
	Højgade 2, 6270 Tønder	20-0 21-0 22-0 23-0 24-0 25-0 26-0 27-0 28-0 29-0 30-0	Højga- de,	88,20 DE

Tønder Kommunes samlede vurdering

På baggrund af ansøgningsmaterialet samt kommunens registreringer af områdets grundvands-, vandløbs- og naturforhold har kommunen vurderet, at miljøgodkendelsen, med de pågældende vilkår for lokalisering, indretning og drift af husdyrbruget, **ikke** vil medføre en væsentlig virkning på miljøet.

Det er derfor Tønder Kommunes opfattelse at:

- udvidelsen kan ske under hensyntagen til de landskabelige værdier
- driften kan ske uden væsentlig gener for naboer (lugt-, støj-, støv-, flue- og lysgener, affaldsproduktion m.v.)
- bedriften drives under anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)
- der er sikret en tilfredsstillende beskyttelse af jord, grundvand, overfladevand og natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandssændringer eller fredet, udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbar over for næringsstofpåvirkning

På grundlag af de i sagen foreliggende oplysninger overholder udvidelsen endvidere afskæringskriterierne, derfor meddeler Tønder Kommune miljøgodkendelse til bedriften på en række vilkår.

Der gives godkendelse til etablering af et dyrehold svarende til 375,20 DE i svin, hvilket betyder at harmonikravet er ca. 268 ha for egne, forpagtede og aftalearealer. På bedriften udspreddes der 1,4 DE/ha. Der er ca. 165 ha ejet og forpagtet jord, samt 119,73 ha aftalearealer til rådighed til udspreddning, harmonikravet er dermed overholdt.

Aftalearealerne ligger ikke i N- eller P-klasse 1-3 eller i nitratfølsomme indvindingsområder, der er ikke § 3 indenfor arealerne og de er ikke beliggende i habitatområder. Der er ikke forhold der gør at kommunen vil skærpe de generelle landbrugsregler og det er derfor ikke fundet nødvendigt at udarbejde en godkendelse efter § 16 for disse arealer. Aftalearealerne omtales ikke yderligere i denne godkendelse.

Kommentarer til udvidelsen

I foroffentlighedsfasen er der indkommet bemærkninger til det ansøgte projekt fra naboerne på Grøngårdvej 30, 6270 Tønder. Bemærkningen vedrører bekymring for øgede lugtgener

fra udvidelsen af dyreholdet på Grøngårdvej 25 og 26, som kan påvirke naboens virksomhed med 'bondegårdsferie'. Dette behandles under afsnittet om lugt, side 20.

I nabo/partshøringen er der kommet bemærkninger til udkastet til miljøgodkendelse fra naboerne på Grøngårdvej 30. Bemærkninger og kommentarer til bemærkningerne fremgår af afsnittet "Høring".

Udtalelse fra andre myndigheder

Da bedriften ligger under 1.500 m fra den dansk/tyske grænse, er Ministeriet for Landbrug, Miljø og Landdistrikter i Schleswig-Holstein blevet hørt. Af høringssvaret fremgår, at bedriften skal overholde reglerne i den tyske lovgivning, jf. den tyske "husdyrgødningsbekendtgørelse" (Düngeverordnung), bilag 11.

Undersøgte alternativer

0-alternativ: Hvis ejendommen ikke udvides, kan driften fortsætte som hidtil, men det er ikke et økonomisk holdbart 0-alternativ på sigt. Der vil over nogle år ske en nedslidning af ejendommen, som vil ende med at produktionen stoppes. Herved vil flere miste arbejde, både indenfor bedriften, men også i følgeindustrien. Forudsætningerne for den ansøgte udvidelse er at skabe en rentabel produktion på bedriften. En rentabel produktion anses ikke for realistisk uden udvidelse af dyreholdet. 0-alternativet er således ikke et reelt alternativ.

Alternativer i forhold til indretningen har været drøftet undervejs i forløbet herunder også af hensyn til personalet og deres arbejdsrutiner.

Udvidelsen og ændringen af produktionen er begrundet i ønsket om at følge strukturudviklingen, tilpasse bedriften til de ændrede miljøkrav samt forbedre dyrevelfærd og arbejdsforhold. Ændringerne er dermed baseret på, at bedriften skal være konkurrencedygtig og tidssvarende.

Grøngårdvej 25. En placering længere mod vest vil betyde stor synlighed fra vejen. En placering længere mod nord vil være væk fra eksisterende byggeri, og er ikke praktisk muligt. Dertil kommer, at erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri som udgangspunkt skal ligge i tilknytning til eksisterende byggeri af landskabelige hensyn. (det er ikke ønskeligt at staldbygninger etableres i det åbne land). Den ansøgte produktion lever op til husdyrlovens krav om varetagelse af de landskabelige hensyn.

Grøngårdvej 26.

Forlængelsen af den eksisterende stald mod nord, sker for at få en produktionsmæssig sammenhæng, hvor der er mindst mulig transport af foder. Alternativt kunne forlængelsen ske

mod vest, men det ville betyde at stalden vil være mere synlig fra vejen og at arbejdsmæssig tilkørsel skal ændres. Placering af stalden væk fra den eksisterende stald, ville give nogle logistikmæssige problemer og ville øge transporten indenfor ejendommen betydeligt.

Kommunen vurderer samlet set ikke de behandlede alternativer som værende bedre end det ansøgte projekt.

Påvirkning af omgivelserne

I det følgende behandles det ansøgte i forhold til

- Landskabet
- Naboer (placering, lugt-, støj-, flue- og lysgener m.v.)
- BAT- bedste tilgængelige teknik.
- Energi og ressourcer
- Uheld og driftsforstyrrelser
- Jord
- Grundvand
- Overfladevand
- Natur

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra denne afgørelses meddelelse. Med "udnyttet" menes, at det ansøgte byggeri er taget i brug, og der er indsat et dyrehold svarende til den ansøgte produktion. Derfor er der indsat et vilkår om egenkontrol, der skal sikre, at husdyrholdet er indsat inden udløbet af den fastsatte periode. Det er således ikke tilstrækkeligt, at en opbygning er påbegyndt.

Kravet på de 5 år er sat efter ansøgerens ønske, da udvidelsen vil foregå over to etaper. Ifølge ansøger er det ikke sandsynligt at den ønskede produktionsudvidelse kan nås på 2 år, som er normen jävnfør loven. Under hensyntagen til redegørelsen for den trinvis udvidelse (se "tidsplan for udbygningen" herunder) og muligheden for uforudsete hændelser i udvidelsesperioden, er ønsket om en udnyttelsesfrist på 5 år efterkommet.

- Tidsplan for udbygningen

Så snart godkendelsen er meddelt igangsættes det ansøgte byggeri. Udvidelsen samt etableringen af nye bygninger vil foregå over to etaper.

1. etape:

Dyreholdet udvides til 905 søer og 840 polte/slagtesvin.

Der opføres en ny sostald på Grøngårdvej 25, samt en ny gyllebeholder med fast overdækning på Grøngårdvej 25. Byggeriet forventes gennemført indenfor 3 år fra miljøgodkendelsen og byggetilladelse er givet.

2. etape:

Dyreholdet udvides yderligere med 27.000 smågrise og 1.080 polte/slagtesvin.

Der opføres en ny smågrisestald på Grøngårdvej 26.

Der vil i alle større byggeprocesser være delmål. Det skal således bemærkes, at etape 1 er et naturligt mellemstadium i udvidelsen, og er ikke tænkt som et ansøgt projekt i sig selv.

Besætningen drives så vidt muligt som en lukket enhed og det prioriteres højt, at udvidelsen i dyreholdet kan ske af egne dyr. Det vil være forbundet med for stor sundhedsmæssig risiko og deraf følgende tab at introducere fremmede dyr på ejendommen. Udvidelsen af besætningen vil derfor strække sig over en længere periode end hvis besætningen kunne suppleres med dyr udefra

Varetagelse af hensyn til landskab

Den nye godkendelsesordning gennemfører VVM-direktivet og IPPC-direktivet for så vidt angår husdyrbrug og samler kravene til ansøgning og myndighedsbehandling med de relevante dele fra bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed og planlovens bestemmelser om landzoneregulering.

Ejendommene er beliggende i det åbne land ca. 2,2 km sydvest for Jejsing, som er den nærmeste byzone i området.

Der er tale om et åbent landskab, præget af mindre landbrugsejendomme med spredt landbrugsbebyggelse og mange af markerne er adskilt af læhegn.

Husdyrbrugen anlæg er beliggende i et område, som ifølge Regionplan 2005 for Sønderjyllands Amt er udpeget som værende et større uforstyrret landskab. Formålet med denne udpegning er, at hindre påvirkning af de få tilbageværende områder, fra store tekniske anlæg eller byggerier. Dog tillades byggeri, der er erhvervmæssigt nødvendigt for landbrugsejendomme og disse skal som udgangspunkt opføres i tilknytning til eksisterende bygninger. Den nye smågrisestald på Grøngårdvej 26 vurderes at blive synlig mod øst, og der stilles derfor vilkår om, at der langs med den vestlige kant af mark 29-1 etableres afskærmende beplantning. Ligeledes stilles der vilkår om, at de nye bygninger skal opføres i mørke farver, således de bliver mindre synlige i landskabet. Tilsvarende er gældende ved evt. ydre renovering af den ældre bygningsmasse.

Husdyrbrugen anlæg er desuden beliggende i et område, der efter Forslag til Kommuneplan 2009-2021 for Tønder Kommune er udpeget som værende bevaringsværdigt landskabsområde.

Bygningsmæssigt er der tale om opførelse af nye staldanlæg på både Grøngårdvej 25 og 26:

Grøngårdvej 25: Her bygges en ny sostald, med et samlet areal på ca. 2.400 m². Sostalden placeres i forlængelse af den eksisterende farestald (1.1.1) mod syd. Endvidere etableres der på denne ejendom også en ny gyllebeholder på 5.000 m³, med fast overdækning. I 2. etape af udvidelsen fjernes en eksisterende gyllebeholder på 325 m³.

Grøngårdvej 26: På denne ejendom opføres en ny smågrisestald på ca. 2.800 m².

Den nye sostald (1.1.3) placeres forholdsvis tæt på markvandingsboring DGU nr. 167.670. Det er oplyst i ansøgningen, at afstandskravet hertil på 25 m overholdes og der er til sikring heraf, stillet vilkår til dette.

En eksisterende lade beliggende kun ca. 10 meter fra Grøngårdvej ændres til poltestald (1.2.8). Afstandskravet på 15 meter til vej iht. § 8 i Husdyrloven er dermed ikke overholdt. Der gives dispensation efter § 9 stk. 3 i Husdyrloven, således at laden kan ændres til poltestald. Dette på baggrund af, at bygningen allerede er etableret, og således vurderes ændringen ikke at medføre øgede gener ift. nærliggende vej, Grøngårdvej. De øvrige bygninger overholder gældende afstandskrav jf. § 8 i husdyrloven.

Det nye byggeri vil blive opført i tilsvarende som de eksisterende systemer.

På baggrund af det i ansøgningssystemet forelagte, vurderes ændringerne på bedriften at overholde gældende afstandskrav jf. § 6 i Husdyrloven.

Da de nye staldanlæg, samt gyllebeholder etableres i tilknytning til det eksisterende anlæg og de nye smågrisestalde bliver afskærmet med beplantning mod øst vurderes det, at der ikke sker en forringelse af de landskabelige, naturmæssige eller kulturhistoriske værdier, der ligger til grund for områdets status. Vurderingen bygger deslige på, at der stilles vilkår om materialevalg samt, at nybyggeriet er driftsmæssigt nødvendigt for den fortsatte drift.

Kommunen vurderer, at det samlede bygningsanlæg – efter udbygningen – vil fremstå som en driftsmæssig enhed, der kræves således ikke tilladelse efter § 22 i husdyrloven (dvs. tilladelse til byggeri uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer).

Det vurderes at de stillede vilkår ved bedriftens ophør, er tilstrækkelige i forhold til at undgå forureningsfare og for at bringe stedet tilbage i tilfredsstillende miljømæssig stand herunder hensyn til varetægelse af landskabelige hensyn.

Naboer – placering, – lugt-, støj-, flue- og lysgener m.v.

Nærmeste nabo er Grøngårdvej 24, som er beliggende ca. 350 m fra nærmeste staldbygning mod vest. Jf. lovens § 6 må der ikke udvides indenfor 50 m af alle nabobeboelser, hvilket er dermed overholdt. Denne nabo er en nabo med landbrugspligt og skal derfor ikke indgå ift. lugtberegningen

- Placering af nye anlæg

Den nye smågrisestald på Grøngårdvej 26 vurderes at blive synlig mod øst, og der stilles derfor vilkår om, at der langs med den vestlige kant af mark 29-1 etableres afskærmende beplantning. Dog er der langt til naboer, hhv. 360 m fra ny sostald og ny gyllebeholder på Grøngårdvej 25 til nabo mod vest og 450 m fra ny smågrisestald på Grøngårdvej 26 til nabo mod øst. Anlæggene på begge ejendomme er afskærmet mod naboer af de spredte læhegn i området.

Det er Tønder Kommunes vurdering, at placeringen af de nye produktionsbygninger således ikke vil komme til at skærme udsynet for de nærmeste naboer.

- Kumulativ effekt

Oplysningerne om kumulation skal bruges i lugtberegningen. Er der andre husdyrbrug, som medfører lugtgener i det samme punkt i byzone, samlet bebyggelse eller nabo, skærpes kravene til geneafstanden i forbindelse med ansøgningen. Der er ikke andre ejendomme med over 75 DE indenfor 100 meter af naboejendommen eller indenfor 300 meter ift. samlet bebyggelse og byzone.

- Lugt

Det vurderes, at der med rimelighed kan reguleres i antal producerede slagtesvin, idet en normal slagtesvineproduktion kræver en vis fleksibilitet med hensyn til slagtevægt. Det er dog forudsat, at det samlede antal DE eller geneafstanden for lugt ikke forøges.

Geneafstande (i meter) fra ejendommen ved ansøgte projekt er beregnet som følger:

	Beregnet geneafstand i meter ukorrigeret.	Faktisk afstand i meter (nærmeste staldmidtpkt)
Enkeltbolig	179	446
Samlet bebyggelse	439	2.290
Byzone	608	2.091

Nærmeste nabobeboelse, der ikke er et landbrug, ligger ca. 446 meter (nærmeste staldmidtpkt.) fra staldanlægget. Den ukorrigerede geneafstand er beregnet til 179 meter. Nærmeste samlede bebyggelse og byzone ligger mere end 1 km fra bedriften. For alle områder er genekriteriet overholdt, da den

ukorrigerede geneafstand er kortere end afstanden til områderne

Kommunen har beregnet konsekvensområdet for ejendommens lugtafgivelse ud fra FMK modellen. For det ansøgte projekt er konsekvensområdet beregnet til 806 m. Konsekvensområdet vil sige det område, hvor lugten fra ejendommen kan konstateres – uden at den af den grund vurderes at være til gene for omkringboende.

Der er stillet vilkår om overbrusningsanlæg (er etableret på bedriften) for på den måde at sikre, at grise har mulighed for afkøling i varme perioder (grise har ikke svedkirtler). Samtidig kan en god drift og styring af overbrusning af gødearealer medvirke til at kontrollere dyrenes gødeadfærd og dermed medvirke til at sikre, at husdyrgødningen hurtigt føres fra stald til lager. Herved mindskes både lugtgener og ammoniaktab, og muligheden for udklækning af fluelarver reduceres. Endvidere kan overbrusningsanlæg have en positiv effekt på mængden af støv i stalden.

Det vurderes, at godkendelsen ikke vil medføre øgede lugtgener for naboejendomme, da nærmeste nabobeboelse, ligger udenfor den beregnede geneafstand. Det vurderes derfor, at ejendommens lokaliseringsforhold er tilfredsstillende for et landbrug af denne størrelse. Det må dog forventes at beboelser indenfor konsekvensområdet på 806 m vil opleve øget lugt, idet lugtgeneafstanden øges ved det ansøgte projekt, men lugtgenerne er beregnet til at ligge under de fastlagte beskyttelsesniveauer for lugt. Således vurderes heller ikke Grøngårdvej 30, som i foroffentlighedsfasen har udtrykt bekymring for øgede lugtgener fra svinebedriften, at blive berørt væsentligt af udvidelsen på Grøngårdvej 25 og 26. Grøngårdvej 30 er beliggende ca. 510 m fra nærmeste staldafsnit på Grøngårdvej 26.

Dog fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, som ligger udover hvad man kan forvente i landzone, eller såfremt kommunen finder det nødvendigt, skal bedriften lade foretage undersøgelse af forskellige lugtkilder og/eller behandling af staldlugtemissionen, således at lugten uden for ejendommen formindskes.

- Støj

På grund af afstanden til nærmeste nabo vurderes landbrugs faste anlæg m.v. ikke at give anledning til en støjpåvirkning af omgivelserne, som vil medføre gener for de omkringboende.

Derfor er det ikke fundet nødvendigt at kræve en støjmåling udført. Dog fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt tilsynsmyndig-

heden finder det nødvendigt, kan der kræves udført støjmålinger efter nærmere definerede anvisninger.

- Fluer mm.

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som straks skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt, hvorfor der stilles vilkår herom.

Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende. Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres 1 gang årligt.

- Støv

Det forventes ikke at støv forbundet med aktiviteter på bedriften, vil medføre gener for omkringboende. Dog henvises der til god landmandspraksis, at al transport til og fra bedriften, for at begrænse støvgener, foregår ved hensynsfuld kørsel samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

- Lys

Der er udendørs belysning ved alle ramper og fodersiloer. Lys fra produktionen vurderes pga. afstanden ikke at være generende for omkringboende.

Dog fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt kommunen finder det nødvendigt, skal bedriften lade foretage undersøgelse af forskellige lyskilder, således at lyset uden for ejendommen formindskes.

- Affald

Der er udarbejdet et affaldsregulativ for erhvervsaffald gældende for virksomheder i Tønder Kommune. Dette regulativ er gældende for ejendommen, hvilket betyder, at man skal anvende en godkendt (eller - den kommunale) modtageplads eller anvende godkendte transportører.

Tønder Kommune har ingen indsamlingsordning, men en anvisningsordning. I praksis betyder det, at bedriften selv skal lave en aftale med en transportør om at få hentet det sorterede affald og bragt affaldet til et behandlingsanlæg. Transportøren skal være registreret i kommunen, og kommunen skal have en anvisningsaftale med modtageanlægget.

Ønsker man at aflevere enkelte fraktioner til anden bortskaffelsesordning, skal der gives dispensation fra Tønder Kommune.

Oplag af må ikke medføre forurening eller risiko for forurening af omgivelserne, herunder af jord, vandområder, grundvand, luft eller kloak samt uhygiejniske forhold. Der skal for at få

overblik og incitament til nedbringelse af mængden af affald på ejendommen føres registrering over affaldsproduktionen.

- Transport

Bedrifterne ligger hensigtsmæssigt ift. til- og frakørselsforhold og transporter til og fra marker sker hovedsagligt udenfor landsbyer samt med kun få beboelser langs vejen. Dog vil der i forbindelse med udbringning til en del af aftalearealerne ske transport gennem Rørkær, som er nærmeste samlede bebyggelse. Transport til arealerne hvor kørsel skal ske gennem byområder i forbindelse med udbringning af husdyrgødning henstilles derfor til at dette kan ske i dagtimerne.

Til- og frakørsel til produktionsbygningerne for ekstern transport sker til begge ejendomme. Til Grøngårdvej 25 anvendes indkørslerne vest for anlægget mens der på Grøngårdvej 26 anvendes indkørslen øst for anlægget.

For at mindske gener fra transport henstiller kommunen til, at transport skal foregå indenfor normal arbejdstid. Sæsonbetonet arbejde kan dog forekomme udenfor disse tidspunkter, men skal søges begrænset.

Det ansøgte vil betyde en forøgelse af forbruget af foder m.v. og en øget transport til og fra ejendommen på ca. 252 kørsler. Forøgelsen af antallet af transporter er efter kommunens opfattelse ikke af et omfang, som vil indebære væsentlige forøgede gener for omkringboende.

BAT – bedste tilgængelige teknik

I forbindelse med behandlingen af ansøgningen om miljøgodkendelse er der foretaget en vurdering af anvendte virkemidler til begrænsning af skadelig miljøpåvirkning. Desuden er foretaget en vurdering af begrundelser for fravalg af virkemidler. Vurderingen har til hensigt at belyse, om der på ejendommen / bedriften er anvendt bedst tilgængelig teknik, dvs. en teknik som under indtryk af økonomisk proportionalitet, i videst mulig omfang, begrænser skadelige miljøpåvirkninger. Der er i forhold til kommunens niveau for BAT på landbrugsområdet foretaget vurderinger for områderne.: management, foder, staldindretning, forbrug af vand og energi, opbevaring/ behandling og udbringning af husdyrgødning

- Management

På begge ejendomme føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark og gødningsplaner, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning. Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men vand- og energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Der udarbejdes en beredskabsplan til de to bedrifter, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle,

brand mv. bliver beskrevet.

Der foretages daglige tjek og løbende service på anlæggene efter behov. Lars Petersen er daglig driftsleder på ejendommene. Foruden ejerne er der ansat 1 medarbejder. Efter udvikelsen vil der blive ansat flere medarbejdere. I den forbindelse udarbejdes der en lovpligtig APV, som vil stå tilgængelig på bedriften.

Bedrifternes ansvarlige har konstant fokus på hvilke staldsystemer der er bedst anvendelig i relation til miljø og dermed ammoniak til omgivelserne. Der følges løbende op på udviklingen på staldsystemer der giver den mindst mulige miljøbelastning.

Sigtet med anlæggene er, at der ud fra et proportionalitetssynspunkt konstant vil blive indhentet ny og bedste viden, der gør anlægget til en fremtidssikret virksomhed. Ved hvert miljøtilsyn vil der blive orienteret om hvilke overvejelser der er foretaget med henblik på bedriftens fremtid i relation til den teknologi der giver det største miljøhensyn.

Miljø- og resourcestyring bygger på en helhedsvurdering ud fra et princip om at stræbe mod renere teknologi i landbrugsproduktionen. Det drejer sig om at minimere anvendelsen af energi, næringsstoffer, vand, pesticider osv., således at tabene til omgivelserne bliver så små som muligt under hensyntagen til produktionens lønsomhed.

I forhold til BAT skal alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne i øvrigt påvirkes mindst muligt. Det er på baggrund af den beskrevne drift vurderet at det ansøgte projekt lever op til dette.

Det er BAT at registrere affaldsproduktionen og derved skaffe sig et overblik over evt. indsatsområder, hvor man kan minimere affaldsproduktionen. Derfor skal man på ejendommen føre registrering over affaldsproduktionen (i form af f.eks. kvitteringer og fakturaer fra godkendt vognmand).

Udarbejdelse af beredskabsplan opfattes at kommunen som værende BAT idet udarbejdelsen af planen gør at man får vurderet og gennemtænkt forskellige former for procedurer ved diverse uheld således at evt. skader ved uheld kan minimeres. Der er derfor stillet vilkår om at der skal udarbejdes en beredskabsplan hvis en sådan ikke allerede forefindes.

Kommunen vurderer at ansøger lever op til anvendelse af BAT.

- Foder

Når det gælder svinebrug mht. foderteknologier angiver BREF-dokumentet, at fasefodring og fytasetilsætning beteg-

nes som bedste tilgængelige teknik. For at leve op til krav om BAT har Tønder Kommune derfor sat krav til dette.

I ansøgningen er indholdet af råprotein i foderet anvendt som virkemiddel til at reducere ammoniakfordampningen og reduceres således i forhold til normen. Ved en såkaldt type 2 korrektion beregnes kvælstofindholdet ud fra de faktiske produktionsforhold på bedriften i forhold til foderforbrug og fodersammensætning samt ind- og afgangsvægt/alders eller ydelse (ved årssøer antal fravænnede grise og fravænningsvægt). Ved anvendelse af type 2 korrektion dokumenteres der en mindre udskillelse af kvælstof i husdyrgødningen, hvilket igen medfører en mindre ammoniakemission. Korrektionsmetoden er beskrevet i Plantedirektoratets vejledning om gødsknings- og harmoniregler. Der stilles vilkår til ovenstående.

At der anvendes de bedste foderblandinger til effektivisering af fodringen og minimering af udskillelsen af næringsstoffer anses som BAT. Der er stillet vilkår om at der på bedriften så vidt muligt skal ske en løbende forbedring af fodereffektiviteten, således at N og P bedst muligt tilbageholdes samt ved fokus på bedst muligt foderblandinger til bedriftens dyrehold. Tønder Kommune betragter dette som BAT.

- Staldindretning

Det fremgår af forarbejderne til husdyrbrugsloven, at kravet om BAT gælder for både eksisterende og nyetablerede dele af anlægget, når der søges om godkendelse af en ændring eller udvidelse.

Kommunens niveau for staldsystemer i det ansøgte projekt er følgende:

1. Nye stalde: Der bør tages udgangspunkt i Miljøstyrelsens BAT-standardvilkår og Miljøstyrelsens teknologiblade/Landscenterets BAT byggeblade for dyretypen, således at dette bliver niveauet for bedste tilgængelige staldsystem.
2. Eksisterende stalde med udvidelse/ændring: Det er Tønder Kommunes vurdering, at der, såfremt der i en eksisterende stald hvori der sker udvidelse/ændring ikke anvendes bedst tilgængelige staldteknologier jf. Landscenterets BAT-byggeblade for dyretypen skal der redegøres for, om der kompenseres med tilstrækkelig teknologi ud fra vurdering af økonomisk proportionalitet. Desuden sættes en frist for at staldene skal leve op til dette niveau samtidig med udnyttelse af godkendelsen.
3. Eksisterende stalde uden udvidelse/ændring: For krav til eksisterende dele af et anlæg forudsættes det, at der indrømmes virksomheden en rimelig frist til at imødekomme de nye krav, der fastsættes i en miljøgodkendelse foranlediget af en ændring eller udvidelse. Der er derfor givet frist til at disse stalde først renoveres til BAT

efter en rimelig årrække afhængig af staldens restlevetid og/eller ud fra vurdering af økonomisk proportionalitet.

I forløbet frem mod denne konkrete ansøgning om udvidelse af dyreholdet, er der foretaget forskellige økonomiske og miljømæssige beregninger på udvidelsen af dyreholdet. Det endelige ansøgningsmateriale, beror på projektilpasninger der vurderes at være BAT.

Stald 1.1.1, 1.1.2 og 1.1.3 (Grøngårdvej 25)

Produktionen af alle årssøerne sker på Grøngårdvej 25. Produktionsbygningerne består af to eksisterende stalde 1.1.1 og 1.1.2, fra hhv. 1977 og 2008, samt en ny sostald, der ønskes opført ifm. udvidelsen (1.1.3). Staldafsnit 1.1.1 består af to farestalde indrettet med kassestier og hhv. fuldspaltegulv i den ene stald, samt delvis spaltegulv i den anden. I staldafsnit 1.1.2 er der en farestald indrettet som kassestier med delvis spaltegulv og to løbe/drægtighedsstalder med hhv. individuel opstaldning, delvis spaltegulv, samt løsgående med delvis spaltegulv. I de nye sostalde (1.1.3) etableres en løbe/drægtighedsstald, til løsgående søer med delvis spaltegulv, samt en farestald med kassestier og delvis spaltegulv. Der er anvendt BAT i form af gyllekøling, med en ammoniakreducerende effekt på 25 % i den nye sostald (1.1.3), samt mængden af råprotein reduceres i søernes foder.

Stald 1.2.6, 1.2.7 og 1.2.8 (Grøngårdvej 26)

På Grøngårdvej 26 sker produktionen af smågrise og slagtesvin. Produktionsbygningerne består her af en ny smågrise-stald, 1.2.6, en eksisterende slagtesvinestald fra 1966 (1.2.7) og en lade ændres til poltestald (1.2.8). Smågrise-stalden indrettes som toklimastald med delvis spaltegulv. Staldsystemerne ved de to slagtesvinestalde er og bliver drænet gulv med spalter (33/67). Der er anvendt BAT i form af gyllekøling med en ammoniakreducerende effekt på 25 % i den nye smågrise-stald (1.2.6).

Af bilag 3 fremgår en oversigt over produktionen fordelt på de enkelte stalde, samt med tilhørende redegørelse for BAT.

Tønder Kommune har med udgangspunkt i Miljøstyrelsens vejledende standardvilkår, beregnet et BAT emissionsniveau for bedriften på 4.691 kg NH₃, se bilag 3. Ammoniakemissionen ved det ansøgte projekt er 4.880 kg NH₃ jf. ansøgningen, det beregnede niveau for BAT jf. Miljøstyrelsens vejledende standardvilkår er således ikke overholdt. Ansøger har efterfølgende redegjort for fravalg af BAT-teknologier:

Forsuringsanlæg er fravalgt, da en del af staldanlægget fortsætter, og her er der ikke sikkerhed for at betonen i gyllekanaalerne har en god holdbarhed overfor syrepåvirkningen. Samtidig er energiforbruget ved drift af et forsuringsanlæg opgjort til

min. 20.000 kWh, hvilket vurderes ikke at være proportionalt i forhold til miljøgevinsten.

Ligeledes er en større effekt fra gyllekølingen i stald 1.1.3 og 1.2.6 fravalgt, da den overskydende varme herfra ikke kan udnyttes på bedriften. Der er således valgt en effekt efter, hvor meget af den overskydende varme der kan genanvendes til opvarmning af stalde og stuehuse.

På baggrund af økonomisk proportionalitet fravælges også kemisk luftvasker. Ifølge Miljøstyrelsens teknologiblade: Luftvasker med syre (19.05.2009), er teknikken kun vurderet i forhold til slagtesvinestalde og effekten ved søer og smågrise er således endnu ikke dokumenteret. Fravalget sker endvidere på baggrund af, at de anlæg der primært er blevet testet og vurderet er systemer fra Scan-Air Clean A/S og BOVEMA. Finanskrisen har været hård ved leverandører af miljøteknologi, og Scan-Air Clean A/S gik konkurs i december 2008. Systemet er opkøbt af MHJ A/S, hvor overdragelse af godkendelse i henhold til teknologilisten endnu ikke er accepteret. I 2009 lukkede Farm-Tech A/S, som solgte den hollandske luftrenser BOVEMA S-Air, og BOVEMA i Holland er ligeledes gået konkurs. Umiddelbart betyder dette, at de systemer, der er tilgængelige, i henhold til "Luftrensning med syreskrubber – Teknisk revidering af BAT-blade for Landbrug" af 24.03.2009, er TLV-Ammon fra Munters Turbovent Agro A/S (tidl. Turbovent Environment A/S) samt kemisk luftrenser fra Veng-Systems.

Økonomien for TLV-Ammon fra Munters Turbovent Agro A/S er i henhold til "Beregningsforudsætninger for BAT-blade – Luftvasker med syre" på et dyrehold med 250 DE opgjort til 20 kr. pr. produceret slagtesvin svarende til 117 kr. pr. kg reduceret N. Meromkostningen ved etablering af denne kemiske luftvasker vil derfor være ca. 6 % af de samlede produktionsomkostninger, hvilket Tønder Kommune ikke vurderer som proportionalt. Samtidig er produktionen af dyreholdet fordelt på to ejendomme, hvorfor effekten heraf ikke bliver tilsvarende høj. Tønder Kommune finder på baggrund heraf ikke, at systemet på nuværende tidspunkt kan vurderes som BAT.

På bedriften er der for at opnå det ansøgte niveau for ammoniakemissionen udover etablering af gyllekøling, samt anvendelse af foderkorrektioner endvidere etableret fast overdækning på ny og eksisterende gyllebeholdere (1.1.4 og 1.2.9).

Der er desuden installeret overbrusning som forbedrer gødeadfærd hos grisene, således at overfladen med potentiel ammoniakfordampning bliver mindre.

Tønder Kommune vurderer, at der med ovennævnte til- og fravalg er taget de nødvendige forholdsregler under indtryk af økonomisk proportionalitet og vurderer derfor, at der for det

ansøgte projekt, i tilstrækkeligt omfang er redegjort for fravalget af BAT.

Kommunen vurderer således, at bedriften lever op til BAT ved det ansøgte projekt.

- Forbrug af vand og energi

Renere teknologi er et bærende element i Husdyrloven. Loven pålægger alle et ansvar, og som landmand kan man både selv indføre renere teknologi og påvirke andre til at indføre renere teknologi bl.a. ved at stille krav, når der købes ind.

Renere teknologi sigter blandt andet på: At minimere forbrug af energi, vand og andre råvarer pr. produceret enhed.

For at forbedre den generelle miljømæssige drift ift. ressourcer er BAT følgende:

- At man gennemgår bedriften med henblik på besparelse på el-forbrug og andre energikilder, evt. sammen med sit energiselskab. Ved jævnlig aflæsning af energimålere og vandmålere kan man hurtigt danne sig et overblik over forbruget og samtidig sikre sig mod uforudsete udgifter. Alene ved at forholde sig kritisk til forbruget kan man erfaringsmæssig opnå besparelser på op mod 5-10 % af årsforbruget.
- At man fører regnskab over forbrug af vand, energi, foder samt kunstgødning, samt minimerer forbruget pr. produceret enhed.
- At vandingssystemet vedligeholdes således, at vandspild undgås
- At der anvendes energibesparende belysning
- At opdage og reparere evt. lækager hurtigst muligt.
- At man til stadighed renholder og vedligeholder anlæg og maskiner således, at de altid fungerer optimalt.
- At man udskifter miljøfarlige stoffer med mere miljøvenlige
- At gøre arbejdsgange og processer mindre belastende for miljøet.

Se side 42 for oversigt over de to ejendommers energi og resourceforbrug.

Ved vask af stalde anvendes iblødsætningsanlæg, hvorefter staldene vaskes med højtryksrenser med koldt vand. Både iblødsætning og vask med højtryksrenser er vandbesparende.

Vandforbruget tjekkes løbende. Staldene kontrolleres dagligt og der udføres små reparationer med det samme eller tilkaldes service, hvis der er behov for det. Derudover er der i størstedelen af staldene valgt højtryksoverbrusning, som er meget mere vandbesparende end det alm. overbrusningsanlæg.

I den nye løbe/drægtighedsstald er der opsat lavenergi lysstofrør. I forbindelse med løbende udskiftning af lysstofrør i

øvrige stalde udskiftes til lavenergi lysstofrør. Lyset i staldene er tændt efter behov.

Efter hvert hold vaskes og efterses ventilatoren i staldafsnitte-
ne sammen med det øvrige staldinventar. Herved fjernes
snarv mv. der kan yde modstand og forøge strømforbruget.

Alle eksisterende og planlagte stalde er med mekanisk under-
tryksventilation - som er mere strømbesparende end fx li-
getryksventilation. Al ventilation er styret af et temperaturregu-
leret styringssystem, som sikrer, at ventilationen kører opti-
malt, både med hensyn til temperaturen i staldene og el-
forbruget.

Det er kommunens opfattelse, at de to ejere af ejendommene
igennem den beskrevne drift, god landmandspraksis og via
uddannelse og dygtiggørelse indenfor landbrugsdriften mm.
overholder kravet om BAT.

- *Opbevaring / behandling og udbringning af husdyrgødning*
BAT og godt landmandskab i forhold til opbevaring og ud-
bringning er bl.a. følgende tiltag:

- at man opbevarer flydende husdyrgødning i stabile
beholdere og udfører beholder kontrol (10. år)
- at beholderen tømmes en gang årligt og efterses for
revner m.v.
- at beholderen er etableret med fast overdækning el-
ler alternativt flydelag og logbog
- at man afstemmer den producerede husdyrgødning
med udspretningsarealet og afgrødens gødnings-
behov og i forhold til anvendt kunstgødning
- at udbringning af gødning mm. skal foretages så tæt
på det tidspunkt, hvor afgrøden har maksimalt næ-
ringsstoffoptag og størst vækst
- at man anvender BAT med hensyn til de maskiner
man anvender til udspretning og om nødvendig
nedpløjning af husdyrgødningen
- at man ved afgrødehøjde under 10 cm tilstræber at
udbringe gødningen under ideelle vejrforhold dvs.
kølig, fugtigt og vindstille eller ved direkte nedfæld-
ning.
- at tage højde for udspretningsarealets karakteristi-
ka, f.eks. jordens struktur og type, evt. skråninger,
klimatiske forhold, regn og vanding, anvendelse
samt landbrugsmæssig praksis, inklusiv evt. sæd-
skifte.

Gyllebeholdere tømmes en gang årligt for visuel inspektion
og vedligeholdelse. Beholdere er tilmeldt de lovpligtige re-
gelmæssige eftersyn, hvilket betyder at de kontrolleres hvert
10. år af autoriseret kontrollant.

Gyllen omrøres kun umiddelbart før udkørsel af gylle. Der er
fast overdækning på de to største gyllebeholdere og der sker
hermed ikke tilførsel af regnvand til tankene. Dette reducerer
antallet af transporter med udkørsel af gyllen. Den mindste
gyllebeholder overdækkes med et tæt og stabilt flydelag. Fly-
delaget kontrolleres jævnligt, hvilket sikrer en minimal emissi-
on af ammoniak herfra og der føres logbog over flydelaget, så
der er fokus på, at flydelaget lever op til kravene.

Flydende husdyrgødning udbringes vha. maskinstation der
medbringer egen sugepumpe. Husdyrgødningen udbringes
under hensyn til de generelle regler og foregår i videst muligt
omfang efter godt landmandskab, hvilket betyder, at der tages
hensyn til naboer, byområder osv., således udbringningen ik-
ke giver anledning til unødige gener.

Husdyrgødningen udbringes under hensyn til afgrødernes
vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næ-
ringsstoffer. Endvidere afpasses udbringningen af husdyrgød-
ningen afgrødernes behov samt eventuel tilførsel af handels-
gødning.

Der udarbejdes årligt mark- og gødningsplan hvor det sikres,
at mængden af gødning tilpasses afgrødernes forventede be-
hov. Mark- og gødningsplaner tager hensyn til bl.a. jordbunds-
type, sædskifte, planternes udbytte samt kvælstofudnyttelsen.

Det vurderes at den beskrevne drift med de stillede vilkår le-
ver op til BAT.

Tønder Kommune vurderer sammenfattende, at der med
ovenstående til- og fravalg er taget de nødvendige forholds-
regler under indtryk af økonomisk proportionalitet.

Uheld og driftsforstyrrelser

En væsentlig risikofaktor er uheld i forbindelse med over-
pumpning af gylle. Det skal derfor sikres, at der ved utilsigtet
start ikke pumpes gylle udenfor tanken. Ligesom overpump-
ningen skal ske under opsyn.

Udover at være BAT, så er det Tønder Kommunes opfattelse,
at en beredskabsplan vil være til stor hjælp for landmanden,
såfremt der skulle ske et uheld, både med hensyn til små
hændelser som f.eks. oliespild og store som f.eks. brand,
hærværk o.l.

Det giver landmanden en mulighed for at gennemgå sin be-
drift og foretage en risikovurdering af, hvorvidt der skal ænd-
res på indretning og drift, således at risikoen for forurening i
forbindelse med uheld minimeres.

Planen skal ikke kun omfatte de uheld der kan ske på selve
ejendommen, men skal ligeledes omfatte f.eks. beredskab i

forbindelse med transport af kemikalier til ejendommen og mellem ejendom og marker.

Planen skal gennemgås med de ansatte mindst 1 gang hvert år, for at holde planen ajour. Planen skal gennemgås med ny-ansatte når de tiltræder.

Endvidere er planen kun anvendelig hvis man kan få fat i den, derfor stilles der krav om at den skal være let tilgængelig og synlig.

Der er stillet vilkår om at der skal udarbejdes beredskabsplan for bedriften. Hvis denne ikke er indsendt skal den indsendes til kommunen senest 2 måneder efter godkendelsens meddelelse.

Ved evt. anvendelse af udenlandsk arbejdskraft er der desuden stillet vilkår om at beredskabsplanen og vilkårene for denne godkendelse skal oversættes til et sprog, der er let at forstå for den ansatte.

Jord

For at forhindre spild og forurening af jord og grundvand stilles der krav om, at al håndtering foregår under opsyn samt at håndteringen foregår på en sådan måde, at evt. gener begrænses. F.eks. at der først sker omrøring af gyllebeholderen, kort tid før beholderen skal tømmes f.eks. ved udspreddning.

Flydende husdyrgødning udbringes vha. maskinstation der medbringer egen sugepumpe. Det vurderes at den anvendte sugepumpe er tilstrækkelig sikkerhed for, at der ikke sker spild af husdyrgødning.

For at undgå forurening pga. af spild eller uheld skal overjordisk oplag af olier, opbevares på tæt bund og uden mulighed for afløb. Da der endvidere er stor risiko for spild på jorden, hvor traktorer og andre motoriserede landbrugsmaskiner påfyldes brændstof mm., er der stillet krav om, at stederne skal være udformet således, at der ikke kan ske afløb til og forurening af jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

Der henvises i øvrigt til Olie-tankbekendtgørelsen (Bek. nr. 259 af 23. marts 2010), idet der gøres opmærksom på, sløjfningsbestemmelserne i kapitel 9 af eksisterende tanke under 6000 l (hyppigst forekomne tanke på landbrugsejendomme).

Det er kommunens vurdering, at der er en miljømæssig risiko forbundet med vask af maskiner og ikke mindst sprøjteudstyr. Der er derfor stillet vilkår om, at vask skal ske på en vaskeplads med afløb til en opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning. Herved vil vaskevandet blive ført til gyllebeholderen og udspreddt med gyllen, hvilket vil være en miljømæssigt bedre løsning.

Der er ligeledes stillet vilkår om, at vaskepladsen skal anvendes ved påfyldning af sprøjtemidler. Alternativt kan påfyldning af sprøjteudstyr ske i marken

Det vurderes at driften med de stillede vilkår lever op til BAT samt at de stillede vilkår vil være tilstrækkelige til at sikre jord i mod spild mm.

Grundvand

Anlæg:

Håndtering af gødning foregår som gylle. For at sikre at gyllen udbringes så tæt på det tidspunkt, hvor afgrøden har maksimalt næringsstofoptag og størst vækst, og dermed mindst udvaskning til grundvandet, er der stillet krav om tilstrækkelig opbevaringskapacitet.

Det er vurderet, at der er sikret tilstrækkelig opbevaringskapacitet for gylle, såfremt der på selve ejendommen er minimum 9 måneders opbevaringskapacitet. Opbevaringskapaciteten efter udvidelsen rækker til mindst 9,4 måneder, så husdyrgødningsbekendtgørelsens krav er derfor opfyldt på ejendommen.

Arealer:

Ingen af udspreddingsarealerne ligger i nitratfølsomme indvindingsområder. Alle arealer ligger i områder med almindelige drikkevandsinteresser.

For så vidt angår arealerne beliggende uden for det nitratfølsomme område, er det kommunens vurdering, at de generelle regler for anvendelse af gødning og om plantedække er tilstrækkelige til at tilgodese grundvandsinteresserne.

Kort over drikkevandsområder og nitratfølsomme områder er vedlagt. (bilag 7)

Overfladevand

Vand og regnvand fra vaskepladsen (Grøngårdvej 26) opsamles i sumpbrønd og ledes til gyllebeholder. Ved gyllebeholderen etableres der en læsseplads, som ligeledes får afløb til gyllebeholderen.

Vand fra tagfladerne ledes til tagnedløbsrør og videre til dræn og grøft (gældende for begge ejendomme). Se bilag 2. Der gøres opmærksom på, at der skal søges særskilt tilladelse ved Tønder Kommune til udledning af tag- og overfladevand fra nye bygninger.

- Vandløb og søer

Anlæg:

På Grøngårdvej 25, placeres den nye gyllebeholder ca. 30 m nord for en grøft. Der er derfor stillet vilkår om vold eller forlægning/sløjfning af grøften ved den nye gyllebeholder, for at

beskytte nærliggende vandløb mod udslip af gylle. Tønder Kommune vurderer, at dette og beredskabsplanen vil medvirke til sikring af overløb af gylle mm.

Arealer:

Udspretningsarealerne 4-0, 12-0, 17-0 og 20-0 ligger ved Vindtved Kanal, der er EF-habitatområde. Vindtvedkanalen afvander via Grønå til Vidåen, Magisterkog, Rudbøl Sø, og slutteligt til Vadehavet. Vindtved Kanalen er A-målsat. De øvrige udspretningsarealer er også i flere tilfælde vandløbsnære, og er alle beliggende i nærheden af Vindtved Kanalen. Ingen af udbringningsarealerne skræner stærkt ned mod vandløbene (> 6 grader). Erosion af udbragt husdyrgødning til vandløbene under kraftige regnskyl vurderes på den baggrund ikke at udgøre en risiko, såfremt der opretholdes en dyrkningsfri bræmme på 2 m jf. Vandløbslovens § 69. Der er for at sikre mod udvaskning af gødning og sprøjtemidler til vandløb og søer stillet vilkår om, at der ikke må ske gødskning eller sprøjtning i en bræmme på 2 m langs naturlige eller i regionplanen højt målsatte vandløb.

Jf. Regionplanen må vandløbene ikke anvendes til formål der hindrer fastholdelse eller opnåelse af de fastsatte målsætninger. For alle målsatte vandløb er der i regionplanen fastsat krav til vand- og vandløbskvaliteten.

Målsatte søer

Der er ingen målsatte søer i umiddelbar nærhed af ejendommen eller udbringningsarealerne, ligesom ingen af arealerne eller ejendommen ligger i oplandet til målsatte søer. Nærmeste målsatte sø er Lund Sø beliggende ca. 7 km nordøst for ejendommen Grøngårdvej 26. Dog ligger ejendommens arealer i oplandet til Vadehavet, og nærmeste målsatte sø i retning mod vest er Terkesbøl Sø, beliggende ca. 8,7 km vest for ejendommen Grøngårdvej 25.

Der er kommunens vurdering, at landbrugsdrift, herunder udspretning af gylle i sædvanligt omfang og efter gældende regler på de vandløbs- og sønære arealer, ikke vil påvirke flora og fauna i de aktuelle vandløb og søer. Sekundære effekter som eksempelvis øget udvaskning af næringsalte vurderes ikke at have betydning for vandløbsmiljøet. Den ansøgte, fremtidige drift på ejendommen, og på bedriftens udbringningsarealer, vurderes ikke være i modstrid med regionplanens vandløbsmålsætninger og naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttede naturtyper.

- Marint opland

Ejendommen og udspretningsarealerne ligger i oplandet til Vadehavet.

Vindtved kanal afvander Vidå og videre til Vadehavet. Vadehavet er i regionplanen målsat med skærpet recipientkvali-

tetsmålsætning til Naturvidenskabeligt interesseområde. Det vurderes ikke, at miljømålsætningen - om et upåvirket eller højst svagt påvirket plante- og dyreliv i Vadehavet - er opfyldt på grund af de nuværende forhøjede koncentrationer dels af en række miljøfarlige kemiske stoffer og dels af næringsalte. Kilderne hertil er dels tilførsler med tidevandstrømmene fra især Elben, dels fra skibsfart og dels fra det bagvedliggende afstrømningsområde. Den samlede kumulative tilførsel af kvælstofnæringsalte vurderes at være så høj, at det er en væsentlig årsag til den manglende opfyldelse af miljømålsætningen.

Oplandet til Vadehavet er på 517.092 ha og der er opgjort en kvælstofudvaskning til Vadehavet på gennemsnitligt 9.102 tons N/år for årene 2001-2005 (tallene stammer fra oplysninger fra Miljøcenter Ribe).

Nitrat

Beskyttelsesniveauet for nitrat er defineret som en skærpelse af det generelle harmonikrav ud fra nitratklasserne 1-3, som er de kvælstof-følsomme områder i forhold til hav & fjord. Afhængig af udbringningsarealernes placering, vil der på bedriftsniveau blive beregnet et samlet krav til hele bedriften. Reduktionspotentialet, som ligger bag nitratklassen, er et udtryk for, hvor stor en del af kvælstoffet der bliver tilbageholdt i jorden og derved ikke kommer ud i de danske farvande.

Da alle arealer ligger udenfor nitratklasse 1-3, er arealerne robuste. Dette vurderet på baggrund af, at udbringningsarealerne ligger i et opland til et natura 2000 område der er sårbart overfor kvælstofudvaskning og i område hvor kvælstoftilbageholdelsen er at betragte som høj mellem 51-75 % for ca. 100 ha og 76-100 % for ca. 64 ha jf. sårbarhedskortet og reduktionskortet, udarbejdet af Miljøstyrelsen i forbindelse med udpegningen af nitratklasserne. Det vil sige, at det er vurderet at recipienten (primært det marine miljø) er robust i forhold til nitratudledning samt at reduktionspotentialet er højt (reduktion af nitrat til frit atmosfærisk kvælstof) mellem marken og recipienten. Det er derfor vurderet, at de generelle harmoniregler tilstrækkelige i forhold til kravene for overfladevand og der er derfor ikke krav om yderligere/skærpede vilkår.

Indholdet af næringsstoffer i husdyrgødningen har stor betydning for tabet af ammoniak, nitrat og fosfor til omgivelserne. Indholdet af kvælstof og fosfor i den producerede husdyrgødning beregnes på grundlag af normtal for næringsstof i husdyrgødning, udarbejdet af Danmarks JordbrugsForskning.

Referencesædskiftet er det sædskifte, som i forbindelse med beskyttelsesniveauet for nitrat og fosfor anvendes som udgangspunkt. Systemet fastlægger et referencesædskifte for alle bedriftens arealer, bortset fra arealer, der angives at have vedvarende græs per 1. januar 2007. For hver mark skal des-

uden aktivt vælges et sædskifte. Vælges samme sædskifte som referencesædskiftet i alle marker stilles ingen krav til sædskiftet i miljøgodkendelsen.

Der er i ansøgt drift valgt samme sædskifte som referencesædskiftet.

Ifølge den indsendte ansøgning viser beregning at det maksimale dyretryk, DE_{max} , er 1,4 og det reelle dyretryk, DE_{reel} for ansøgt drift, er 1,4 DE/ha.

Når DE_{reel} er mindre end eller lig DE_{max} er beskyttelsesniveauet vedrørende nitrat-overfladevand overholdt uanset, hvad de følgende udvaskningsberegninger viser. For god ordensskyld, kan det dog oplyses at udvaskningsberegningen af N beregnet via Farm-N viser en maksimalt tilladelig udvaskning på 77,30 kg N/ha (uden virkemidler) og en reel udvaskning på 77,30 kg N/ha (med virkemidler). Således er dette også overholdt. Til sammenligning er N-udvaskningen i nudrift beregnet via Farm-N til 75,8 kg N/ha.

Dvs. udvaskningen øges med 1,5 kg N/ha i ansøgt drift i forhold til nudrift situationen. Der udvaskes altså 247,5 kg N pr år (reduceret mængde/ha * antal ha) mere fra rodzonen på ejendommens areal i ansøgt drift end i nudrift situationen.

Da arealerne er robuste, og da udvaskningen er mindre end det maksimalt tilladelige, er det vurderet, at det ikke er nødvendigt at stille skærpede vilkår i forhold til den potentielle kvælstof udledning til Vadehavet.

Fosfor

Med hensyn til fosfor så ligger ingen af udbringningsarealerne i opland til natura 2000 område der er overbelastet med fosfor og dermed i fosforklasse 0. Der er derfor ingen restriktioner til fosfor udover de generelle harmoniregler.

Ud fra oplysningerne om den anvendte mængde husdyrgødning ved nudrift og ansøgt drift samt oplysninger om P-klasser for det ansøgte udbringningsareal er det beregnet, at beskyttelsesniveauet for fosfor er overholdt.

I ansøgt drift udspreddes der 35,4 kg P/ha og der fra føres 22,5 kg P/ha hvilket giver et gennemsnitlig fosforoverskud på alle arealer på 12,9 kg P/ha.

Afskæringskravet (det maksimale fosforoverskud) er beregnet til 13,3 kg P/ha/år, bedriftens fosforoverskud skal derfor være mindre end 13,3 kg P pr ha pr. år beregnet efter vejledningens retningslinjer. Afskæringskravet er overholdt og der udbringes 63,1 kg/år mindre fosfor end afskæringskravet. Fosforoverskuddet beregnes ud fra det aktuelle standardsædskifte og

den deraf beregnede normoptagelse af fosfor og tilførslen af fosfor fra husdyrgødning og anden organisk gødning.

I henhold til fosforberegningen i ansøgningssystemet for det ansøgte projekt er fosforoverskuddet beregnet til 12,9 kg P/ha/år svarende til en samlet fosformængde på ca. 2.129 kg P/år. Ingen af husdyrbrugets udbringningsarealer er beliggende i vandområder, der er overbelastet med fosfor. Udbringningsarealerne klassificeres derfor som fosforklasse 0. Der er restriktioner på arealerne udover det generelle harmonikrav.

Det vurderes ud fra beregningerne, forekomsten af risikoarealer, samt det faktum at der ikke er skrånende arealer >6 grader ned til vandløb, at dyreholdet ikke vil medføre en væsentlig øget miljøpåvirkning af Vadehavet.

- Internationale naturbeskyttelsesområder - vandområder

Fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979 og habitatdirektivet fra 1992 indeholder fælles EU-regler for naturbeskyttelse. Direktiverne pålægger bl.a. medlemslandene at udpege og beskytte levesteder og rasteområder for fugle og beskytte truede naturtyper og plante- og dyrearter, hhv. fuglebeskyttelses- og habitatområder (samlet betegnet som internationale naturbeskyttelsesområder eller Natura2000-områder).

Direktiverne fastsætter et overordnet mål for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for naturtyper, dyre- og plantearter. Danmark er forpligtet til at sikre, at der ikke sker en forringelse af status i de udpegede områder og til at iværksætte, hvad der er nødvendigt for at opnå de fastsatte mål.

- EF-fuglebeskyttelsesområderne er områder, der har til formål at beskytte og forbedre levevilkårene for de vilde fuglearter i EU.
- Ramsarområder er vådområder med rigt fugleliv og så mange vandfugle, at de har international betydning. Områderne er indeholdt i EF-fuglebeskyttelsesområderne.
- EF-habitatområder er områder, der er udpeget på baggrund af naturtyper og arter, som er af betydning for EU.

Tilladelser til aktiviteter i eller udenfor internationale naturbeskyttelsesområder må ikke kunne forringe områdets naturtyper og levestederne for arterne eller medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, området er udpeget for. I Ramsarområder skal beskyttelsen af områderne tillige fremmes

Derfor er Tønder Kommune internationalt forpligtet til at beskytte og bevare plante- og dyrearter, levesteder for plante- og dyrearter, samt naturtyper af international værdi. Udpegningsgrundlag opdateres som udgangspunkt hvert 6. år og kan ses på www.blst.dk.

Ejendommen og udspretningsarealerne ligger i oplandet til Vadehavet, idet arealerne afvander via Vidå hertil. Vidå er udpeget som habitatområde nr. 90 " Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkøgen".

Vadehavet er udpeget til internationalt naturbeskyttelsesområde nr. 89. Heri indgår EF-habitatområde nr. 78. Vadehavet er desuden udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 57 og Ramsarområde nr. 27.

Vindtved Kanal, der afvander til Grøn Å og videre til Vidå, er nærmeste EF-habitatområde og flere af udbringningsarealerne grænser op til området. Habitatområdet er beliggende ca. 320 m fra driftsbygningerne på Grøngårdvej 26. (bilag 6).

En række af de naturtyper, der udgør udpegningsgrundlaget for habitatområderne, er i større eller mindre grad følsomme over for en øget næringsstofbelastning af vandmiljøet. Det gælder sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand, flodmundinger, mudder og sandflader blottet ved ebbe, samt vegetation af kveller, eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand.

Også en række fiskearter kan blive påvirket negativt, hvis levestederne forringes på grund af øget næringsstofbelastning, f.eks. Havlampret, Stavsild og Snæbel. Desuden kan en række fuglearter, der udgør udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområderne, blive påvirket negativt. Det gælder blandt andet ynglefuglene Klyde, Splitterne, Havterne og Fjordterne, samt trækgæsterne Knopsvane, Knortegås, Gravand, Pibeand, Krikand, Spidsand, Hvinand, Stor skallesluger, Edderfugl, Blishøne, Strandskade, Lille kobbersnepe, Islandsk ryle og Almindelig ryle, der alle er afhængige af fødesøgning på havet. Ramsarområder er vådområder med så mange vandfugle, at de har international betydning og skal beskyttes. Alle danske Ramsarområder indgår som dele af EF-fuglebeskyttelsesområder, således også Vadehavet.

Det er vurderet at udbringningsarealerne er beliggende i robuste områder, der har en stor reduktionskapacitet for kvælstof og fortrinsvist udenfor risikoarealer ift. fosforafstrømning.

Ud fra beregningerne i FARM-N går N-udvaskningen på bedriftsniveau fra en maksimal udledning til vandmiljøet på 4.910 kgN i nuddrift til 5.007 kgN i ansøgt drift dvs. en merbelastning på maksimalt 97 kgN fra de 165,03 ha på Grøngårdvej 25 og 26 til vandløbene med udløb til Vadehavet. Dette er beregnet som udvaskning fra rodzonen på udbringningsarealet, reduceret ift. arealernes minimale reduktionspotentiale (51/76 % (ca. 100 ha)/ 76/100 % (ca. 64 ha)) uden yderligere omsætning i vandmiljøet. Der findes på nuværende tidspunkt ikke alment tilgængelige beregningsmodeller der kan beregne den resulterende udledning til Vadehavet.

Udspretningsarealerne (165,03 ha) udgør 0,03 % af det totale opland til kystafsnittet Vadehavet (517.092 ha) og den maksimale samlede udvaskning af kvælstof (5.007 kgN/år) udgør 0,06 % af den samlede udledning til Vadehavet (9.102 tons N/år).

Da den samlede kvælstof-udledning fra husdyrbruget til Vadehavet således udgør en meget lille del og udbringningsarealerne størrelses udgør en meget lille del af det samlede opland til Vadehavet, finder Tønder Kommune, at der ikke i den konkrete sag er særlige forhold, der kan begrunde en fravigelse af det generelle beskyttelsesniveau i forhold til udledningen af kvælstof til Vadehavet.

Den maksimale merbelastning på 97 kgN pr. år, har Tønder Kommune vurderet ikke har væsentlig betydning for Vadehavets målsætning og integritet. Da stigningen i udvaskningen er mindre end 0,03 % af den samlede udledning til Vadehavet og næppe målbar, og undersøgelser har vist, at der ikke kan påvises en signifikant ændring i dyretrykket i oplandet til Vadehavet, finder Tønder Kommune, at det ikke vil være aktuelt med yderligere kvælstof-beregninger, og at projektet ikke vil have negativ effekt på de arter og naturtyper, som indgår i udpegningsgrundlaget for de internationale naturbeskyttelsesområder, som Vadehavet omfatter.

Jf. habitatbekendtgørelsen⁷ er det med baggrund i ovenstående vurderet, at udvidelsen ikke vil forringe områdets naturtyper og levestederne for arterne eller medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter som de internationale naturbeskyttelsesområder er udpeget på baggrund af. Kommunen har dermed vurderet, at projektet ikke vil påvirke Natura 2000-områderne væsentligt, og der er derfor ikke foretaget en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Vurderingen er lavet på baggrund af den viden og de beregningsmetoder kommunen har på området.

- Kumulativ effekt

I forhold til den kumulative effekt vurderes det, at bedriften ikke i sig selv kan påvirke havområderne, men i kumulation med de øvrige landbrug i oplandet kan der være en påvirkning.

Ejendommen overholder de generelle landbrugsregler og husdyrlovens beskyttelsesniveauer, det vurderet, at udvidelsen ikke vil medvirke til en væsentlig forringelse af forholdene i havområderne.

Som nævnt i forrige afsnit udgør udbringningsarealet i denne godkendelse ca. 0,03 % af det samlede opland til Vadehavet

og den maksimale udvaskning af kvælstof, udgør ca. 0,06 % af den samlede udledning til Vadehavet.

En af forudsætningerne for beskyttelsesniveauet i husdyrloven er, at antallet af DE i oplandet ikke er stigende (notat fra Miljøstyrelsen 15. december 2009). Udgangspunktet i husdyrloven er baseret på år 2005.

Undersøgelser udført af Conterra viser, at der ikke er sket en signifikant stigning i antallet af DE i oplandet til hele Vadehavet i perioden fra 2001 til 2007. Derimod viser opgørelse i oplandet til Lister Dyb, som er den sydligste del af Vadehavet, som Vidåen afvander til, at antallet af DE i oplandet har været jævnt, signifikant stigende i perioden 2001-2008.

I oplandet til Lister Dyb er antallet af DE fra 2001-2008 steget med 11 %.

I det vejledende notat fra Miljøministeriet om "afskæringskriterier for udvaskning af nitrat til overfladevand ved vurdering af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven" fra 24. juni 2010, fremgår det, at Styrelsen bl.a. bruger stigende antal DE i et opland som afskæringskriterie for om beskyttelsesniveauet for nitrat til overfladevand skal skærpes.

Styrelsen fastsætter her en skæringsdato, hvorfra husdyrtrykket ikke må være stigende. Denne dato er sat til 1. januar 2007. Conterra undersøgelsen viser ingen stigning i antal DE fra 2007 til 2008. Hvordan udviklingen har været siden 2008 har kommunen ingen tal for, så det er usikkert om det konkret er en stagnation fra 2007, eller om der fortsat vil være en stigende udvikling i antal DE i oplandet til Lister Dyb

På baggrund af den stadig større fokus på tilpasning af næringsstofferne, som tilføres markene og kravet om efterafgrøder, samt udfra de generelle landbrugsregler og husdyrlovens beskyttelsesniveauer, vurderer Tønder Kommune, at udledningen af næringsstoffer ikke giver anledning til en væsentlig merpåvirkning eller en forringelse af habitatområderne.

Når Vand- og Natura 2000 planerne foreligger, og de ekstra nødvendige undersøgelser er gennemført, kan Tønder Kommune foretage en vurdering af, om det er nødvendigt at reducere markoverskuddet yderligere for at undgå at projektet er til skade for habitatområdet. Dette kan gøres ved at kommunen tager projektet op til revurdering efter husdyrgodkendelseslovens § 40 og meddeler de nødvendige påbud om reduktion af næringsstofudledningen.

Det vurderes derfor, at udvidelsen er i overensstemmelse med regionplanens målsætninger og habitatdirektivet, hvad angår de ferske overfladevand og de marine områder.

Natur

- Areal status

Husdyrbrugenes anlæg og er beliggende i et område, som ifølge Regionplan 2005 for Sønderjyllands Amt er udpeget som værende et større uforstyrret landskab, samt i et område, der efter Forslag til Kommuneplan 2009-2021 for Tønder Kommune er udpeget som værende bevaringsværdigt landskabsområde. Endvidere er en del af arealerne beliggende i et område, der jf. Forslag til Kommuneplanen er udpeget som geologisk bevaringsværdigt landskab, samt indenfor skovbyggelinje. Da arealerne vil blive drevet som hidtil, med alm. markdrift. Tønder Kommune vurderer derfor, at de landskabelige værdier ikke påvirkes negativt ved den forestående udvidelse på Grøngårdvej 25 og 26.

- Økologiske spredningskorridorer

Spredningskorridorer er udpeget for at modvirke fragmenteringen af naturområder og forbedre spredningsmulighederne for den vilde flora og fauna. Afhængig af særlige arters spredningsbehov kan læhegn med 'fodpose', ekstensivt drevne landbrugsarealer samt etablering af vandhuller og dyrkningsfrie bræmmer langs vandløb medvirke til forbedring af særlige arters spredningsmuligheder i landskabet.

Mark nr. 4-0 er beliggende i et område ved Vindtved Kanal, der i Regionplan/kommuneplan 2005 er udpeget som spredningskorridor. Det vurderes i dette tilfælde, at almindelig landbrugsdrift ikke vil påvirke de økologiske spredningskorridorer. (Bilag 9).

- Beskyttede sten- og jorddiger

Ved sten- og jorddiger og lign. forstås menneskeskabte, linieformede forhøjninger af sten, jord, græstørv, tang eller lignende materialer, som fungerer eller har fungeret som hegn og har eller har haft til formål at markere administrative, ejendoms- eller anvendelsesmæssige skel i landskabet. Digerne er vigtige elementer i kulturlandskabet, som både viser tidligere tiders arealudnyttelse, ejendoms- og administrationsforhold, fungerer som levesteder og spredningskorridorer for dyr og planter og bidrager til et afvekslende landskab, ofte med egnstypiske digestrukturer.

Der ingen beskyttede diger efter Museumslovens § 29a på eller ved ejendommens arealer.

- Fredede fortidsminder

Der er ikke registreret beskyttede fortidsminder ved ejendommens arealer.

- Beskyttede naturtyper

På det vedlagte kort (bilag 6 og 8) er angivet, hvilke naturtyper der ved ejendommen og ved ejendommens arealer, er registreret efter § 3 i Lov om naturbeskyttelse og hvilke af disse

der jf. kommunen, er udpeget efter § 7 i lov om husdyrbrug (bilag 6).

Nærmeste § 3 naturareal der er udpeget jf. § 7 i husdyrloven:

- 4,6 km nordøst for staldanlægget på Grøngårdvej 26 ligger Brøggelmose, der er en højmose.

De nærmeste § 3 naturarealer inden for 1000 m ift. Ejendommen er (se bilag 8):

- 320 m øst for ejendommen (Grøngårdvej 26) ligger en § 3 mose, der grænser op til vandløbet Vindtved Kanal. Området er desuden udpeget som EF-habitatområde.
- Ca. 730 m sydøst for ejendommen (Grøngårdvej 25) ligger en § 3 sø.
- Ca. 760 m øst for ejendommen (Grøngårdvej 25) ligger en § 3 eng.
- Ca. 930 m sydvest for ejendommen (Grøngårdvej 25) ligger en § 3 sø.
- Ca. 700 m nord for ejendommen (Grøngårdvej 26) ligger en § 3 sø.
- Ca. 730 m nord for ejendommen (Grøngårdvej 26) ligger en § 3 mose grænsende op til vandløbet Grøn Å, som ligeledes er en del af EF-habitatområde.

Vindtved Kanalen, beliggende ca. 320 øst for Grøngårdvej 26, forbinder de to vandløbssystemer Sønderåen fra syd og Grøn Åen mod nord. Langs med Vindtved Kanal og Grøn Å ligger der § 3 registrerede moseområder. Vandløbene og de tilknyttede moseområder er tillige udpeget som EF-habitatområde nr. 90 "Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen".

Naturområder (søer, vandløb, heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe, ferske enge og overdrev) der er beskyttede i henhold til § 3 i Lov om naturbeskyttelse må generelt ikke tilføres gødningsstoffer.

Ferske enge og overdrev må dog anvendes som før lovens ikrafttræden i 1992. Det vil sige at driften af arealerne ikke må intensiveres i forhold til årene før 1992. Dette indebærer bl.a. at de 2 naturtyper højst må tilføres samme mængde gødning som i perioden op til 1992. Naturenge og overdrev vil normalt slet ikke eller kun i beskedent omfang blive tilført gødningsstoffer. Kontakt evt. kommunen for uddybende information vedr. drift af beskyttede naturområder.

Der er ikke registreret § 3 naturområder indenfor udbringingsarealet.

På baggrund af ansøgningen vurderes udvidelsen ikke at indebære væsentlige ændringer i markdriften. Markdrift i form af omlægning, gødsning, behandling med plantebeskyttelsesmidler og andre jordbrugsaktiviteter antages derfor ikke at gi-

ve anledning til øget påvirkning af områdets beskyttede naturtyper.

- Beskyttede naturtyper og ammoniakvilkår

Hovedreglen, med den nye miljøgodkendelsesordning er, at der i kraft af den generelle reduktion af ammoniaktabet og etablering af bufferzoner om udpegede naturområder (§ 7 arealer), er taget det nødvendige hensyn til naturområder efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Udbringning af flydende husdyrgødning på marker beliggende i en afstand på under 1000 meter fra et § 7 areal er omfattet af krav om nedfældning efter husdyrgødningsbekendtgørelsens⁸ §§ 24 og 38. På det vedlagte kort (bilag 6) er angivet, hvilke naturtyper der er registreret efter § 7 nærmest bedriften og udbringingsarealerne.

Udvidelsen medfører en meremission fra anlægget på ca. 2.548 kg N/år således at den samlede emission bliver i alt på ca. 4.880 kg N/år. Bedriften ligger udenfor bufferzone I og II i forhold til § 7 arealer. Da der er tale om en udvidelse af et husdyrbrug over 75 DE stilles der et generelt krav om 25 % reduktion (2009) af ammoniakemissionen i forhold til det tidsvarende staldsystem. Med de valgte staldsystemer og etablering af gyllekøling i de nye svinestalde, samt ved anvendelse af foderkorrektioner overholdes kravet om 25 % reduktion af ammoniaktab fra stald og lager. Der reduceres med 257 kg N/år udover det, der er nødvendigt for at opfylde kravet.

Der installeres gyllekøling i de nye staldafsnit (1.1.3 og 1.2.6) til årssøer og smågrise. Stald 1.1.3 er indrettet med linespil og køleeffekten af varmepumpen ved årssøerne svarer til ca. 18,5 W/m² gyllekummeareal med linespil (der er 720 m² gyllekummeareal) over hele året. Krav til minimum køleeffekt ved 25 % ammoniakreduktionseffekt er jf. BAT-blad "Køling af gyllen i svinestalde 1. udgave af 19/5-2009" Det vurderes at virkemidlet vil være tilstrækkeligt til at sikre den krævede reduktion. Den i ansøgningen angivne effekt på 25 % vurderes derfor at være realistisk. Da den angivne effekt kun er når anlægget er i drift sættes vilkår til dokumentation for driftstiden. Ligeledes kan effekten kun opnås ved en køleeffekt af en vis størrelse og derfor sættes vilkår til pumpens køleeffekt. Overskudsvarmen fra gyllekøling genanvendes til opvarmning af stalde. Etableres en pumpe med større køleeffekt ($P_{\text{køleeffekt}}$) kan driftstiden reduceres tilsvarende jf. formel: $13,3 \text{ kW} \cdot 8.760 \text{ timer} / P_{\text{køleeffekt}} = \text{reduceret driftstid}$.

Smågrisestalden (1.2.6) er indrettet med gyllestem uden linespil, men med automatisk udsugning af gyllen, så der aldrig står mere end 20 cm gylle i gyllekummen. Køleeffekten af varmepumpen i smågrisestalden, skal derfor ligeledes minimum svare til ca. 18,5 W/m² gyllekummeareal (der er 1.120 m² gyllekummeareal) over hele året. Krav til minimum køleeffekt ved 25 % ammoniakreduktionseffekt er jf. BAT-blad "Køling af gyllen i svinestalde 1. udgave af 19/5-2009". Anlæg-

gets køleeffekt skal derfor minimum være 20,7 kW og være i drift i hele året. Det vurderes at virkemidlet vil være tilstrækkeligt til at sikre den krævede reduktion. Den i ansøgningen angivne effekt på 25 % vurderes derfor at være realistisk. Da den angivne effekt kun er når anlægget er i drift sættes vilkår til dokumentation af driftstiden og effekten kun kan opnås ved en køleeffekt af en vis størrelse sættes vilkår til pumpens køleeffekt. Overskudsvarmen fra gyllekøling genanvendes til opvarmning af stalde. Etableres en pumpe med større køleeffekt ($P_{\text{køleeffekt}}$) kan driftstiden reduceres tilsvarende jf. formel: $20,7 \text{ kW} \cdot 8760 \text{ timer} / P_{\text{køleeffekt}} = \text{reduceret driftstid}$.

Der er etableret fast overdækning af den eksisterende gyllebeholder (1.2.9) på Grøngårdvej 26 og der etableres fast overdækning på den nye gyllebeholder (1.1.4) på Grøngårdvej 25 i forbindelse med udvidelsen. Overdækning af gyllebeholdere reducerer NH_3 -fordampningen med 50 pct. sammenlignet med naturligt flydelag.

Kravet om 25 % reduktion af NH_3 tab fra stald og lager opfyldes desuden ved at foretage korrektion af kvælstof-indhold i husdyrgødning ud fra type 2 korrektioner.

Kvælstofindholdet beregnes normalt efter normtal, beregningen kan imidlertid beregnes ud fra de faktiske produktionsforhold. Ved en såkaldt type 2 korrektion beregnes kvælstofindholdet ud fra de faktiske produktionsforhold på bedriften i forhold til foderforbrug og fodersammensætning samt ind- og afgangsvægt/alder eller ydelse (ved årssøer antal fravænnede grise og fravænningsvægt). Ved anvendelse af type 2 korrektion dokumenteres der en mindre udskillelse af kvælstof i husdyrgødningen, hvilket igen medfører en mindre ammoniakemission. Korrektionsmetoden er beskrevet i Plantedirektoratets vejledning om gødsknings- og harmoniregler.

Der er derfor sat vilkår til korrektionsfaktoren (type 2-korrektion) for samtlige husdyr i den pågældende dyregruppe (årssøer) på hele bedriften.

Type 2 korrektionen for det ansøgte indhold giver 0,97 dvs. korrektionen giver en ammoniakreduktion på 4,5 % af ammoniakemissionen fra alle årssøer $((1 - 0,97) \cdot 1,5 \cdot 100 \%)$.

Disse ændringer er en forudsætning for opfyldelse af kravene til reduktion af ammoniakemissionen og der er derfor også sat krav til disse forhold (type 2 korrektioner) og til dokumentation af dette.

Ammoniaktab, fra stalde, lagre og i forbindelse med udbringning af husdyrgødning, er en af de væsentlige trusler mod næringsfattige naturtyper. Derfor vurderes der på disse næringsfattige naturområders tålegrænse i forhold til tilført kg kvælstof pr. år. Vurderingen sker næsten udelukkende på na-

turområder som, skov, overdrev, hede, eng og mose. Begrundelsen herfor skal findes i, at danske søer generelt ikke er følsomme for deposition af kvælstof fra luftbåren kvælstof. Der findes dog et begrænset antal meget følsomme søer, Lobeliesøer, der hører til den mest følsomme danske naturtype.

§ 3 moserne, der ligger langs med Vindtved Kanal og Grønå, vurderes at have en tålegrænse mht. kvælstofdeposition på 25 kg N/ha/år⁹. Engen øst for ejendommene er en højstau-deeng med arter, der indikerer en rimelig høj næringsbelastning. Arealet er under langsom tilgroning i pil og sydligst ligger en noget næringspræget sø. Engen har en tålegrænse på 25 kg N/ha/år.

De nævnte naturtyper findes naturligt under næringsfattige forhold, og er dermed følsomme overfor en forøgelse i kvælstofdepositionen. Baggrundsbelastningen for området er vurderet til ca. 17 kg N/ha/år¹⁰. Der er foretaget en beregning i ansøgningssystemet på ammoniakdepositionen på det nærliggende moseområde/habitatområde øst for de to ejendomme. Beregningerne viser, at der på moseområdet sker en ammoniakmerdeposition på ca. 0,94 kg N/ha/år og en samlet ammoniakdeposition på ca. 1,7 kg N/ha/år. På baggrund af ovenstående beregning vurderes tålegrænsen for § 3 engen beliggende ca. 760 m fra Grøngårdvej 25 heller ikke at være overskredet, da engen er beliggende i en større afstand fra anlægget, samt i samme vindretning.

Ammoniaktabet fra stalde og gylletanke bidrager til luftbåren N-belastning af områdets natur. Den højeste merdeposition i nærmeste § 7 er beregnet til 0,00 kg N/ha. Udvidelsen vil derfor ikke medføre en forøgelse i kvælstofdeposition på de omtalte § 7 naturtyper og deres plantesamfund. Afstanden til naturområdet er desuden større end 1.000 m

Der er foretaget en beregning af merdepositionen på mosen beliggende ca. 730 m nord for Grøngårdvej 26, som viser, at der sker en merdeposition på 0,1 kg N/ha på området og vurderes på baggrund heraf ligeledes ikke at blive påvirket med en væsentligt merbelastning af luftbåren kvælstof.

Der er ikke foretaget beregning af ammoniakdepositionen på de forekommende § 3 søer, da det vurderes at markbidraget fra alm. udvaskning til disse har en væsentligt større kvælstofbelastning af søen end depositionen fra anlægget vil give anledning til.

Da udbringningsarealerne 17-0, 20-0, 4-0, 5-0, 5-2, 8-0, 6-0 og 12-0 grænser op til § 3 mose- og engarealer er det vurderet at ammoniakfordampningen fra udbringning af husdyrgødning kan være højere end 1 kg N/ha, og der er derfor stillet vilkår om nedfældning af flydende husdyrgødning på disse arealer. Dog gøres opmærksom på, at nedfældning af flyden-

de husdyrgødning i sort jord og græs er et generelt lovkrav fra 2011, og omfatter således fra 2011 alle arealer.

- Kumulativ effekt

Når hele eller dele af et stald- eller opbevaringsanlæg på det ansøgte husdyrbrug ligger indenfor bufferzone II må merbelastningen af naturområdet beskyttet efter § 7 ikke overskride fastlagte beskyttelsesniveauer. Beskyttelsesniveauerne er lavet ud fra hvor mange andre husdyrbrug større end 75 DE, der er i området. Den maksimale merbelastning er på 0,3 kg N/ha ved mere end 2 husdyrbrug, på 0,5 kg N/ha ved 2 husdyrbrug og på 0,7 kg N/ha ved 1 husdyrbrug.

Da bedriften ligger mere en 1000 meter væk fra nærmeste § 7 område og bidraget til ammoniakdeposition er på 0,00 kgN/ha er der ikke undersøgt for andre ejendommen med mere end 75 DE.

- Internationale naturbeskyttelsesområder – terrestrisk natur

Ingen af bedriftens arealer ligger inden for områder, der er udpeget som internationale naturbeskyttelsesområder.

Driftsbygningerne på Grøngårdvej 25 og 26 ligger ca. 360 m fra nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde som er Vindtved Kanal, en del af EF-habitatområde nr. 90 "Vidå med tilløb, Rudbøl Sø og Magisterkogen 86. (Bilag 5)

Da svinebedriften ikke er beliggende i eller omfatter arealer indenfor internationale naturbeskyttelsesområder, vurderes ammoniakfordampning umiddelbart at være eneste potentielle påvirkning af de nævnte internationale naturbeskyttelsesområder. Der er som nævnt tidligere foretaget en beregning i det elektroniske ansøgningssystem, som viser, at der sker en ammoniakmerdeposition i området på ca. 0,94 kg N/ha/år i forhold til nudrift. Tønder Kommune vurderer på baggrund af naturområdernes forholdsvise høje tålegrænse, at de internationale naturbeskyttelsesområder ikke vil påvirkes negativt ved ændringen af bedriften. Vindtved Kanal er ligeledes nærmeste EF-habitatområde i forhold til udbringningsarealerne og grænser op til arealerne 12-0, 4-0, 20-0 og 17-0. Der er på disse arealer stillet vilkår om, at flydende husdyrgødning nedfældes og ammoniakfordampningen fra udbringning af husdyrgødning vurderes således ikke at kunne påvirke Vindtved Kanal negativt.

Ammoniakfordampning som følge af udvidelse af svinebedriften, vurderes jf. habitatbekendtgørelsen derfor ikke at forringe tilstanden af naturtyper og arter, der er udpegningsgrundlag for internationale naturbeskyttelsesområder. Kommunen har dermed vurderet, at projektet (anlæg og arealer) ikke vil påvirke Natura 2000-områderne væsentligt, og der er derfor ikke foretaget en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevarings-

målsætningen for det pågældende område. Vurderingen er foretaget på baggrund af den viden og de beregningsmetoder kommunen har på området.

- Artsfredninger, rødlistearter og Bilag IV-arter

I habitatdirektivets Bilag IV er opført en række arter, som skal ydes streng beskyttelse overalt i deres naturlige udbredelsesområde, også uden for de udpegede habitatområder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende blandt andet, at yngre- og rasteområde ikke må beskadiges eller ødelægges, og for planternes vedkommende blandt andet, at arterne ikke må indsamles, plukkes eller ødelægges.

På og umiddelbart op til husdyrbrugets arealer er kommunen ikke bekendt med forekomster af planter og dyr omfattet af artsfredning eller optaget på nationale eller regionale rødlistor eller bilag IV-arter.

En række dyr, som er omfattet af habitatdirektivets bilag IV, kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted på egnen omkring landbruget. På baggrund af "Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007, Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" samt kommunens øvrige kendskab vurderes umiddelbart, at det kan være vandflagermus, brun flagermus, langøret flagermus, sydflagermus, troldflagermus, pipistrellflagermus, dværgflagermus, odder, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø, strandtudse (Rømmø) grøn mosaik guldsmed), snæbel. Udvidelsen vurderes at have en neutral effekt for de nævnte arter.

I det følgende gennemgås kort de relevante arter, dvs. de arter, der findes i regionen.

I det følgende vurderes forekomsten af en række arter, hvor projektområdet ligger inden for eller i nærheden af artens naturlige udbredelsesområde. Der foreligger ikke konkrete feltobservationer af de pågældende arter i projektområdet eller i den umiddelbare nærhed. Der er ikke indberettet observationer til www.naturdata.dk om observationer i projektområdet eller dets umiddelbare nærhed.

Flagermus. Flagermusene overnatter oftest i huse og hule træer i nærheden af skov. Fourageringsområderne er artsafhængige, og kan bl.a. være søer og åer, hvor flagermusene æder insekter som de fanger over vandoverfladen. Mange arter fouragerer på insekter, de fanger i lysåben løvskov, over marker og skove, i skovkanter, lysninger eller levende hegn. Projektområdet kan tænkes at indgå i nogle arters fourageringsområder, men det vurderes, at der ikke vil være negative påvirkninger.

Odder. Odderen er nu udbredt helt ned til den dansk-tyske grænse i større vandløb og søer. Det må derfor formodes, at den forekommer i Vidå og Bredeå systemerne, medens det

vurderes, at de små grøfter og vandløb i projektområdet ikke vil være velegnede som permanente levesteder, men de kan evt. benyttes under vandringer. På denne baggrund vurderes det, at projektet ikke vil have indvirkningen på odderens leveforhold i området.

Markfirben. Markfirbenet er udbredt over det meste af landet men noget pletvist. Markfirbenet træffes på steder med bar og løs, gerne sandet jord. Det kan være heder, klitter overdrev, råstofgrave, stengærder og på vej- eller jernbaneskråninger. Det vurderes, at projektet ikke vil påvirke levestedet væsentligt i negativ retning, men der må ikke udsprede gødning på området.

Løgfrø. Løgfrø er spredt til sjældent forekommende i Danmark og er i tilbagegang. I det vestlige Sønderjylland er der en kernebestand på Hjerpsted bakkeø, og den er også fundet på Abild bakkeø. Løgfrøen foretrækker lysåbne vandhuller i omgivelser med let jord, hvor den kan grave sig ned om dagen. Det vurderes derfor, at der er en mulighed for forekomst i projektområdet, f.eks. ved udpegede §3 søer. Trusler mod arten vil være opfyldning eller tilgroning af vandhullet gennem øget belastning med næringsstoffer og ødelæggelse af levestederne i omgivelserne. Det vurderes, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne væsentligt. Det skal bemærkes, at anlæggelse af bræmmer samt oprensning af tilgroede vandhuller (oprensning kræver tilladelse fra kommunen) vil forbedre livsbetingelserne for arten.

Spidssnudet frø. Spidssnudet frø er almindeligt udbredt over det meste af landet. Den findes i større eller mindre vandhuller i engområder, moser, dyrkede marker og skovbevoksede områder. På denne baggrund vurderes det som sandsynligt, at arten forekommer i projektområdets vandhuller. Trusler mod arten vil være opfyldning eller tilgroning af vandhullet gennem øget belastning med næringsstoffer og ødelæggelse af levestederne i omgivelserne. Det vurderes, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne væsentligt. Det skal bemærkes, at anlæggelse af bræmmer samt oprensning af tilgroede vandhuller vil forbedre livsbetingelserne for arten.

Grøn mosaikguldsmid. I Danmark yngler grøn mosaikguldsmid i to meget forskellige typer af natur: Søer og moser i Nordsjælland, der ikke er for næringsrige, og hvor solen kan skinne ned på vandfladen samt kanaler og grøfter i marsken i Sydvestjylland, som ligger helt åbent og har et rigt planteliv. Hunnen lægger eller borer normalt sine æg ind i planten krebsklo (*Stratiotes aloides*), og arten findes derfor kun på steder med denne plante.

Snæbel. Snæbelen er en laksefisk, der kun lever i Vadehavsområdet. Den lever og vokser op i vadehavet, men i efteråret søger den op i større vandløb for at gyde. Efter at æggene er klækket i februar/marts måned lever ynglen et par måneder i de stille områder af vandløbene, før de i april/maj søger ud i vadehavet. De største trusler for snæbelen er A) Spærringer: da snæbelen ikke er i stand til at springe højt eller svømme igennem fisketrapper. B) Vandløbsreguleringer: snæbelen gy-

der på vandløbsstrækninger, der slynger sig naturligt. C) Forurening: i af næringsstoffer eller miljøfremmede stoffer forurenet vand kan æggene ikke udvikle sig og kvæles. D) Dræning: dræning af enge bevirker, at ynglen ikke har nok steder til at opholde sig, da de efter klækning kræver store fladvandede arealer. De bliver skyllet ud i det salte hav for tidligt og dør. Det vurderes, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne væsentligt. Det skal bemærkes, at anlæggelse af bræmmer vil forbedre livsbetingelserne for arten og at ingen af ansøgers udbringningsarealer har et hældende terræn over 6 grader direkte mod vandløbet

Andre udvalgte arter tilknyttet vandhuller. Potentielt vil der kunne forekomme arter som grøn frø, lille vandsalamander og skrubtudse, der ikke er opført på Habitatdirektivets Bilag IV, men som er fredede herhjemme. For disse arter gælder de samme betragtninger, som nævnt under padderne ovenfor.

Bilag I arter

I fuglebeskyttelsesdirektiver er udpeget en række arter som skal beskyttes. Kun arealer som ligger inden for Fuglebeskyttelsesområderne er omfattet af bestemmelserne.

Følgende Bilag 1 arter kan være ved arealerne beliggende i fuglebeskyttelsesområdet.

Rørdrum. Rørdrummen er en relativt sjælden ynglefugl i Danmark, der hovedsagligt findes i større rørskovsområder. I F63 ved St. Jyndeved yngler 0-1 par. Da arten som nævnt lever i større rørskov vurderes det, at projektet ikke vil påvirke rørdrummen.

Hedehøg. Hedehøgen er en meget sjælden ynglefugl i Danmark med en total bestand på ca. 40 par, hvor hovedparten yngler i Sydvestjylland og Ballum Enge er den vigtigste danske ynglelokalitet med 8-10 par.

Hedehøgen yngler i moser og engområder, men findes nu næsten udelukkende i vinterafgrøder. Den er afhængig af store åbne enge og heder til fødesøgning. Der er dog ikke konstateret ynglende hedehøg i F63 Sønder Ådal de seneste år jf. basisanalysen. Den største trussel er drab af unger i forbindelse med høst med mejetærsker. Idet der ikke vil ske ændringer af betydning for driften af arealerne i området, vurderes projektet ikke at påvirke arten i negativ retning. Yngler der hedehøg på ansøgers ejendom, kan Skov- og Naturstyrelsen Vadehavet kontaktes på 74 82 61 05.

Mosehornsgule. Mosehornsgulen er stort set forsvundet som dansk ynglefugl og yngler ikke i F63 Sønderå.

Sortterne. Den danske ynglebestand af sortterne udgør kun 30-40 par. I Sønderjylland yngler den et enkelt sted, nemlig i Hasbjerg Sø. Den har ikke ynglet i F63 Sønderå i mange år, og den vil derfor ikke påvirkes af en gennemførelse af projektet.

Det vurderes, at udvidelsen kun vil påvirke Bilag I og IV-arterne negativt ved alvorlige uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødningen (f.eks. udslip fra gylletanke). Der er i den forbindelse stillet vilkår således at dette ikke skulle kunne ske. Omvendt vurderes det, at lovlig håndtering af husdyrgødning indenfor udspretningsområdet ikke vil have nogen negativ effekt på arterne.

Det er vurderet at det ikke er nødvendige at stille yderligere vilkår for at sikre ovennævnte arter.

Mangler i vurderingsgrundlaget

Miljøgodkendelsen og vurderingerne bygger på:

- Oplysninger, der er modtaget fra ansøger og dennes konsulent
- Kommunens egne oplysninger om områdets natur og miljøforhold
- Områdets sårbarhed over for påvirkninger fra bedriften
- Regionplanens målsætninger og retningslinier, (Tønder Kommuneplan 2009-2020)

Kommunen er opmærksom på, at vurderingen af bedriftens kumulative effekt på natur og miljø bygger på et utilstrækkeligt grundlag, men som er det for tiden bedst mulige. F.eks. foreligger ikke ajourførte oplysninger om dyreholdet i det betragtede område, herunder specielt ikke om nyere ændringer heraf, udvidelser eller nedlæggelser. Der arbejdes på en forbedret udveksling af data på nationalt plan.

Endvidere er kommunens egne mål og forudsætninger om sårbarhed, tålegrænser mv. under løbende revision. Desuden er både beregningsmetoder og modeller, der skal anvendes for at forudsige påvirkninger fra såvel denne bedrift som fra bedrifter i et givet område under ét, tilsvarende under opbygning.

Den kumulative påvirkning af områdets natur og miljø er ikke beregnet specifikt for udvidelsen af produktionen på ejendommen uden for bufferområderne. Dette skyldes at det nødvendige beregningsværktøj endnu ikke er udviklet, samt at muligheden for at sammenkøre data vedrørende husdyrproduktion fra andre ejendomme i et betragtet område ikke er til stede på en operationel måde.

Indtil disse ting er på plads, er det kommunens opfattelse, at der overordnet set for et givet område formentlig kun i begrænset omfang vil være tale om nettoudvidelser af husdyrproduktionen. Dette betyder generelt, at en udvidelse på en betragtet lokalitet i væsentligt omfang "modregnes" ved en reduktion på andre ejendomme, hvor produktionen nedlægges. Lokalt bliver der naturligvis tale om en forøgelse, men denne vil være indregnet og vurderet specifikt for udvidelsen.

For Tønder Kommunes samlede vurdering af udvidelsen på Grøngårdvej 25 og 26 gælder, at der ikke er væsentlige mangler i de foreliggende oplysninger, og at alle afgørende miljø- og naturpåvirkninger indgår i vurderingen af dyreholdet.

Miljøteknisk beskrivelse

Følgende afsnit er baseret på oplysninger fra ansøger og angiver således, sammen med relevante kortbilag forudsætningerne for afgørelsen.

Oplysninger om ansøger og ejerforhold

Navn: Troels og Lars Petersen I/S
Adresse: Grøngårdvej 25 og 26, 6270 Tønder
Telefon: 74724272
Mobil: 51215155
e-mail: petsen@post.tele.dk

Opstart af anlægsarbejder: 01-03-2010
Byggeri forventes afsluttet: 01-10-2010
Driftsstart staldanlæg: 01-10-2010

Beskrivelse af datoerne

Udvidelsen på Grøngårdvej 25 og 26 vil foregå i to etaper:

1. etape: Udvidelse til 905 søer, 840 polte/slagtesvin. Opførelse af en sostald på nr. 25 og en overdækket gyllebeholder på nr. 25.

Forventes gennemført indenfor 3 år fra miljøgodkendelse og byggetilladelse er meddelt.

2. etape: Udvidelse til 27.000 smågrise og 1080 polte/slagtesvin. Opførelse af smågrisestalde på nr. 26. Der vil i alle større byggeprocesser være delmål. Det skal således bemærkes at etape 1 er et naturligt mellemstadium i udvidelsen, og er ikke tænkt som et ansøgt projekt i sig selv.

Besætningen drives så vidt muligt som en lukket enhed og det prioriteres højt at udvidelsen kan ske af eget dyr. Det vil være forbundet med for stor sundhedsmæssig risiko og deraf følgende tab at introducere fremmede dyr på ejendommen. Udvidelsen af besætningen vil derfor strække sig over en længere periode end hvis besætningen kunne suppleres med dyr udefra.

Det er på ingen måde sandsynligt at den ønskede produktionsudvidelse kan nås på 2 år som er normen jævnfør loven. Under hensyntagen til ovennævnte forhold og muligheden for uforudsete begivenheder i udvidelsesperioden ønskes udnyttelsesfristen derfor sat til 5 år.

Oplysninger om ejendommens placering

Se bilag 1 for oversigt over ejendommens bygninger.

Lokalisering og landskab

Udvidelsen af dyreholdet vil ske på ejendommene Grøngårdvej 25, beliggende på matrikel nr.121, Sæd, Ubjerg samt på Grøngårdvej 26, beliggende på matrikel nr. 84, Sæd, Ubjerg. Begge ejendomme ligger i Tønder Kommune.

Grøngårdvej 25

Produktionsbygningerne på Grøngårdvej 25 består af 2 ældre stalde, som er sammenbygget og indrettet som farestald. I 2008 er der opført en ny sostald, som er bygget sammen med det eksisterende (se bilag 1). Der er en ældre gyllebeholder på 320 m³, som eventuelt nedlægges i forbindelse med udvidelsen. Der etableres en ny overdækket gyllebeholder på 5.000 m³.

Udvidelsen vil foregå over 2 etaper – trin 1 og 2..

Grøngårdvej 26

Produktionsbygningerne på Grøngårdvej 26 består en ældre slagtesvinsstald, en lade, et maskinhus, et skur samt en overdækket gyllebeholder på 2.500 m³ fra 2006. Ved gylleholderen etableres en læsseplads med afløb til gylleholderen.

Landskabelige hensyn

Generelle afstandskrav	
	Faktisk afstand Fra nærmeste staldcentrum
Afstandsforhold fra ejendommen til nærmeste naboer (krav):	
Nærmeste nabo ift. udvidelse (krav 50 m)*) (korteste afstand fra stald med udvidelse)	350 m
Nærmeste nabo, uden landbrugspligt*	446 m
Byzone*	2.091 m
Samlet bebyggelse i landzone*	2.290 m
Afstandsforhold fra nyetablerede staldbning/gyllebeholder/ensilageplads (krav)**)	
Ikke almene vandindvindingsanlæg (25 m)	> 25 m
Almene vandindvindingsanlæg (50 m)	> 50 m
Vandløb (herunder dræn) og søer (15 m)	30 m
Offentlig vej / privat fællesvej (15 m)	42 m
Levnedsmiddelvirksomhed (25 m)	> 25 m
Beboelse samme ejendom (15 m)***)	16 m
Naboskel (30 m)	> 50 m

*Afstandskravet beregnes af www.husdyrgodkendelse.dk

*) Husdyrlovens § 6.

**) Husdyrlovens § 8.

***) Ensilageopbevaring undtaget. Husdyrlovens § 8, stk. 2.

Landskabelige hensyn

Ejendommen er beliggende på grovsandet jord, som veksler til område med humusjord. Generelt er der for området lille eller ingen risiko for okkerudledning (klasse 3 og 4). Landskabet beskrives som landskabsklasse 24 (Klit med æoliske aflejringer), vekslede til Landskabsklasse 26 (Hedeslette). Undergrunden er ikke leret. Arealtypen beskrives som dyrket ikke kunstvandet (Type 2110), vekslede til arealtype (2310, græsmarker).

Fredninger og Natura 2000 er undersøgt til en radius af ca. 3000 meter, mens de øvrige emner er undersøgt i en radius af ca. 1000 meter.

- 375 meter mod øst og 750 meter mod nord findes åeskyttelseslinier for hhv. Lillestrøm og Grøn Å.
- Ca. 800 meter mod øst og 630 meter mod nord, findes endvidere en skovbyggelinie.
- Ca. 1300 meter mod nord, findes et område efter Naturbeskyttelseslovens kapitel 6, §§ 33-51.
- Ca. 2550 meter mod hhv. øst og vest, findes fredede fortidsminder.
- Ca. 430 meter mod øst og 830 meter mod nord findes beskyttede naturtyper. Moseområde som gennemløbes af de beskyttede vandløb Lillestrøm og Grøn Å.
- 320 og 600 meter mod nord findes yderligere beskyttede vandløb begge har kontakt til Lillestrøm og/eller Grøn Å. Grøn Å, Lillestrømmen og Sønder Å (1570 meter mod syd) er alle udpeget som Natura 2000 og EF-Habitatområde.
- Ca. 1700 meter mod sydøst findes Natura 2000 og EF- Fuglebeskyttelsesområde.

Arealerne omkring ejendommen er pålagt almindelige drikkevandsinteresser (OD). Ejendommene ligger i et område udpeget som uforstyrret landskab i regionplanen.

Lysforhold

Der er udendørs belysning ved alle ramper og fodersiloer. Pga. afstanden til naboer vurderes lyset fra produktionen ikke at virke generende.

Husdyrgødning

Opbevaringskapacitet for gylle					
	Anlægsnummer, jf. ansøgningen	Opført	Sidst kontrolleret	Størrelse m ³	Lagerandel %
Gylletank ny	1.1.4	Ny	-	5.000	67
Gylletank gammel - nedlægges	1.1.5	?	-	325	0
Gylletank	1.2.9	2006	-	2.500	33
Kapacitet i alt				7.500	100

Årlig produktion af husdyrgødning til gyllebeholder efter udvidelsen

Den årlige produktion af flydende husdyrgødning er jf. beregning (DLBR Mark) 9.579 m³. Således kan opbevaringskapaciteten beregnes til 9,4 mdr.

BAT-redegørelse-opbevaring

- Tanken tømmes ca. en gang årligt for inspektion og vedligeholdelse.
- Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle.
- Der er fast overdækning af gylletankene - undtagen den mindste. Her er gyllen konstant overdækket med et tæt og stabilt flydelag. Flydelaget kontrolleres jævnligt, hvilket sikrer at der altid er minimal emission af ammoniak.
- De to store tanke er overdækket og der er dermed ikke tilførsel af regnvand til gylletanken. Dette reducerer antallet af transporter i forbindelse med udkørsel af gyllen.
- Beholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrollen

BAT-redegørelse udbringning

- Udbringning af husdyrgødningen afpasses afgrødernes behov samt eventuel tilførsel af handelsgødning.
- Husdyrgødningen udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næringsstoffer.
- Der køres ikke ud på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der findes på udbringningsarealerne ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløb.
- Der udarbejdes hvert år mark- og gødningsplan hvorved det sikres, at mængden af gødning tilpasses afgrødernes forventede behov. I mark- og gødningsplanen skal der tages hensyn til bl.a. jordbundstype, sædskifte, planternes udbytte, samt kvælstofudnyttelsen.
- Husdyrgødning udbringes under hensyn til de generelle regler, og foregår i videst mulig omfang efter godt landmandskab, hvilket vil sige at der tages hensyn til naboer, byområder osv. således udbringning ikke giver anledning til unødige gener.
- Al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel.

Foder

Opbevaring af foder

Foder opbevares i udendørs fodersiloer.

Der er støv fra ventilationsafkast - men p.g.a. den store afstand til nabobeboelse vil det ikke virke generende.

BAT-redegørelse

I ansøgningen er indholdet af råprotein i foderet anvendt som virkemiddel til at reducere ammoniakfordampningen.

Nedenstående er indtastet i ansøgningsskemaet:

	FE/årsso	g Råprotein/FE	Grise/årsso
Farestald	450	138	29,9
Løbe- og drægtighedsstald	1.050	138	29,9

Ved indsættelse i nedenstående ligning fremkommer type 2 korrektionsfaktoren for

Sørerne:

$$(((FE/årsso \times g \text{ råprotein}/FE) / 6250) - 1,50 - (grise/årsso \times \text{fravænningsvægt} \times 0,024 \text{ kg N/kg tilvækst})) / 27,2 =$$

$$(((1500 \times 138) / 6250) - 1,50 - (29,9 \times 7,2 \times 0,024)) / 27,2 < 0,97$$

Ansøger er således indstillet på at fodre således, at type 2 korrektionsfaktoren højst bliver 0,97.

Miljøeffekten af foderkorrektioner er 3 % mindre kvælstofudskillelse end normen (2005/06), hvilket vurderes til en reduktion af ammoniaktabet på $1,5 \times 3 \% = 4,5 \%$.

Harmoni regler

Landbrugsjord til rådighed	
	Ansøgt
Ejet + forpagtet*	165,03 ha
Aftale**	119,73 ha
I alt	284,76 ha

*ejet af:

Horst Manfred Fritz Leithoff, Grøngårdvej 30, 6270 Tønder

Heinrich Leopold Jessen, Grøngårdvej 31, 6270 Tønder

Pia Yvonne Toft Christensen, Lydersholmvej 6, 6270 Tønder

** ejet af: Skovfennen 12, 6270 Tønder (56,72 ha) og Højgade 2, 6270 Tønder (63,01 ha)

Harmoniarealet

En produktion på 375,2 DE kræver et harmoniareal på 268 ha. Til hele bedriften hører der 128,34 ha eget areal. Yderligere er der forpagtet ca. 36,69 ha, hvilket giver et samlet eget og lejet udsprængningsareal på 165,03 ha, hvor der kan udbringes 231 DE. Endvidere bliver der afsat 144,44 DE. Harmonikravet er dermed opfyldt for både eget/forpagtede arealer, samt aftalearealer.

Bedriftens indretning og drift

Staldanlæg

Se oversigt over indretningen på bilag 1.

Staldopbygning og BAT-redegørelse for de enkelte staldafsnit se bilag 3.

BAT-Teknologier

Med hensyn til BAT og staldsystemer så er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), dels er der BAT-byggebladene og dels er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger.

I BREF står der, at følgende staldsystemer er BAT:

- et fuldspaltet gulv med et vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle,
- et delvist spaltet gulv med reducerede gødningskanaler med hældende vægge og et vakuumsystem, eller
- et delvist spaltet gulv med et centralkonvekst fast gulv eller et hældende fast gulv foran stien, en gødningsrende med hældende sidevægge og en hældende gødningsbeholder Ifølge Dansk Svineproduktion er de 2 sidstnævnte staldtyper hollandske typer, som ikke har fundet udbredelse herhjemme.

Et fuldspaltet gulv med et vakuumsystem er det, der er etableret i en del af farestaldene og i slagtesvinestalden. Hvor ofte "hyppig fjernelse" er, er ikke nærmere defineret i BREF. På ejendommen udsluses gyllen ca. hver 2. uge.

Der findes pt. 3 BAT-byggeblade:

- Delvist spaltegulv ved 1/3 spaltegulvsareal
- Delvist spaltegulv med skraber og køling af kanalbund
- Luftvasker med syre, rensning af 60 procent afgangsluft

NB. Byggebladene er ikke opdaterede, hvorfor de pt. på Landscentrets hjemmeside fremstår med grøn baggrund.

I det eksisterende staldanlæg er der etableret både fuldspalter og delvist spaltegulv. Der er fuldspalter i en del af farestalden og slagtesvinestalden. Slagtesvinestalden renoveres og 1/3 del af spalterne skiftes ud med drænet gulv. Hvis gulvet skulle ændres i farestalden krævede det en total renovering.

Når stalden en gang skal renoveres, vil der blive taget højde for hvilke muligheder der er for at leve op til det, som til pågældende tidspunkt er BAT for staldsystemer. Der forventes ikke at skulle udføres større renoveringer før om 15-20 år.

De nye stalde etableres med delvist spaltegulv og køling. Løbe-/drægtighedsstalden med skrabeanlæg. I smågrisestalden er skrabeanlægget valgt fra, og i stedet sluses gyllen ud, så der maksimalt står 20 cm gylle over kanalbunden. Dette vurderes, at have samme effekt som skrabeanlæg: nemlig at mængden af gylle i kanalen reduceres således lagdeling af gyllen hindres og effekten af kølingen er optimal. Der er ikke planlagt køling i de eksisterende staldafsnit fordi det vil kræve en total renovering af staldene. Når staldene en gang skal renoveres, vil der blive taget højde for hvilke muligheder der er for at leve op til det, som til pågældende tidspunkt er BAT for staldsystemer. Der forventes ikke at skulle udføres større renoveringer før om 15-20 år.

Der installeres ikke forsursanlæg fordi en del af staldanlægget fortsætter, og her er der ikke sikkerhed for at betonen i gyllekanalerne har en god holdbarhed overfor syrepåvirkningen. Samtidig er energiforbruget ved drift af et forsursanlæg opgjort til min. 20.000 kWh hvilket vurderes ikke at være proportionalt i forhold til miljøgevinsten. I øvrigt ligger der ikke sårbar natur i umiddelbar nærhed og idet de 25% ammoniakreduktion kan opfyldes på anden vis er forsursanlægget derfor fravalgt.

Ventilation

Alle eksisterende og planlagte stalde er med mekanisk undertrykventilation - som er mere strømbesparende end fx ligetryksventilation. Al ventilation er styret af et temperaturreguleret styringssystem, som sikrer, at ventilationen kører optimalt, både med hensyn til temperaturen i staldene og el-forbruget.

Overbrusningsanlæg

I slagtesvinestalden er der et alm. overbrusningsanlæg, mens der i fare- og drægtighedsstald er et højtryksoverbrusningsanlæg. I den nye smågrise stald er der påtænkt et alm. overbrusningsanlæg, da combi-diffus ventilation ikke fungerer optimalt med højtryksoverbrusning.

Udmugningssystem

Løbe-/drægtighedsstalden med skrabeanlæg. I smågrisestalden er skrabeanlægget valgt fra, og i stedet sluses gyllen ud, så der maksimalt står 20 cm gylle over kanalbunden. Dette vurderes, at have samme effekt som skrabeanlæg: nemlig at mængden af gylle i kanalen reduceres således lagdeling af gyllen hindres og effekten af kølingen er optimal.

Beskrivelse af rengøring og desinfektion (se også afsnittet om Kemikalier i ansøgning)

Ved rengøring sættes staldene først i blød og vaskes derefter med højtryksrensere, der er vandbesparende. Der foretages ikke desinficering.

Management

BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion) defineret på en række områder. På bedriften er der taget følgende forholdsregler:

- Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning.
- Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men vand- og energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.
- Der vil blive udarbejdet beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle, brand mv. bliver beskrevet.
- Der foretages daglige tjek og løbende service på anlæggene efter behov.
- Lars Petersen er daglig driftsleder på ejendommen. Foruden ejerne er der ansat 1 medarbejder. Efter udvidelsen vil der blive ansat flere medarbejdere. Der bliver udarbejdet en lovpligtig APV, som vil stå tilgængelig på bedriften.
- Bedriftens ansvarlige har konstant fokus på hvilke staldsystemer der er bedst anvendelig i relation til miljø og dermed ammoniak til omgivelserne. Der følges løbende op på udviklingen på staldsystemer der giver den mindst mulige miljøbelastning.

- Ansøgningen og det tilhørende produktionsanlæg bygger på principper der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter, og der vil løbende blive indhentet opdateret viden, m.h.p. forbedringer der lever op til nutidens miljøkrav.
- Sigtet med anlægget er at der ud fra et proportionalitetssynspunkt konstant vil blive indhentet ny og bedste viden, der gør anlægget til en fremtidssikret virksomhed.
- Ved hvert miljøtilsyn vil der blive orienteret om hvilke overvejelser der er foretaget m.h.p. bedriftens fremtid i relation til den teknologi der giver det største miljøhensyn.

Egenkontrol

- Svineproduktionen overvåges via data opgjort i en produktionskontrol.
- Produktionens størrelse, fordeling af næringsstoffer på harmoniearealet, samt andelen af efterafgrøder fremgår af gødningsregnskabet, som laves en gang årligt.
- Bedriften er tilmeldt sundhedsrådgivning, hvor der i tæt dialog med en dyrlæge holdes fokus på dyrenes sundhed ved jævnlige besøg.
- Alle installationer tilses jævnligt, foderbeholdninger tilses minimum en gang ugentligt.
- Gyllen kan ikke pumpes over uden traktor pumpen er i gang.
- Ventilation i sektionerne kontrolleres og indstilles dagligt, for at opnå optimale forhold i stalden for grisene.
- Der føres der lovpligtig logbog over flydelaget på gyllebeholderne.
- Af driftsregnskabet fremgår råvareforbruget samt salg af søer, smågrise og slagtesvin.

Ophør

Stalde og gyllebeholdere tømmes og rengøres. Beholdere til olie tømmes og fjernes og pesticider og øvr. kemikalier fjernes.

Redegørelse for mulige uheld

I forbindelse med den daglige drift kan der opstå uheld ved:

- Uheld ved pumpning af gylle.
- uheld ved påfyldning af dieseltank
- uheld ved påfyldning af traktor
- uheld ved indblæsning af foder

Minimering af risiko for uheld

For at minimere risiko for uheld er følgende iværksat:

- Pumpning af gylle til gyllebeholder sker under opsyn.
- dieseltank er forsynet med overfyldsalarm
- tankpistol er forsynet med automatisk lukke
- indblæsning af foder sker via cyklonfilter

Minimering af gene og forurening ved uheld

Ud fra ovennævnte vurderes det, at der i den daglige drift er taget højde for evt. driftsforstyrrelser. Er der alligevel tale om uforudsete driftsforstyrrelser, iværksættes der følgende:

- Ved overløb af gylle opsættes der straks flydespærre enten i form af en jordvold eller halmballer
- I tilfælde af overløb fra dieseltank og overløb som kan ske ved påfyldning af traktorer, afgraves
- Forurenede jord og bortskaffes til godkendt modtager.
- I tilfælde af et utæt cyklonfilter, standses indblæsning straks.
- Der udarbejdes beredskabsplan for bedriften.

Ressourceforbrug

Årligt forbrug		
	Nudrift	Ansøgt
Dieselolie	15.000 l	15.000 l
Elforbrug	245.000 kWh	509.210 kWh

Vandforbrug:	5.700 m ³	9.800 m ³
--------------	----------------------	----------------------

Vand

Vandforsyning fra offentlig vandværk (Tønder).

Derudover er der et forbrug af vand til markvanding, samr i alle staldene lovpligtig overbrusning af grisene. I slagtesvinstalden er der et alm. overbrusningsanlæg, mens der i fare- og drægtighedsstald er et højtryksoverbrusningsanlæg. I den nye smågrise stald er der påtænkt et alm. overbrusningsanlæg, da combi-diffus ventilation ikke fungerer.

BAT-redegørelse vandbesparende foranstaltninger

Vandbesparelse opnås ved drikkenipler som sidder over fodertruget (integreret i foderautomaten). Ved vask af stalde anvendes iblødsætningsanlæg, hvorefter staldene vaskes med højtryksrenser med koldt vand. Både iblødsætning og vask med højtryksrenser er vandbesparende.

Vandforbruget tjekkes løbende. Staldene kontrolleres dagligt og der udføres små reparationer med det samme eller tilkaldes service, hvis der er behov for det. Derudover er der i størstedelen af staldene valgt højtryksoverbrusning, som er meget mere vandbesparende end det alm. overbrusningsanlæg.

Energi

Det nuværende elforbrug til produktionen er på ca. 245.000 kWh pr. år til både slagtesvinsproduktionen og soholdet. Dette forventes at stige til 509.210 kWh pr. år. El-forbrugende processer er gyllehåndtering, ventilation, belysning, foderhåndtering. Elforbruget er estimeret ud fra normtal for svineproduktion. Af anden energi anvendes ca. 15.000 liter dieselolie til markvanding og markbruget generelt. Dette vil ikke ændres som følge af udvidelsen.

Der anvendes ingen anden energiform i produktionen.

BAT-redegørelse energibesparende foranstaltninger

Der er opsat lavenergi lysstofrør i den nye løbe/drægtighedsstald. I forbindelse med løbende udskiftning af lysstofrør i øvrige stalde udskiftes til lavenergi lysstofrør. Lyset i staldene er tændt efter behov.

Efter hvert hold vaskes og efterses ventilatoren i staldafsnittene sammen med det øvrige staldinventar. Herved fjernes snavs mv. der kan yde modstand og forøge strømforbruget. Alle eksisterende og planlagte stalde er med mekanisk undertryksventilation - som er mere strømbesparende end fx ligetryksventilation. Al ventilation er styret af et temperaturreguleret styringssystem, som sikrer, at ventilationen kører optimalt, både med hensyn til temperaturen i staldene og el-forbruget.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (delvis lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation).

Transport

	Transporter	
	Nudrift	Ansøgt
Brændstof	14	14
Handelsgødning/kemikalier	6	6
Transport af dyr	56	104
Foder/halm	52	86
Dagrenovation	26	26
Døde dyr	52	52
Øvrige transporter	22	22
Husdyrgødning	184	354
Transporter i alt	412	664

Beskrivelse af transport

Til og frakørselsforhold til produktionsbygningerne for ekstern transport foregår til begge ejendomme. Til Grøngårdvej 26 anvendes indkørslen øst for anlægget, mens der på Grøngårdvej 25 anvendes indkørslerne vest for anlægget. Nedenstående er en beskrivelse af antallet af transporter i forbindelse med produktionen.

Husdyrgødning:

En stor del af ejendommenes udspretningsarealer er beliggende omkring ejendommen. En stor del af gylletransporterne foregår derfor internt på arealerne eller via markveje og en stor del af disse køres derfor ikke ad offentlig vej, og vil derfor ikke være til gene på vejene – se kort over arealer. Der passerer enkelte beboelser på vejen. Dog vil der i forbindelse med udbringning til en del af gylleaftalearealet ske transport gennem Rørkær, som er en samlet bebyggelse.

Gyllen udbringes i planternes vækstsæson, hovedsagligt i perioden fra februar til maj samt i august og september måned. Udbringningen forventes at tage omkring en uge fordelt over året. Det er maskinstation der varetager udbringningen, og de kører primært med en 25 tons gyllevogn med sugetårn. Der udbringes årligt 184 læs gylle i alt i nudriften og dette stiger til ca. 354 læs, da den beregnede gyllemængde er på anslået 8.845 m³ efter udvidelsen. Der er vedhæftet kort over ruter.

Samlet sker der en udvidelse fra 512 antal transporter til 664 antal transporter til og fra ejendommen i forbindelse med udvidelsen. Det er primært antallet af gylletransporter og fodertransporter der stiger.

Kort over transportveje for ejendommen se bilag 4.

Støj

Beskrivelse af støjklider

Der er et permanent støjbidrag fra ventilationsanlægget. Periodisk støj vil forekomme i forbindelse med transport af foder, dyr og gylle, indblæsning af foder og omrøring af gylle. Der forekommer ikke særligt støjende anlæg eller aktiviteter udover normalt forekommende støjklider ved landbrugsdrift. Der er så stor afstand til omkringboende, at der ikke vil være støjproblemer for naboer etablering af anlægget

Driftsperiode for støjklider

Gyllen udbringes i planternes vækstsæson mart-maj og aug-okt. Traktorpumpen er ca. i drift 1 time hver 14 dag. Afhentning af dyr og levering af foder foregår fortrinsvis på hverdage i dagtimerne.

Tiltag mod støjklider

Det vurderes ikke nødvendigt med ekstra tiltag mod støj.

Skadedyr

Generel bekæmpelse af skadedyr

Der vil på ejendommen blive foretaget en effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium. Opbevaring af foder sker på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Der holdes generelt rent og ryddeligt omkring anlæggene.

Fluegener

Der udsættes rovfluer. God gødningshåndtering og en generel god staldhygiejne med fjernelse af gødnings- og foderrester sikrer, at der kun er minimalt med fluer.

Rottebekæmpelse

Ejendommen er tilmeldt kommunal rottebekæmpelse og derudover er der en del katte på ejendommen, som hjælper til med at holde gnaverbestanden nede.

Affald

Fast affald

Affaldet vil typisk kunne opdeles i nedenstående:

19.00: Forbrændingseget og 50.00: Papir og pap: Det opbevares i container og afleveres via kommunal tømningsordning

23.00: Ikke forbrændings egnet, 51.00: Glas og 52.05 PVC Opbevares i kasser/container og afleveres på genbrugsplads.

56.20: Jern og metal. Afleveres til jernhandler.

Farligt affald s.s. lysstofrør m.m. afleveres til genbrugsplads.

Rester af veterinære midler afleveres/medtages af dyrlægen. Det er dog ikke muligt at opgøre mængderne, da det over den 8-årige godkendelsesperiode vil afhænge af mange variable lige fra klima, sygdom i besætning, modernisering af produktionen eller leverandørskift af produkter anvendt i produktionen.

Rester af veterinære midler afleveres/medtages af dyrlægen.

Det er dog ikke muligt at opgøre mængderne, da det over den 8-årige godkendelsesperiode vil afhænge af mange variable lige fra klima, sygdom i besætning, modernisering af produktionen eller leverandørskift af produkter anvendt i produktionen.

Affald opbevares og bortskaffes efter kommunens regulativer.

Affald opbevares og bortskaffes efter kommunens regulativer.

Farligt affald samt olie og kemikalier

Olie- og kemikalieaffald

Spildolie opbevares i værkstedet der er i maskinhuset på Grøngårdvej 27. Der er fast bund uden afløb i maskinhuset. Kemikalier opbevares i aflåst rum på Grøngårdvej 25.

Mindre olie oplag opbevares ligeledes i maskinhuset på Grøngårdvej 27. Spildolie opbevares i dunke og afleveres til SMOK.

Mængden af spildolie der opbevares er ca. 200 liter. Mængden af olie er ca. 200 liter.

Kemikalier anvendes i sprøjte sæsonen, og der står den bestilte mængde, som er ca. 60 liter. Kemikalieaffald (05.12 Pesticid affald):

Tomme og rengjorte pesticiddunke bortskaffes via erhvervsaffaldsordningen. Mængden af tomme og rengjorte plastdunke er vanskeligt at opgøre, idet denne varierer alt afhængig af hvilke midler der sprøjtes med

Oplag af olie og kemikalier

Olie opbevares i værkstedet på Grøngårdvej 27. Spildolie opbevares også i værkstedet i en brugt olietønde på 200 l. Der er fast gulv i værkstedet.

Dieselolie opbevares i en 2.000 liter tank i maskinhuset på Grøngårdvej 27. Opbevaring af diesel sker i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand

eller grundvand. Tankning af diesel sker på en plads med fast og tæt bund, således at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

Olie opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening. Bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald, herunder emballage m.v. Spildolie bortskaffes af godkendt modtager.

Pesticider og sprøjteudstyr

Rengøring af sprøjte sker på vaskeplads - se situationsplan. Påfyldning sker i marken.

Kemikalier opbevares i aflåst rum uden afløb på Grøngårdvej 25 - se situationsplan. Kemikalier anvendes i sprøjte sæsonen, og der står den bestilte mængde, som er ca. 60 liter. Der henstår ca. 10 L. uden for sprøjtesæson.

Døde dyr

Døde dyr opbevares i kølecontainer (smågrise) og større dyr på hævet underlag under kadaverkappe og afhentes af DAKA efter behov - min. 1 gang ugentlig. Smågrisecontainer tømmes hver 8. dag. Døde dyr er placeret som anvist på vedlagte situationstegning.

Spildevand

Spildevandsmængde

Spildevand fra produktionen omfatter vaskevand fra vaskeplads og regnvand på vaskeplads, drikkevandsspild og vaskevand fra staldene. Spildevand fra staldene er i nudrift ca. 800 m³. Dette stiger til 1.550 m³ efter udvidelsen. Spildevand fra vaskeplads er uændret ca. 120 m³. Alt spildevandet ledes til gyllebeholder.

Sanitært spildevand fra både stuehuset og drægtighedsstaldens bad og wc faciliteter ledes til trixtank med mekanisk rensning på Grøngårdvej 25. Det sanitære spildevand fra stuehuset på Grøngårdvej 26 ledes til trixtank med dertilhørende nedsivningsanlæg. Der er ingen sanitært spildevand fra produktionsbygningerne på Grøngårdvej 26.

Spildevand tilledt gyllebeholder

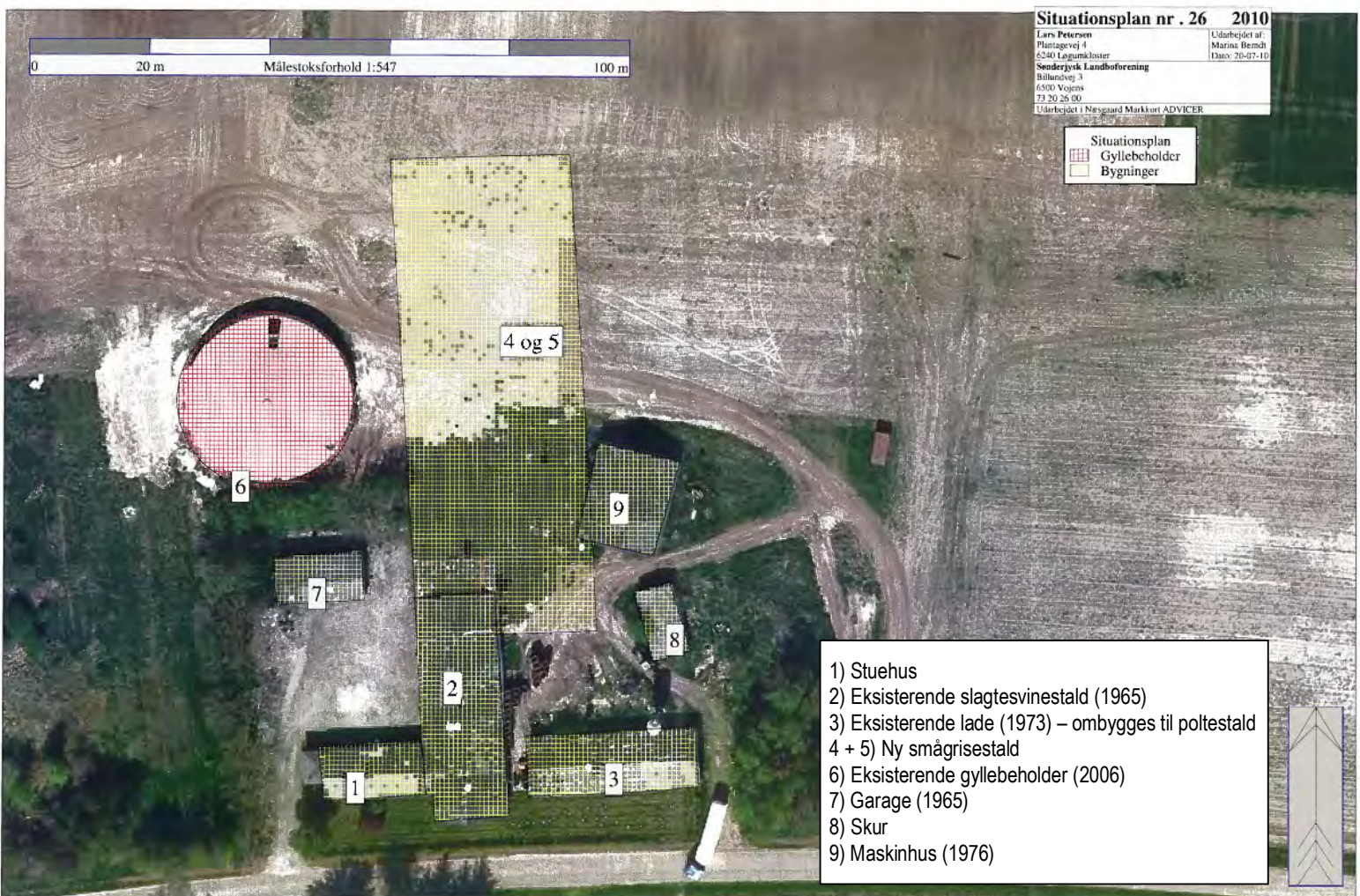
Spildevand fra staldene, dvs. vaskevand og vandspild samt spildevand fra vaskeplads, dvs. spildevand fra vask af maskiner samt regnvand på vaskepladsen tilledes gyllebeholderen. Vaskevand fra vaskepladsen opsamles i sumpbrønd og tilledes gyllebeholderen. Denne mængde udgør ca. 50 kbm samt 70 kbm overfladevand. I trin 1 er der rigelig opbevaringskapacitet og i trin 2 nedlægges vaskepladsen.

Spildevand afledning

Spildevand fra beboelserne samt bad og toilet i driftsbygning ledes til trixtank. Spildevand fra tage ledes til tagnedløbsrør og videre til dræn og grøft. Spildevand fra driftsbygninger, herunder drikkevandsspild og vaskevand ledes til gyllekanaler og videre til gyllebeholder.

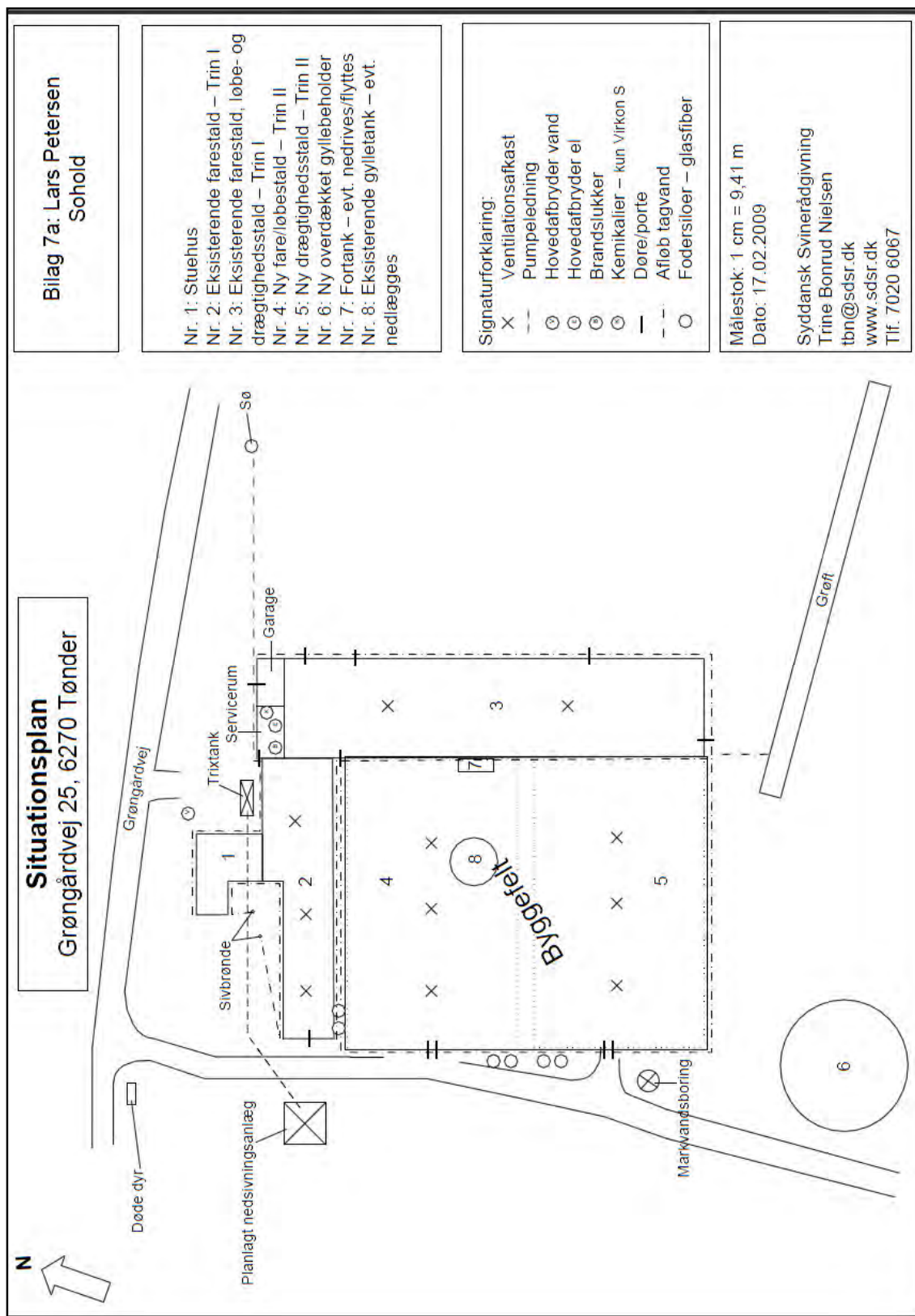
Bilag 1: Oversigtsplaner over ejendommene

Grøngårdvej 26:

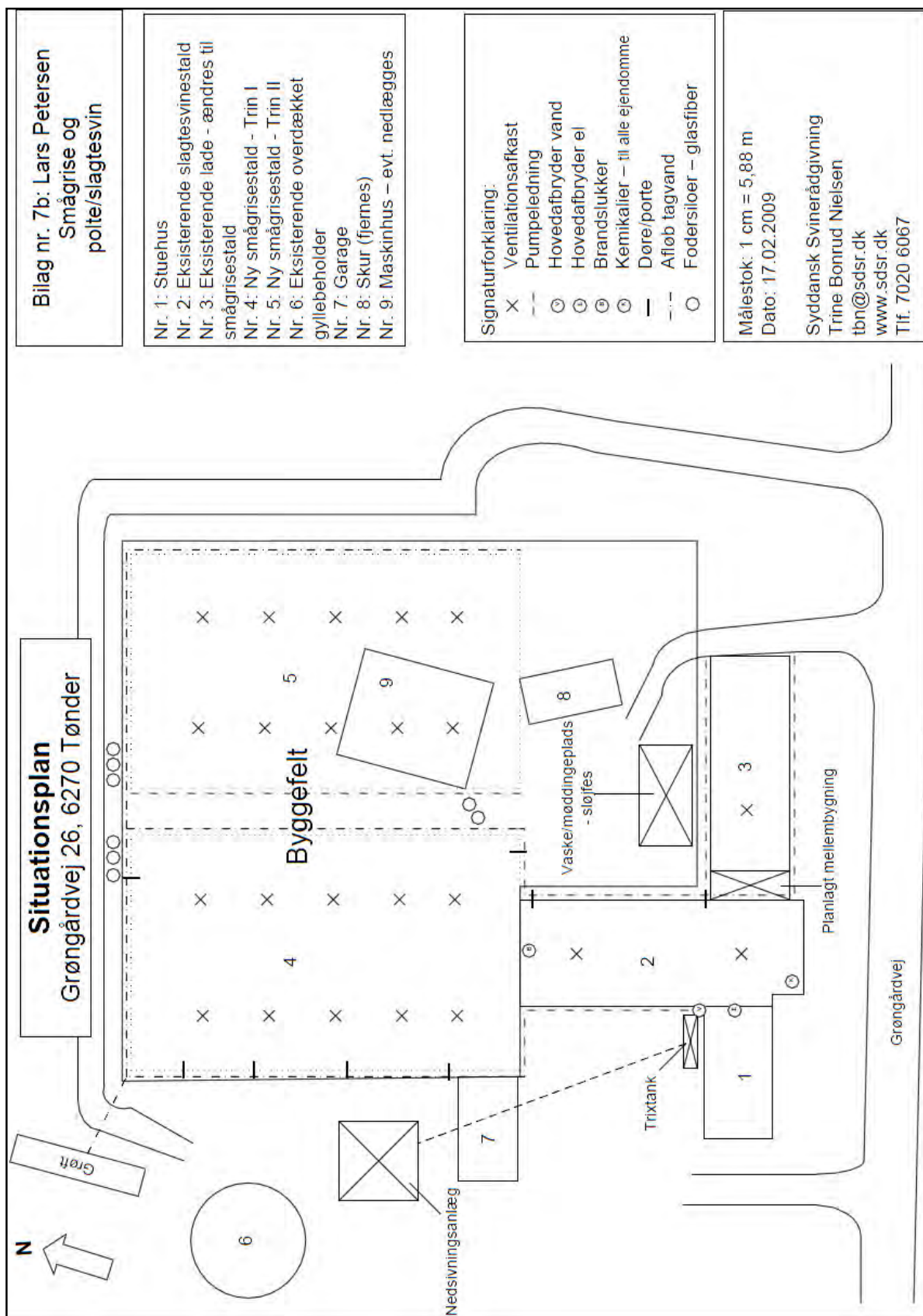

Bilag 2: Afløbsplaner over ejendommene

Kopi fra ansøgning. Den nye sostald (bygning 4 + 5) placeres som angivet på bilag 1 og er dermed noget mindre end det angivne byggefelt ovenfor.

Kopi fra ansøgning. Den nye smågrisestald (bygning 4 + 5) placeres som angivet på bilag 1 og er dermed noget mindre end det angivne byggefelt ovenfor.

Bilag 3: Staldopbygning og beregning af BAT-niveau

Grøngårdvej 25			
Staldafsnit	Dyrehold	Staldindretning	BAT-redegørelse
1.1.1 Eksisterende fare-stald	205 årssøer (14,37 DE)	Kassestier, fuldspaltegulv, 56 stipladser	Stalden er en eksisterende stald. Der er foretaget foderkorrektioner ved søerne, så mængden af råprotein i foderet reduceres.
	263 årssøer (18,44 DE)	Kassestier, delvis spaltegulv, 72 stipladser	
1.1.2 Eksisterende Fare-stald og løbe-/drægtighedsstald	162 årssøer (11,36 DE)	Kassestier, delvis spaltegulv, 44 stipladser	Stalden er en eksisterende stald. Der er foretaget foderkorrektioner ved søerne, så mængden af råprotein i foderet reduceres.
	148 årssøer (24,04 DE)	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv, 108 stipladser	
	412 årssøer (66,93 DE)	Løsgående, delvis spaltegulv, 300 stipladser	
1.1.3 Nye sostalde	345 årssøer (56,04 DE)	Løsgående, delvis spaltegulv, 251 stipladser	Ny stald. Der er foretaget foderkorrektioner ved søerne, så mængden af råprotein i foderet reduceres. Der etableres gyllekøling med ammoniakreducerende effekt på 25 %.
	275 årssøer (19,28 DE)	Kassestier, delvis spaltegulv, 75 stipladser	
Grøngårdvej 26			
Staldafsnit	Dyrehold	Staldindretning	BAT-redegørelse
1.2.6 Smågrise fra 7,2 kg	27.000 smågrise (7,2-32 kg), (135,55 DE)	Toklimastald, delvis spaltegulv, 4.161 stipladser	Ny smågrisestald. Der etableres gyllekøling med ammoniakreducerende effekt på 25 %.
1.2.7 Eksisterende slagtesvinestald	540 slagtesvin (32-107 kg), (15 DE)	Drænet gulv + spalter (33/67),135 stipladser	Eksisterende stald.
1.2.8 Lade ændres til polte	540 slagtesvin (32-104 kg), (14,19 DE)	Drænet gulv + spalter (33/67), 135 stipladser	Ny stald.

Stipladser	ansøgt
Søer	906
Smågrise	4.161
Slagtesvin	270

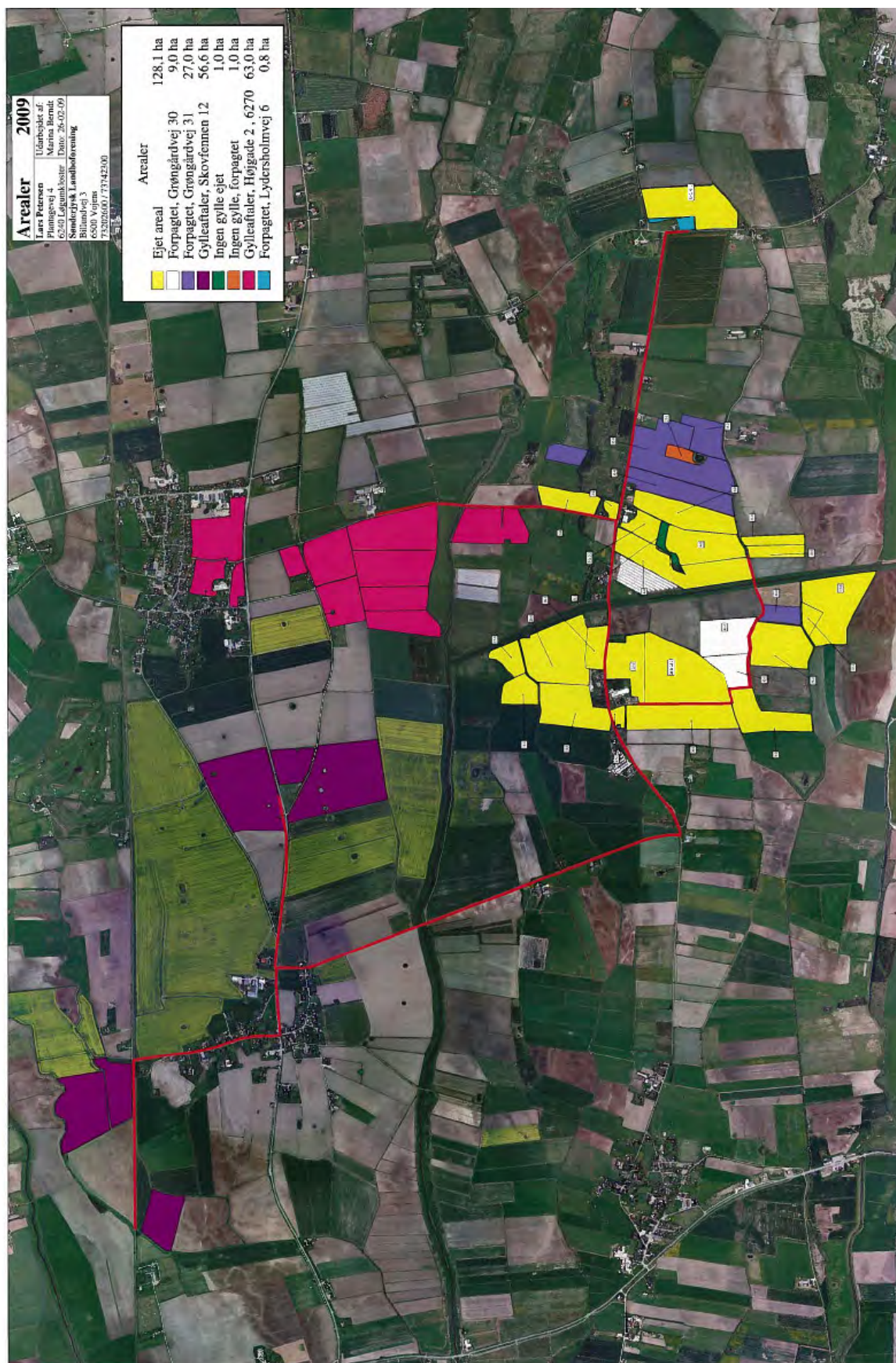
Beregning af BAT-niveau

Staldafsnit	BAT-niveau	Beregning af BAT	Kg NH3-N
1.1.1 (fra 1977)	2,7 kg NH3-N pr. produceret årssø for nye antal DE 3,74/kg NH3-N pr. produceret årssø for eksisterende antal DE i farestald med fuldspaltegulv 3,01 kg NH3-N pr. produceret årssø for eksisterende antal DE i farestald med delvis spaltegulv	(5,85 DE x 4,3 årssøer/DE x 2,7 kg NH3-N pr. årssø) + (11,81 DE x 4,3 årssøer/DE x 3,74 kg NH3-N pr. årssø) + (15,15 DE x 4,3 årssøer/DE x 3,01 kg NH3-N pr. årssø)	453,94
1.1.2 (fra 2008)	2,7 kg NH3-N pr. produceret årssø for hele stalden, da den er så ny	102,33 DE x 4,3 årssøer/DE x 2,7 kg NH3-N pr. årssø	1.188,05
1.1.3 (ny)	2,7 kg NH3-N pr. produceret årssø for hele stalden (ny stald)	75,32 DE x 4,3 årssøer/DE x 2,7 kg NH3-N pr. årssø	874,47
1.2.6 (ny)	0,06 kg NH3-N pr. produceret smågrise for hele stalden (ny stald)	27.000 smågrise x 1,101* x 0,06	1.783,62
1.2.7 (1965)	0,40 NH3-N pr. produceret slagtesvin for eksisterende antal DE	540 slagtesvin x 1,071** x 0,40	231,33
1.2.8 (renoveres)	0,29 kg NH3-N pr. produceret slagtesvin for hele stalden, da den totalrenoveres	540 slagtesvin x 1,016** x 0,29	159,11
I alt			4.690,52

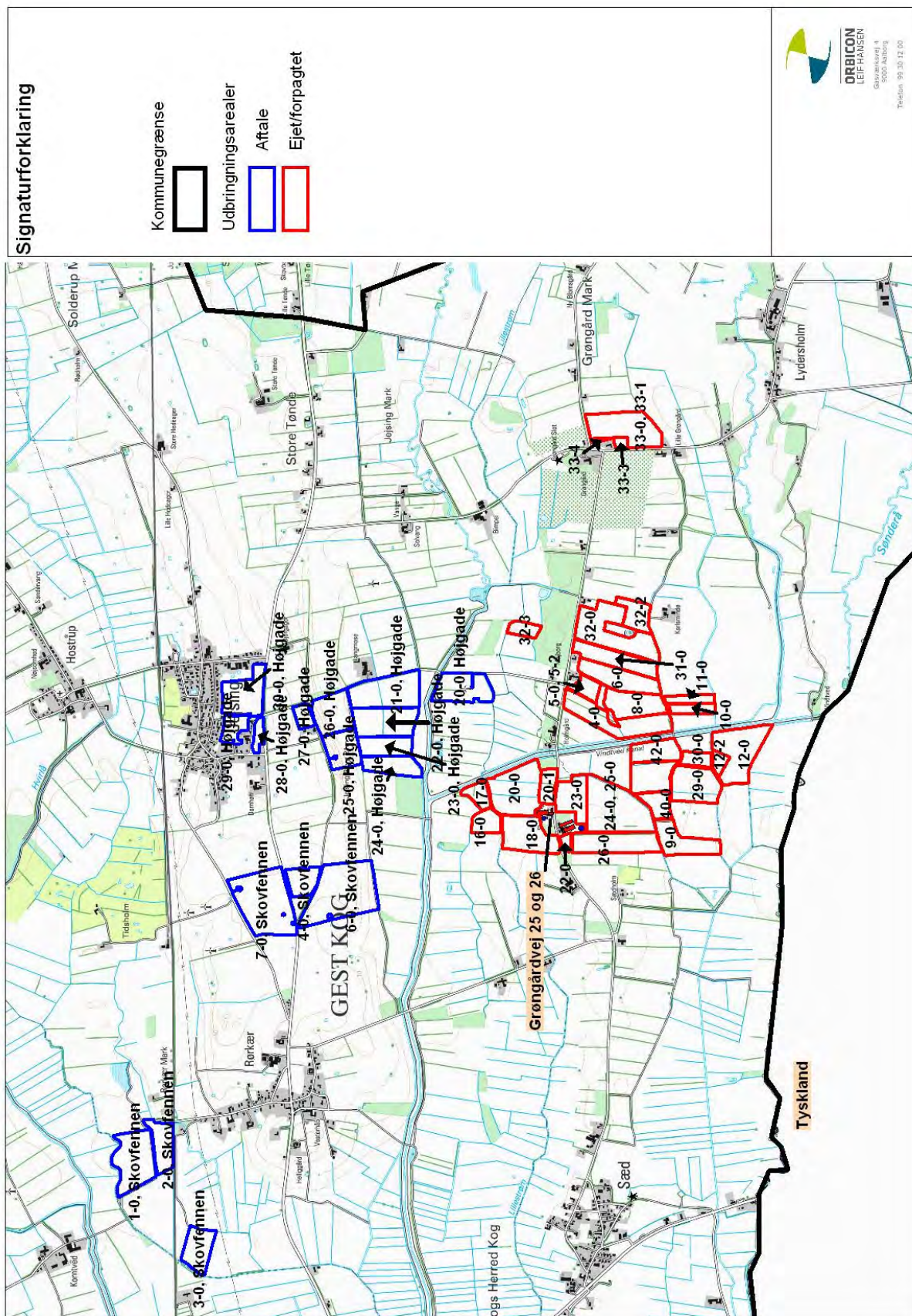
*Referenceligning for N ab dyr = (afgangsvægt – indgangsvægt) x (20,95 + 0,177 x (afgangsvægt + indgangsvægt))/628

**Referenceligning for N ab dyr = (afgangsvægt – indgangsvægt) x (20,95 + 0,177 x (afgangsvægt + indgangsvægt))/3190

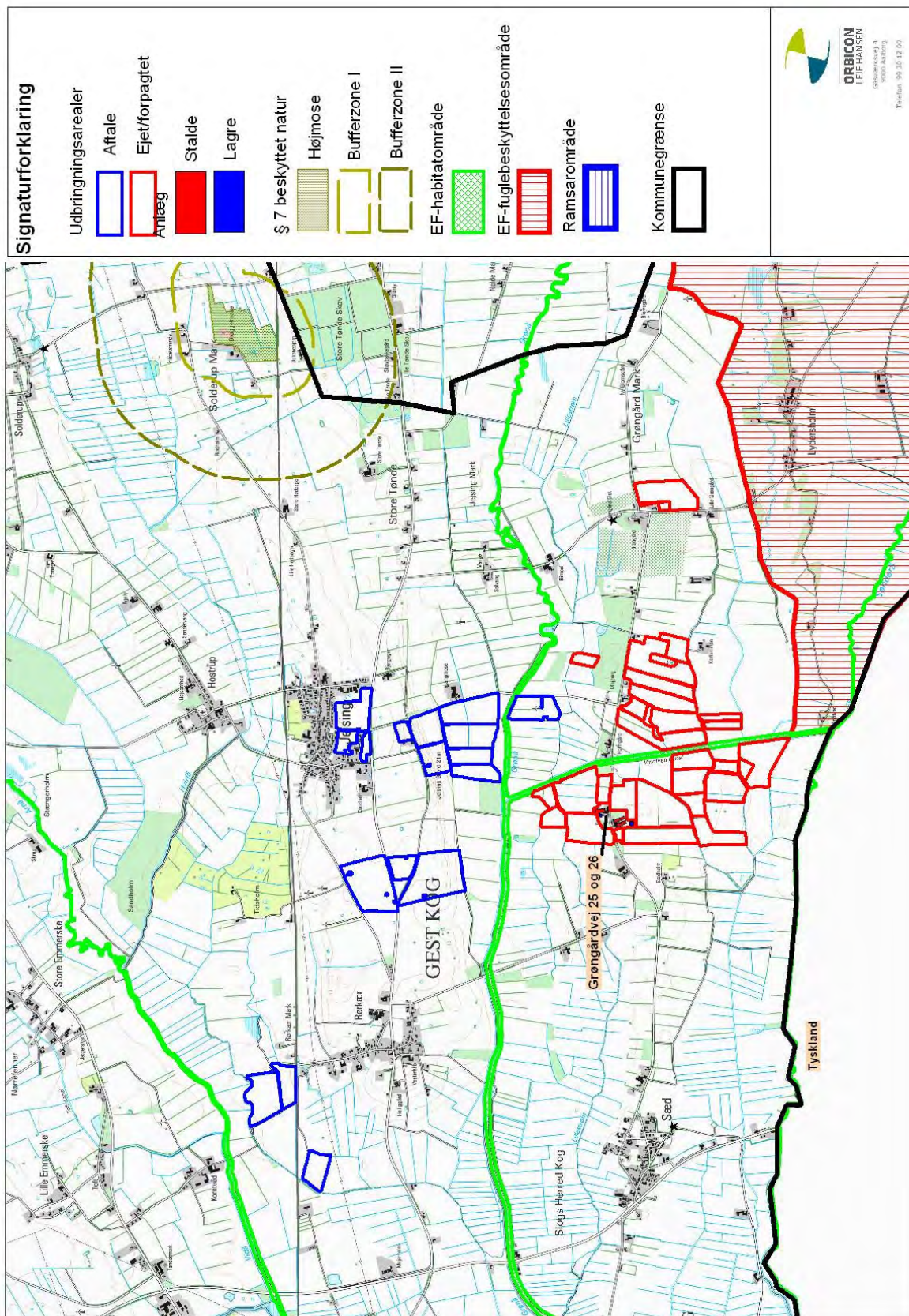
Bilag 4: Transportveje

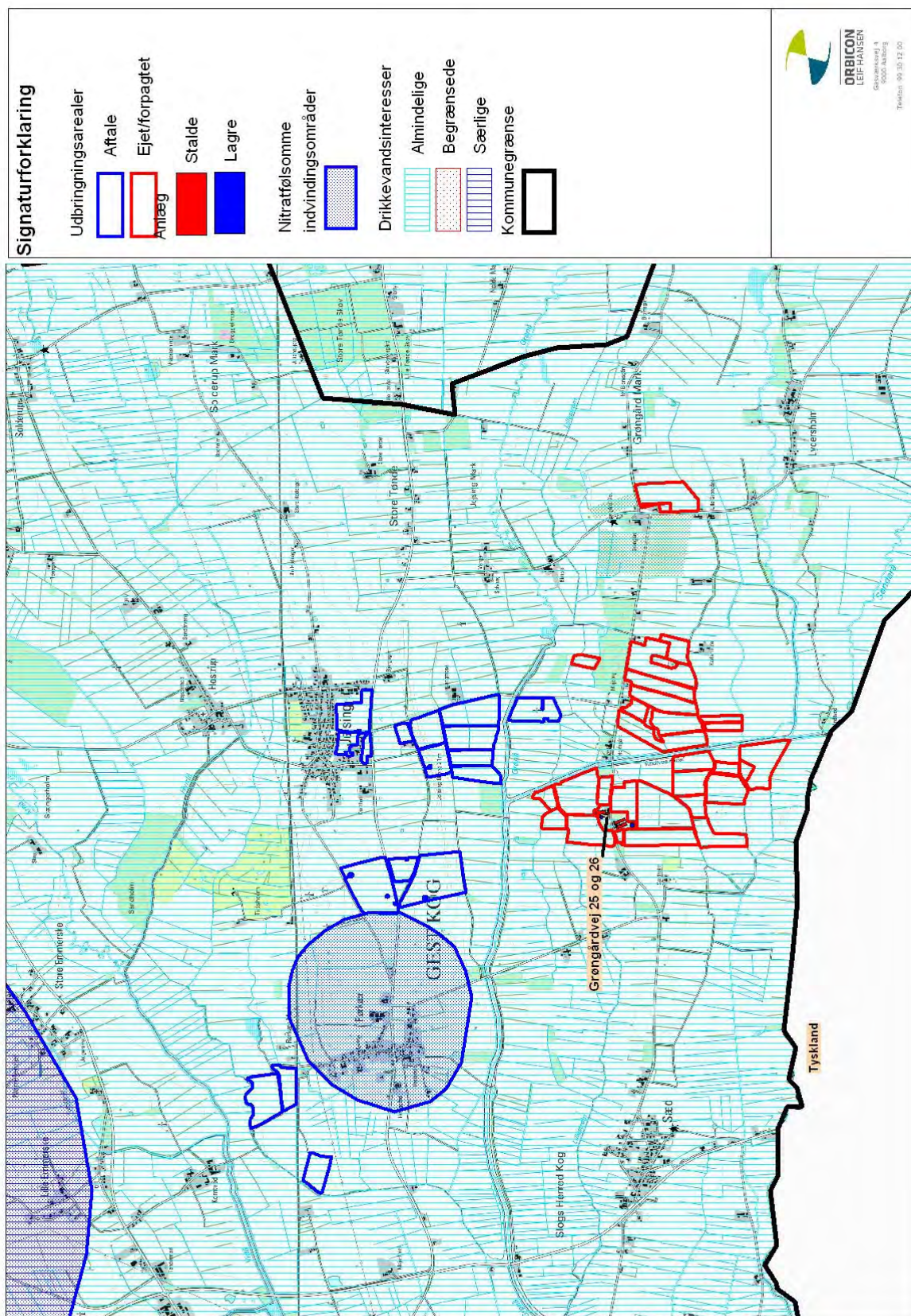
Bilag 5: Oversigt over udbringningsarealer incl. nummer

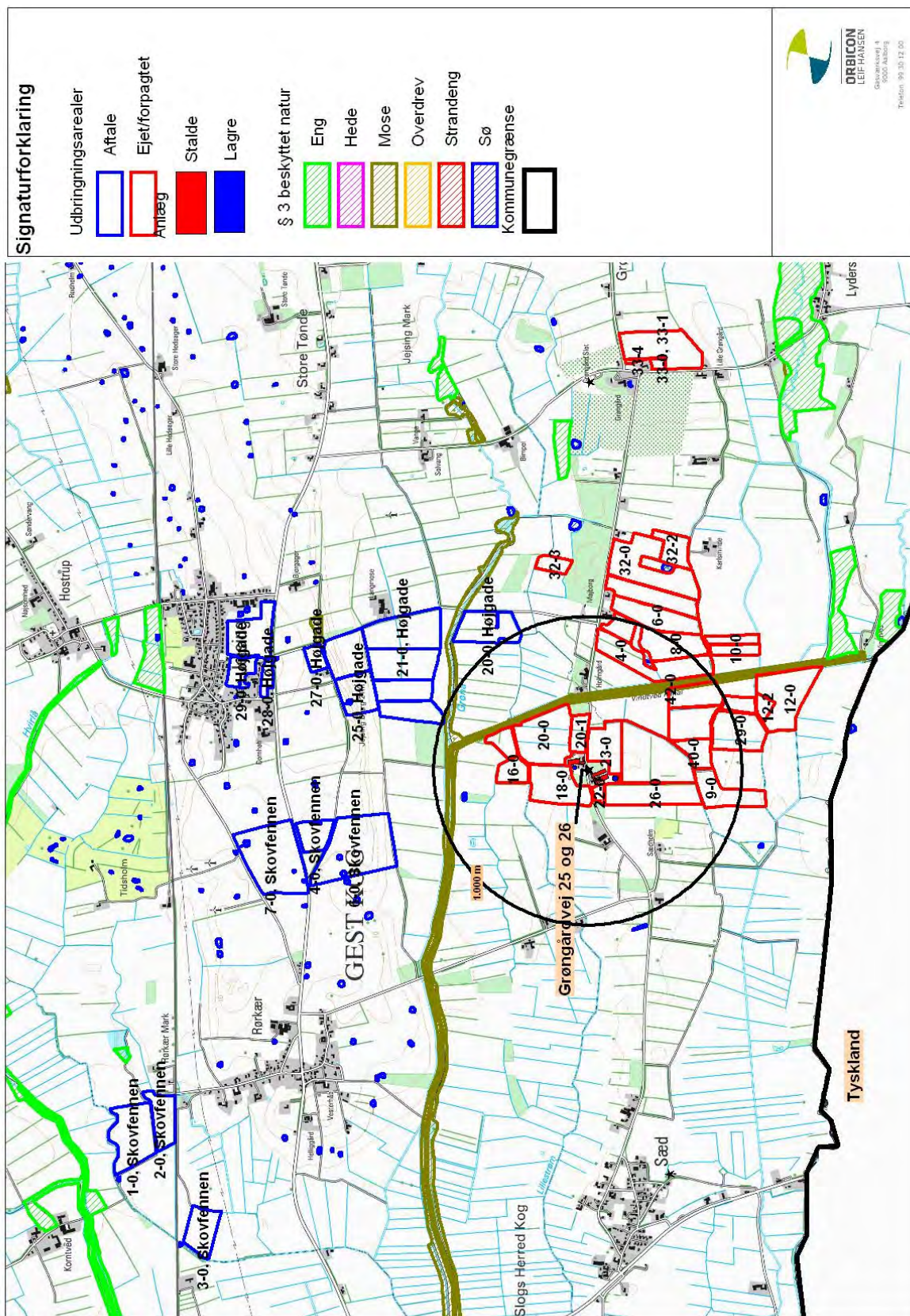
Bilag 6: Arealer og ejendomme ift § 7, natura 2000 områder

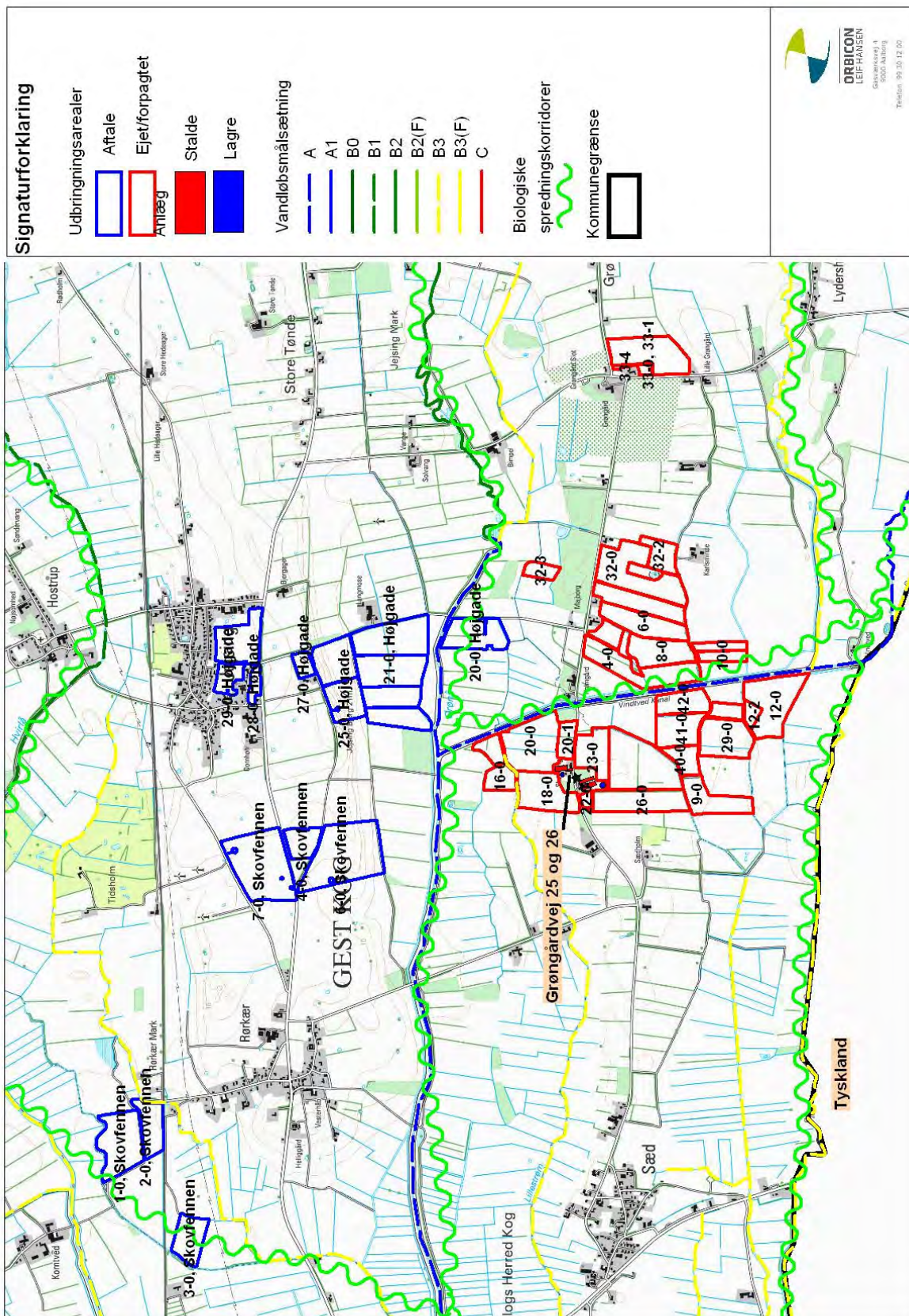
Bilag 7: Nitratfølsomme indvindingsområder og drikkevandsområder

Bilag 8: § 3 natur ved ejendommene og udbringningsarealerne

Bilag 9: Arealer ift. vandløb og spredningskorridorer

Bilag 10: Forudsætninger for type 2 korrektioner

Følgende formler skal anvendes ved beregning af den aktuelle type 2 korrektion på ejendommen, Plantedirektoratet 2005/2006 for kvælstof og 2006/2007 for fosfor:

Formler for kvælstof

Type 2 korrektion for årssøer = $\left(\left(\left(\text{FE pr. årssø} \times \text{g råprotein pr. FE} \right) / 6250 \right) - 1,50 - \left(\text{antal fravænnede grise pr. årssø} \times \text{fravænningsvægt} \times 0,024 \text{ kg N pr. kg tilvækst} \right) / 27,2 \right) \times \left(\left(\left(1.500 \text{ FE pr. årssø} \times 138 \text{ g råprotein pr. FE} \right) / 6250 \right) - 1,50 - \left(29,9 \text{ fravænnede grise pr. årssø} \times 7,2 \text{ kg} \times 0,024 \text{ kg N pr. kg tilvækst} \right) / 27,2 \right) = 0,973$

Type 2 korrektionsfaktor = 0,973

I ansøgningen er dette opnået på følgende måde.

- 1.050 FE pr. årssø (summen af FE per årssø i farestald (450 FE) + drægtighed (1.050 FE) = 1.500 FE per årssø)
- 138 gram råprotein per FE, for søer i drægtighedsstald og søer i farestald
- 29,9 grise per årssø
- Fravænningsvægt på 7,2 kg

Bilag 11: Düngeverordnung

Bundesgesetzblatt Jahrgang 2007 Teil I Nr. 7, ausgegeben zu Bonn am 5. März 2007

221

Bekanntmachung der Neufassung der Düngeverordnung

Vom 27. Februar 2007

Auf Grund des Artikels 3 der Ersten Verordnung zur Änderung der Nahrungsergänzungsmittelverordnung und zur Änderung der Ersten Verordnung zur Änderung der Düngeverordnung vom 17. Januar 2007 (BGBl. I S. 46) wird nachstehend der Wortlaut der Düngeverordnung in der seit dem 27. Januar 2007 geltenden Fassung bekannt gemacht. Die Neufassung berücksichtigt:

1. die Fassung der Bekanntmachung der Verordnung vom 10. Januar 2006 (BGBl. I S. 33),
2. den am 12. August 2006 in Kraft getretenen Artikel 3 der Verordnung vom 27. Juli 2006 (BGBl. I S. 1818),
3. die am 1. Oktober 2006 in Kraft getretenen Artikel 2 und 3 der Verordnung vom 27. September 2006 (BGBl. I S. 2163) und
4. den am 27. Januar 2007 in Kraft getretenen Artikel 2 der eingangs genannten Verordnung.

Die Rechtsvorschriften wurden erlassen auf Grund

- zu 2. des § 2 Abs. 2, der §§ 3 und 4 Abs. 1 und des § 5 Abs. 1 des Düngemittelgesetzes vom 15. November 1977 (BGBl. I S. 2134), von denen § 2 Abs. 2 und § 4 Abs. 1 durch Artikel 4 Nr. 4 des Gesetzes vom 27. September 1994 (BGBl. I S. 2705), § 3 durch Artikel 1 Nr. 4 des Gesetzes vom 21. Oktober 2005 (BGBl. I S. 3012) und § 5 Abs. 1 durch Artikel 2 § 39 des Gesetzes vom 20. Juli 2000 (BGBl. I S. 1045) zuletzt geändert worden sind, jeweils in Verbindung mit § 1 Abs. 2 des Zuständigkeitsanpassungsgesetzes vom 16. August 2002 (BGBl. I S. 3165) und dem Organisationserlass vom 22. November 2005 (BGBl. I S. 3197),
- zu 3. des § 1a Abs. 3 in Verbindung mit Abs. 4 und § 11 sowie des § 5 Abs. 1 Nr. 2 des Düngemittelgesetzes vom 15. November 1977 (BGBl. I S. 2134), von denen
 - § 1a Abs. 3 durch § 11 Nr. 2 des Gesetzes vom 12. Juli 1989 (BGBl. I S. 1435) eingefügt und durch Artikel 183 der Verordnung vom 29. Oktober 2001 (BGBl. I S. 2785) zuletzt geändert worden ist,
 - § 1a Abs. 4 durch Artikel 1 Nr. 1 des Gesetzes vom 21. Oktober 2005 (BGBl. I S. 3012) eingefügt worden ist,
 - § 5 Abs. 1 Nr. 2 durch Artikel 2 § 39 des Gesetzes vom 20. Juli 2000 (BGBl. I S. 1045) zuletzt geändert worden ist,hinsichtlich des § 1a Abs. 3 in Verbindung mit Abs. 4 und § 11 des Düngemittelgesetzes im Einvernehmen mit dem Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit,
- zu 4. des § 1a Abs. 3 Nr. 2 in Verbindung mit Abs. 4 des Düngemittelgesetzes vom 15. November 1977 (BGBl. I S. 2134), von denen § 1a Abs. 3 durch Artikel 190 der Verordnung vom 31. Oktober 2006 (BGBl. I S. 2407) zuletzt geändert worden ist, im Einvernehmen mit dem Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit.

Bonn, den 27. Februar 2007

**Der Bundesminister
für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz
Horst Seehofer**

**Verordnung
über die Anwendung von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten und
Pflanzenhilfsmitteln nach den Grundsätzen der guten fachlichen Praxis beim Düngen
(Düngerverordnung – DüV)¹⁾**

§ 1**Geltungsbereich**

Die Verordnung regelt

1. die gute fachliche Praxis bei der Anwendung von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten und Pflanzenhilfsmitteln auf landwirtschaftlich genutzten Flächen,
2. das Vermindern von stofflichen Risiken durch die Anwendung von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten und Pflanzenhilfsmitteln auf landwirtschaftlich genutzten Flächen und auf anderen Flächen, soweit diese Verordnung dies ausdrücklich bestimmt.

§ 2**Begriffsbestimmungen**

Im Sinne dieser Verordnung sind:

1. landwirtschaftlich genutzte Fläche:
pflanzenbaulich genutztes Ackerland, gartenbaulich genutzte Flächen, Grünland, Obstflächen, Weinbaulich genutzte Flächen, Hopfenflächen, Baumschulflächen; zur landwirtschaftlich genutzten Fläche gehören auch befristet aus der landwirtschaftlichen Erzeugung genommene Flächen, soweit diesen Flächen Düngemittel, Bodenhilfsstoffe, Kultursubstrate oder Pflanzenhilfsmittel zugeführt werden; zur landwirtschaftlich genutzten Fläche gehören nicht in geschlossenen oder bodenunabhängigen Kulturverfahren genutzte Flächen;
2. Schlag:
eine einheitlich bewirtschaftete, räumlich zusammenhängende und mit der gleichen Pflanzenart oder mit Pflanzenarten mit vergleichbaren Nährstoffansprüchen bewachsene oder zur Bestellung vorgesehene Fläche;
3. Bewirtschaftungseinheit:
mehrere Schläge, die vergleichbare Standortverhältnisse aufweisen, einheitlich bewirtschaftet werden und mit der gleichen Pflanzenart oder mit Pflanzenarten mit vergleichbaren Nährstoffansprüchen bewachsen oder zur Bestellung vorgesehen sind;
4. Düngejahr:
Zeitraum von zwölf Monaten, auf den sich die Bewirtschaftung des überwiegenden Teiles der landwirtschaftlich genutzten Fläche, insbesondere die dazugehörige Düngung, bezieht;

¹⁾ Diese Verordnung dient auch der Umsetzung der Richtlinie 91/676/EWG des Rates vom 12. Dezember 1991 zum Schutz der Gewässer vor Verunreinigungen durch Nitrat aus landwirtschaftlichen Quellen (ABl. EG Nr. L 375 S. 1).

5. Düngung:

Zufuhr von Pflanzennährstoffen über Düngemittel, Bodenhilfsstoffe, Kultursubstrate oder Pflanzenhilfsmittel zur Erzeugung von Nutzpflanzen sowie zur Erhaltung der Fruchtbarkeit der Böden;

6. Nährstoffzufuhr:

Summe der über Düngung und dem Nährstoffeintrag außerhalb einer Düngung zugeführten Nährstoffmengen;

7. Nährstoffbedarf:

Nährstoffmenge, die zur Erzielung eines bestimmten Ertrages oder einer bestimmten Qualität notwendig ist;

8. Düngebedarf:

Nährstoffmenge, die den Nährstoffbedarf einer Kultur nach Abzug sonstiger verfügbarer Nährstoffmengen und unter Berücksichtigung der Nährstoffversorgung des Bodens abdeckt;

9. wesentliche Nährstoffmenge:

eine zugeführte Nährstoffmenge je Hektar und Jahr von mehr als 50 Kilogramm Stickstoff (Gesamt-N) oder 30 Kilogramm Phosphat (P_2O_5);

10. wesentlicher Nährstoffgehalt:

Nährstoffgehalt in der Trockenmasse von mehr als 1,5 vom Hundert Stickstoff (Gesamt-N) oder 0,5 vom Hundert Phosphat (P_2O_5);

11. wesentlicher Gehalt an verfügbarem Stickstoff:

der in einer Calciumchloridlösung lösliche Anteil von über 10 vom Hundert bei einem Gesamtstickstoffgehalt in der Trockenmasse von mehr als 1,5 vom Hundert;

12. gefrorener Boden:

Boden, der durchgängig gefroren ist und im Verlauf des Tages nicht oberflächlich auftaut.

§ 3**Grundsätze für die Anwendung**

(1) Vor der Aufbringung von wesentlichen Nährstoffmengen an Stickstoff oder Phosphat mit Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten und Pflanzenhilfsmitteln ist der Düngebedarf der Kultur sachgerecht festzustellen. Erfordernisse für die Erhaltung der standortbezogenen Bodenfruchtbarkeit sind zusätzlich zu berücksichtigen. Die Düngebedarfsermittlung muss so erfolgen, dass ein Gleichgewicht zwischen dem voraussichtlichen Nährstoffbedarf und der Nährstoffversorgung gewährleistet ist.

(2) Die Ermittlung des Düngebedarfs erfolgt für jeden Schlag oder jede Bewirtschaftungseinheit unter Berücksichtigung folgender Einflussfaktoren:

1. des Nährstoffbedarfs des Pflanzenbestandes für die unter den jeweiligen Standort- und Anbaubedingungen zu erwartenden Erträge und Qualitäten; dabei sind für Stickstoff die Werte nach Anlage 1 heranzuziehen,
 2. der im Boden verfügbaren und voraussichtlich während des Wachstums des jeweiligen Pflanzenbestandes als Ergebnis der Standortbedingungen, besonders des Klimas, der Bodenart und des Bodentyps, zusätzlich pflanzenverfügbar werdenden Nährstoffmengen sowie der Nährstofffestlegung; dabei sind
 - a) für die Nachlieferung von Stickstoff aus der Vorkultur während des Wachstums die Werte nach Anlage 2 und
 - b) für die Ausnutzung des Stickstoffs aus organischen Düngemitteln die Werte nach Anlage 3 heranzuziehen,
 3. des Kalkgehalts oder der Bodenreaktion (pH-Wert) und des Humusgehalts des Bodens,
 4. der durch Bewirtschaftung – ausgenommen Düngung – einschließlich Bewässerung zugeführten und während des Wachstums des Pflanzenbestandes nutzbaren Nährstoffmengen,
 5. der Anbaubedingungen, welche die Nährstoffverfügbarkeit beeinflussen, besonders Kulturart, Vorrucht, Bodenbearbeitung und Bewässerung.
- Zusätzlich sollen Ergebnisse regionaler Feldversuche herangezogen werden.

(3) Vor der Aufbringung wesentlicher Nährstoffmengen sind die im Boden verfügbaren Nährstoffmengen vom Betrieb zu ermitteln

1. für Stickstoff auf jedem Schlag oder jeder Bewirtschaftungseinheit – außer auf Dauergrünlandflächen – für den Zeitpunkt der Düngung, mindestens aber jährlich,
 - a) durch Untersuchung repräsentativer Proben oder
 - b) nach Empfehlung der nach Landesrecht für die landwirtschaftliche Beratung zuständigen Stelle oder einer von dieser empfohlenen Beratungseinrichtung
 - aa) durch Übernahme der Ergebnisse der Untersuchungen vergleichbarer Standorte oder
 - bb) durch Anwendung von Berechnungs- und Schätzverfahren, die auf fachspezifischen Erkenntnissen beruhen.

Die Probenahmen und Untersuchungen sind nach Vorgaben der nach Landesrecht zuständigen Stelle durchzuführen.

2. für Phosphat auf Grundlage der Untersuchung repräsentativer Bodenproben, die für jeden Schlag ab ein Hektar, in der Regel im Rahmen einer Fruchtfolge, mindestens alle sechs Jahre durchzuführen sind. Ausgenommen sind Flächen nach § 5 Abs. 4 Nr. 2.

Die Bodenuntersuchungen sind von einem durch die zuständige Stelle nach anderen Vorschriften zugelassenen Labor durchzuführen.

(4) Aufbringungszeitpunkt und -menge sind bei Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten oder Pflanzenhilfsmitteln so zu wählen, dass verfügbare oder verfügbar werdende Nährstoffe den Pflanzen weitest-

möglich zeitgerecht in einer dem Nährstoffbedarf der Pflanzen entsprechenden Menge zur Verfügung stehen.

(5) Das Aufbringen von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten und Pflanzenhilfsmitteln mit wesentlichen Nährstoffgehalten an Stickstoff oder Phosphat darf nicht erfolgen, wenn der Boden überschwemmt, wassergesättigt, gefroren oder durchgängig höher als fünf Zentimeter mit Schnee bedeckt ist. Abweichend von Satz 1 dürfen Kalkdünger nach Anlage 1 Abschnitt 1 der Düngemittelverordnung mit einem Gehalt von weniger als 2 vom Hundert Phosphat (P_2O_5) auf gefrorenen Boden aufgebracht werden.

(6) Beim Aufbringen von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten und Pflanzenhilfsstoffen mit wesentlichen Nährstoffgehalten an Stickstoff oder Phosphat ist

1. ein direkter Eintrag von Nährstoffen in oberirdische Gewässer durch Einhaltung eines Abstandes von mindestens drei Metern zwischen dem Rand der durch die Streubreite bestimmten Ausbringungsfäche und der Böschungsoberkante des jeweiligen oberirdischen Gewässers zu vermeiden,
2. dafür zu sorgen, dass kein Abschwemmen in oberirdische Gewässer erfolgt.

Abweichend von Satz 1 Nr. 1 beträgt der Abstand mindestens einen Meter, soweit für das Ausbringen der Stoffe nach Satz 1 Geräte, bei denen die Streubreite der Arbeitsbreite entspricht oder die über eine Grenzstreueinrichtung verfügen, verwendet werden.

(7) Auf Ackerflächen, die innerhalb eines Abstandes von 20 Metern zur Böschungsoberkante eines Gewässers nach Absatz 6 eine Hangneigung von durchschnittlich mehr als 10 vom Hundert zu diesem Gewässer aufweisen (stark geneigte Flächen), dürfen innerhalb dieses Bereichs Düngemittel mit wesentlichen Nährstoffgehalten an Stickstoff oder Phosphat innerhalb eines Abstandes von drei Metern zur Böschungsoberkante nicht und im Übrigen nur wie folgt aufgebracht werden:

1. innerhalb des Bereichs zwischen drei und zehn Metern Entfernung zur Böschungsoberkante nur, wenn die Düngemittel direkt in den Boden eingebracht werden,
2. auf dem verbleibenden Teil der Fläche
 - a) bei unbestellten Ackerflächen nur bei sofortiger Einarbeitung,
 - b) auf bestellten Ackerflächen
 - aa) mit Reihenkultur (Reihenabstand von 45 Zentimetern und mehr) nur bei entwickelter Untersaat oder bei sofortiger Einarbeitung,
 - bb) ohne Reihenkultur nur bei hinreichender Bestandsentwicklung oder
 - cc) nach Anwendung von Mulch- oder Direktsaatverfahren.

Satz 1 Nr. 1 gilt nicht für die Aufbringung von Festmist, ausgenommen Geflügelkot. Die Vorgaben des Satzes 1 Nr. 2 gelten für die Aufbringung von Festmist für den gesamten Bereich zwischen drei und 20 Metern Entfernung zur Böschungsoberkante. Absatz 6 bleibt unberührt.

(8) Die Absätze 6 und 7 gelten nicht für Gewässer, soweit diese nach § 1 Abs. 2 des Wasserhaushaltsgesetzes von dessen Anwendung ausgenommen sind.

(9) Wasserechtliche Abstands- und Bewirtschaftungsregelungen, die über die Regelungen der Absätze 6 und 7 hinausgehen, bleiben unberührt.

(10) Geräte zum Ausbringen von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten oder Pflanzenhilfsmitteln müssen den allgemein anerkannten Regeln der Technik entsprechen. Das Aufbringen von Stoffen nach Satz 1 mit Geräten nach Anlage 4 ist ab dem 1. Januar 2010 verboten. Geräte, die bis zum 14. Januar 2006 in Betrieb genommen wurden, dürfen abweichend von Satz 2 noch bis zum 31. Dezember 2015 für das Aufbringen benutzt werden.

§ 4

Zusätzliche Vorgaben für die Anwendung von bestimmten Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten oder Pflanzenhilfsmitteln

(1) Das Aufbringen von organischen Düngemitteln oder organisch-mineralischen Düngemitteln nach Anlage 1 Abschnitt 3 der Düngemittelverordnung, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten oder Pflanzenhilfsmitteln mit jeweils überwiegend organischen Bestandteilen einschließlich Wirtschaftsdünger darf nur erfolgen, wenn vor dem Aufbringen ihre Gehalte an Gesamtstickstoff und Phosphat, im Falle von Gülle, Jauche, sonstigen flüssigen organischen Düngemitteln oder Geflügelskot zusätzlich der Ammoniumstickstoff

1. auf Grund vorgeschriebener Kennzeichnung dem Betrieb bekannt,
2. auf der Grundlage von Daten der nach Landesrecht zuständigen Stelle von dem Betrieb ermittelt worden oder
3. auf der Grundlage wissenschaftlich anerkannter Messmethoden vom Betrieb oder in dessen Auftrag festgestellt worden sind.

(2) Wer Gülle, Jauche, sonstige flüssige organische oder organisch-mineralische Düngemittel mit wesentlichen Gehalten an verfügbarem Stickstoff oder Geflügelskot auf unbestelltes Ackerland aufbringt, hat diese unverzüglich einzuarbeiten.

(3) Aus Wirtschaftsdüngern tierischer Herkunft, auch in Mischungen, dürfen unbeschadet der Vorgaben nach § 3 Nährstoffe nur so ausgebracht werden, dass die aufgebrachte Menge an Gesamtstickstoff im Durchschnitt der landwirtschaftlich genutzten Flächen des Betriebes 170 Kilogramm Gesamtstickstoff je Hektar und Jahr nicht überschreitet. Für die Ermittlung der mit Wirtschaftsdüngern tierischer Herkunft aufgetragenen Stickstoffmenge einschließlich des Weideganges sind mindestens die Werte nach Anlage 5 und Anlage 6 Zeilen 6 bis 9 Spalte 2 oder 3 anzusetzen. Andere Werte dürfen verwendet werden bei der Haltung von Tierarten, die mit Anlage 6 nicht erfasst werden oder wenn der Betrieb gegenüber der nach Landesrecht zuständigen Stelle nachweist, dass die aufgebrachte Stickstoffmenge – insbesondere durch besondere Haltungs- oder Fütterungsverfahren – abweicht. Flächen, die für eine Aufbringung nach Absatz 4 herangezogen

werden, sind vor der Berechnung des Flächendurchschnitts von der zu berücksichtigenden Fläche abzugreifen.

(4) Auf Grünland und auf Feldgras dürfen Wirtschaftsdünger tierischer Herkunft so aufgebracht werden, dass die mit ihnen aufgebrachte Menge an Gesamtstickstoff im Durchschnitt dieser Flächen 230 Kilogramm Gesamtstickstoff je Hektar und Jahr nicht überschreitet, soweit

1. bei Grünlandnutzung dieses Grünland jährlich mit mindestens vier Schnitten oder drei Schnitten und Weidehaltung intensiv genutzt wird,
2. ausschließlich Schleppschlauch, Schleppschuh, Schlitzscheibe oder andere den Stickstoffverlust vermindern Verfahren eingesetzt werden,
3. der betriebliche Nährstoffüberschuss bei Stickstoff im Vorjahr die Werte nach § 6 Abs. 2 nicht überschritten hat,
4. durch die erhöhte Düngung der betriebliche Nährstoffüberschuss für Phosphat (P_2O_5) den in § 6 Abs. 2 Nr. 2 genannten Wert nicht überschreitet,
5. der nach Landesrecht zuständigen Stelle für diese Flächen die Düngedarfseermittlung nach § 3 Abs. 1 und 2 und für die drei Jahre vor Antragstellung die Nährstoffvergleiche nach § 5 Abs. 1 vorliegen und die nach Landesrecht zuständige Stelle das Aufbringen in der vorgesehenen Höhe genehmigt; die nach Landesrecht zuständige Stelle hat bei ihrer Entscheidung die Bewirtschaftungsziele im Sinne der §§ 25a bis 25d, 32c und 33a des Wasserhaushaltsgesetzes einzubeziehen,
6. die tatsächlichen Voraussetzungen nach Nummer 1 sich im genehmigten Zeitraum nicht ändern.

Die Genehmigung nach Satz 1 Nr. 5 ist nach jeweils einem Jahr erneut zu beantragen. Für die Ermittlung der mit Wirtschaftsdüngern tierischer Herkunft aufgetragenen Stickstoffmenge einschließlich des Weideganges sind mindestens die Werte nach Anlage 5 und Anlage 6 Zeilen 6 bis 9 Spalte 2 oder 3 anzusetzen. Andere Werte dürfen verwendet werden bei der Haltung von Tierarten, die mit Anlage 6 nicht erfasst werden oder wenn der Landwirt gegenüber der zuständigen Behörde nachweist, dass die ausgebrachte Stickstoffmenge – insbesondere durch besondere Fütterungsverfahren – abweicht. In den Jahren 2006 bis 2008 kann die nach Landesrecht zuständige Stelle an Stelle der Nachweise nach Satz 1 Nr. 5 andere betriebliche Nachweise der Entscheidung zugrunde legen.

(5) Düngemittel mit wesentlichem Gehalt an verfügbarem Stickstoff, ausgenommen Festmist ohne Geflügelskot, dürfen zu den nachfolgend genannten Zeiten nicht aufgebracht werden:

1. auf Ackerland vom 1. November bis 31. Januar,
2. auf Grünland vom 15. November bis 31. Januar.

Die nach Landesrecht zuständige Stelle kann für die zeitliche Begrenzung nach Satz 1 andere Zeiten genehmigen, soweit die Dauer des Zeitraumes ohne Unterbrechung bei Ackerland zwölf Wochen und bei Grünland zehn Wochen nicht überschreitet. Für die Genehmigung sind regionaltypische Gegebenheiten, insbesondere Witterung oder Beginn und Ende des Pflanzenwachstums, sowie Ziele des Boden- und des Ge-

wasserschutzes heranzuziehen. Die zuständige Stelle kann dazu weitere Auflagen zur Ausbringung treffen und die Dauer der Genehmigung zeitlich begrenzen.

(6) Auf Ackerland dürfen nach der Ernte der letzten Hauptfrucht vor dem Winter Gülle, Jauche und sonstige flüssige organische sowie organisch-mineralische Düngemittel mit wesentlichen Gehalten an verfügbarem Stickstoff oder Geflügelkot nur

1. zu im gleichen Jahr angebauten Folgekulturen einschließlich Zwischenfrüchten bis in Höhe des aktuellen Düngedarfes an Stickstoff der Kultur oder
2. als Ausgleichsdüngung zu auf dem Feld verbliebenem Getreidestroh,

jedoch insgesamt nicht mehr als 40 Kilogramm Ammoniumstickstoff oder 80 Kilogramm Gesamtstickstoff je Hektar aufgebracht werden.

§ 5

Nährstoffvergleich

(1) Der Betriebsinhaber hat jährlich spätestens bis zum 31. März gemäß Anlage 7 einen betrieblichen Nährstoffvergleich für Stickstoff und für Phosphat für das abgelaufene Düngejahr als

1. Flächenbilanz oder
2. aggregierte Schlagbilanz auf der Grundlage von Nährstoffvergleichen für jeden Schlag oder jede Bewirtschaftungseinheit

zu erstellen und zu einem jährlich fortgeschriebenen mehrjährigen Nährstoffvergleich nach Anlage 8 zusammenzufassen.

(2) Bei Verwendung von Wirtschaftsdüngern tierischer Herkunft hat der Betriebsinhaber zur Feststellung des zugeführten Stickstoffs mindestens die Werte nach Anlage 6 Spalten 4 und 5 Zeilen 6 bis 9, für den anteiligen Weidegang den Wert nach Anlage 6 Zeile 10, zugrunde zu legen. Der Betriebsinhaber darf entsprechend der von ihm eingesetzten Ausbringungstechnik höchstens die sich daraus ergebenden Verluste berücksichtigen.

(3) Um Besonderheiten bei bestimmten Betriebstypen, bei der Anwendung bestimmter Düngemittel, beim Anbau bestimmter Kulturen, der Erzeugung bestimmter Qualitäten, der Haltung bestimmter Tierarten oder der Nutzung bestimmter Haltungsformen oder nicht zu vertretender Ernteauffälle Rechnung zu tragen, darf der Betriebsinhaber weitere unvermeidliche Überschüsse oder erforderliche Zuschläge nach Vorgabe oder in Abstimmung mit der nach Landesrecht zuständigen Stelle berücksichtigen (Anlage 6 Zeile 15). Außerdem darf der Betriebsinhaber für die Ermittlung der Ergebnisse des Stickstoffvergleichs die Werte nach Anlage 6 Zeilen 12 bis 14, bezogen auf die letzte Kultur vor dem Winter, beim Anbau der dort genannten Kulturen berücksichtigen. Satz 2 gilt nicht beim einmaligen Anbau einer Gemüsekultur innerhalb einer Fruchtfolge innerhalb eines Düngejahres.

(4) Von Absatz 1 sind ausgenommen:

1. Flächen, auf denen nur Zierpflanzen angebaut werden, Baumschul-, Rebschul- und Baumobstflächen sowie nicht im Ertrag stehende Dauerkulturfächen des Wein- und Obstbaus,

2. Flächen mit ausschließlicher Weidehaltung bei einem jährlichen Stickstoffanfall (Stickstoffausscheidung) an Wirtschaftsdüngern tierischer Herkunft von bis zu 100 Kilogramm Stickstoff je Hektar, wenn keine zusätzliche Stickstoffdüngung erfolgt,

3. Betriebe, die auf keinem Schlag wesentliche Nährstoffmengen an Stickstoff oder Phosphat mit Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten, Pflanzenhilfsmitteln oder Abfälle zur Beseitigung nach § 27 des Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetzes aufbringen,

4. Betriebe, die

- a) abzüglich von Flächen nach den Nummern 1 und 2 weniger als 10 Hektar landwirtschaftlich genutzte Fläche bewirtschaften,
- b) höchstens bis zu einem Hektar Gemüse, Hopfen oder Erdbeeren anbauen und
- c) einen jährlichen Nährstoffanfall aus Wirtschaftsdüngern tierischer Herkunft von nicht mehr als 500 Kilogramm Stickstoff je Betrieb aufweisen.

§ 6

Bewertung des betrieblichen Nährstoffvergleiches

(1) Der Betriebsinhaber hat der nach Landesrecht zuständigen Stelle die betrieblichen Nährstoffvergleiche nach § 5 Abs. 1 auf Anforderung vorzulegen.

(2) Soweit der betriebliche Nährstoffvergleich nach § 5 Abs. 1

1. für Stickstoff einen betrieblichen Nährstoffüberschuss nach Anlage 8 Zeile 10 im Durchschnitt der drei letzten Düngejahre
 - a) in den 2006, 2007 und 2008 begonnenen Düngejahren von über 90 Kilogramm Stickstoff je Hektar und Jahr,
 - b) in den 2007, 2008 und 2009 begonnenen Düngejahren von über 80 Kilogramm Stickstoff je Hektar und Jahr,
 - c) in den 2008, 2009 und 2010 begonnenen Düngejahren von über 70 Kilogramm Stickstoff je Hektar und Jahr oder
 - d) in den 2009, 2010 und 2011 und später begonnenen Düngejahren von über 60 Kilogramm Stickstoff je Hektar und Jahr

oder

2. für Phosphat (P_2O_5) einen betrieblichen Nährstoffüberschuss nach Anlage 8 Zeile 10 im Durchschnitt der sechs letzten Düngejahre von über 20 Kilogramm je Hektar und Jahr

nicht überschreitet, wird vermutet, dass die Anforderungen des § 3 Abs. 4 erfüllt sind. Diese Vermutung gilt auch, soweit der Wert für Phosphat nach Satz 1 Nr. 2 überschritten wird, wenn die Bodenuntersuchungen nach § 3 Abs. 3 Satz 1 Nr. 2 ergeben, dass der Phosphatgehalt im Durchschnitt (gewogenes Mittel) 20 Milligramm P_2O_5 je 100 Gramm Boden nach dem Calcium-Acetat-Lactat-Extraktionsverfahren (CAL-Methode), 25 Milligramm P_2O_5 je 100 Gramm Boden nach dem Doppel-Lactat-Verfahren (DL-Methode) oder 3,6 Milligramm P je 100 Gramm Boden nach dem Elektro-Ultrafiltrationsverfahren (EUF-Verfahren) nicht über-

schreitet. Im Falle des Satzes 1 Nr. 2 stehen vor dem 14. Januar 2006 auf der Grundlage der Düngeverordnung vom 26. Januar 1996 (BGBl. I S. 118), zuletzt geändert durch die Verordnung vom 14. Februar 2003 (BGBl. I S. 235), erstellte Nährstoffvergleiche den Nährstoffvergleichen nach Satz 1 Nr. 2 gleich.

§ 7

Aufzeichnungen

(1) Betriebsinhaber haben bis zum 31. März des auf das jeweils abgelaufene Düngejahr folgenden Kalenderjahres aufzuzeichnen

1. die ermittelten Nährstoffmengen nach § 3 Abs. 3 einschließlich der zu ihrer Ermittlung angewendeten Verfahren,
2. die Werte nach § 4 Abs. 1 einschließlich der zu ihrer Ermittlung angewendeten Verfahren und
3. die Ausgangsdaten und Ergebnisse der Nährstoffvergleiche nach § 5 Abs. 1 nach den Anlagen 7 und 8.

Ausgenommen von Satz 1 Nr. 1 und 2 sind Flächen und Betriebe nach § 5 Abs. 4.

(2) Bei einer Zufuhr von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten oder Pflanzenhilfsmitteln, die unter Verwendung von Fleischmehlen, Knochenmehlen oder Fleischknochenmehlen hergestellt wurden, auf landwirtschaftlich genutzte Flächen sind ferner innerhalb eines Monats nach der jeweiligen Düngungsmaßnahme aufzuzeichnen

1. der Schlag, auf den die Stoffe aufgebracht wurden, einschließlich der Bezeichnung und der Größe des Flurstücks sowie der darauf angebauten Kultur,
2. die Art und Menge des zugeführten Stoffes und das Datum der Aufbringung,
3. der Inverkehrbringer des Stoffes gemäß der Kennzeichnung nach der Düngemittelverordnung,
4. der enthaltene tierische Stoff gemäß der Kennzeichnung nach der Düngemittelverordnung,
5. bei Düngemitteln die Typenbezeichnung gemäß der Kennzeichnung nach der Düngemittelverordnung.

(3) Die Aufzeichnungen nach den Absätzen 1 und 2 sind sieben Jahre nach Ablauf des Düngejahres aufzubewahren.

§ 8

Anwendungsbeschränkungen und Anwendungsverbote

(1) Düngemittel außer Wirtschaftsdünger dürfen nur angewendet werden, wenn sie einem durch die Düngemittelverordnung oder durch die Verordnung (EG) 2003/2003 des Europäischen Parlaments und des Rates vom 13. Oktober 2003 über Düngemittel (ABl. EU Nr. L 304 S. 1) zugelassenen Typ entsprechen. Wirtschaftsdünger, Bodenhilfsstoffe, Kultursubstrate und Pflanzenhilfsmittel dürfen nur angewendet werden, wenn sie den Bestimmungen der Düngemittelverordnung hinsichtlich der Zusammensetzung und sachgerechter Angabe der Inhaltsstoffe entsprechen. Ausgenommen von Satz 2 sind Wirtschaftsdünger, Bodenhilfsstoffe, Kultursubstrate und Pflanzenhilfsmittel, die ausschließlich aus Stoffen, die im eigenen Betrieb an-

gefallen sind, erzeugt wurden. Die nach Landesrecht zuständige Stelle kann auf Antrag Ausnahmen von Satz 2 zulassen.

(2) Die Anwendung von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten oder Pflanzenhilfsmitteln, die unter Verwendung von Knochenmehl, Fleischknochenmehl oder Fleischmehl hergestellt wurden, ist auf landwirtschaftlich genutztem Grünland und zur Kopfdüngung im Gemüse- oder Feldfutterbau verboten. Wer die in Satz 1 bezeichneten Stoffe auf sonstigen landwirtschaftlich genutzten Flächen aufbringt, hat diese sofort einzuarbeiten.

(3) Die Anwendung von Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten oder Pflanzenhilfsmitteln, zu deren Herstellung Kieselgur verwendet wurde, ist auf bestelltem Ackerland, Grünland, im Feldfutterbau sowie auf Flächen, die für den Gemüse- oder bodennahen Obstanbau vorgesehen sind, verboten. Wer die in Satz 1 bezeichneten Stoffe auf sonstigen landwirtschaftlich genutzten Flächen aufbringt, hat diese sofort einzuarbeiten. Die Anwendung von trockenen Düngemitteln, Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten oder Pflanzenhilfsmitteln, zu deren Herstellung Kieselgur verwendet wurde, ist verboten. Die Anwendung der in den Sätzen 1 und 3 bezeichneten Stoffe außerhalb landwirtschaftlich genutzter Flächen ist verboten.

(4) Düngemittel mit der Kennzeichnung „zur Düngung von Rasen“ oder „zur Düngung von Zierpflanzen“ nach Anlage 1 Abschnitt 5 der Düngemittelverordnung dürfen nur zur Düngung dieser Kulturen verwendet werden.

(5) Die Anwendung von

1. Düngemitteln, ausgenommen Düngemittel, die als EG-Düngemittel bezeichnet sind,
2. Bodenhilfsstoffen, Kultursubstraten und Pflanzenhilfsmitteln,

welche die Grenzwerte nach Anlage 2 Tabelle 1 der Düngemittelverordnung überschreiten, ist ab dem 4. Dezember 2007 verboten. Ausgenommen von Satz 1 sind Wirtschaftsdünger, Bodenhilfsstoffe, Kultursubstrate und Pflanzenhilfsmittel, die ausschließlich aus Stoffen, die im eigenen Betrieb angefallen sind, erzeugt wurden. Abweichend von Satz 1 dürfen

1. bis zum 4. Dezember 2008 die Düngemittel, die dem Düngemitteltypen „Kohlensäurer Kalk“, „Brantkalk“ und „Mischkalk“ entsprechen, auch bei Überschreiten der Grenzwerte nach Anlage 2 Tabelle 1 der Düngemittelverordnung angewendet werden,
2. im Falle von Bodenhilfsstoffen und Kultursubstraten, die unter überwiegender Verwendung von Rinden hergestellt wurden, diese
 - a) bis zum 4. Dezember 2008 auch bei Überschreiten der Grenzwerte für Cadmium im Ausgangsstoff Rinde nach Anlage 2 Tabelle 1 der Düngemittelverordnung angewendet werden,
 - b) nach dem 4. Dezember 2008 außerhalb landwirtschaftlich genutzter Flächen, ausgenommen Kinderspielplätze sowie Haus- und Kleingärten, angewendet werden, soweit der Grenzwert für Cadmium im Ausgangsstoff Rinde nach Anlage 2 Tabelle 1 der Düngemittelverordnung um nicht mehr als 15 vom Hundert überschritten wird.

Abweichend von Satz 1 gelten für Klärschlämme die Anforderungen an die Schadstoffe und Grenzwerte der Klärschlammverordnung und abweichend von den Sätzen 1 und 3 Nr. 2 gelten für Bioabfälle die Anforderungen an die Schadstoffe und Grenzwerte der Bioabfallverordnung.

§ 9

Besondere Anforderungen an Genehmigungen durch die zuständigen Stellen

Soweit die nach Landesrecht zuständige Stelle auf Grund dieser Verordnung Genehmigungen erteilt oder Anordnungen trifft, hat sie dabei besonders zu berücksichtigen, dass die Fruchtbarkeit des Bodens, die Gesundheit von Menschen und Tieren sowie der Naturhaushalt, insbesondere die Gewässerqualität, nicht gefährdet werden und andere öffentlich-rechtliche Vorschriften nicht entgegenstehen.

§ 10

Ordnungswidrigkeiten

(1) Ordnungswidrig im Sinne des § 10 Abs. 2 Nr. 1 des Düngemittelgesetzes handelt, wer vorsätzlich oder fahrlässig

1. entgegen § 3 Abs. 5 Satz 1 oder Abs. 7 Satz 1 einen Stoff oder ein dort genanntes Düngemittel aufbringt,
2. entgegen § 3 Abs. 6 Satz 1 Nr. 1, auch in Verbindung mit Satz 2 einen Eintrag nicht vermeidet,
3. entgegen § 3 Abs. 10 Satz 2 einen Stoff mit einem dort genannten Gerät aufbringt,
4. entgegen § 4 Abs. 2 einen dort genannten Stoff oder dort genanntes Düngemittel nicht oder nicht rechtzeitig einarbeitet,
5. entgegen § 4 Abs. 3 Satz 1 oder Abs. 5 Satz 1 einen Stoff, Wirtschaftsdünger tierischer Herkunft oder Düngemittel aufbringt,
6. entgegen § 5 Abs. 1 Satz 1 einen Nährstoffvergleich nicht, nicht richtig, nicht vollständig oder nicht rechtzeitig erstellt,

7. entgegen § 6 Abs. 1 einen Nährstoffvergleich nicht vorlegt,

8. entgegen § 7 Abs. 1 Satz 1 oder Abs. 2 eine Aufzeichnung nicht, nicht richtig, nicht rechtzeitig oder nicht vollständig macht,

9. entgegen § 7 Abs. 3 eine Aufzeichnung nicht oder nicht mindestens sieben Jahre aufbewahrt.

(2) Ordnungswidrig im Sinne des § 10 Abs. 2 Nr. 3 des Düngemittelgesetzes handelt, wer vorsätzlich oder fahrlässig entgegen § 8 Abs. 1 Satz 1, Abs. 2 Satz 1, Abs. 3 Satz 1, 3 oder 4 oder Abs. 5 Satz 1 ein Düngemittel, einen Bodenhilfsstoff, ein Kultursubstrat oder ein Pflanzenhilfsmittel anwendet.

§ 11

Übergangsbestimmungen

Abweichend von § 4 Abs. 4 Satz 1 dürfen Düngemittel mit wesentlichem Gehalt an verfügbarem Stickstoff, ausgenommen Festmist ohne Geflügelkot, im Jahr 2006 bereits ab dem 16. Januar auf Acker- und Grünland aufgebracht werden. Die sich aus § 8 Abs. 1 ergebenden Anwendungsverbote gelten ab dem 4. Dezember 2006.

§ 11a

Übergangsvorschrift

(1) § 6 Abs. 2 der Düngeverordnung vom 26. Januar 1996 (BGBl. I S. 118), die zuletzt durch die Verordnung vom 14. Februar 2003 (BGBl. I S. 235) geändert worden ist, ist bis zum 31. Dezember 2015 weiterhin anzuwenden.

(2) § 4 Abs. 4 ist auch auf Sachverhalte anzuwenden, die im Jahr 2006 entstanden sind.

§ 12

(Inkrafttreten, Außerkrafttreten)

Anlage 1

(zu § 3 Abs. 2 Satz 1 Nr. 1)

Stickstoffgehalt pflanzlicher Erzeugnisse

Tabelle 1
Ackerkulturen

1	2	3	4	5
Kultur	Ernteprodukt	% TS in der Frischmasse	HNV ¹⁾ 1 : x	kg N/dt Frischmasse
Getreide, Körnermais				
Weizen	Korn (12 % RP ²⁾)	86	–	1,81
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,8	2,21
	Korn (14 % RP ²⁾)	86	–	2,11
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,8	2,51
	Korn (16 % RP ²⁾)	86	–	2,41
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,8	2,81
Wintergerste	Korn (12 % RP ²⁾)	86	–	1,65
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,7	2,00
	Korn (13 % RP ²⁾)	86	–	1,79
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,7	2,14
Roggen	Korn (11 % RP ²⁾)	86	–	1,51
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,9	1,96
	Korn (12 % RP ²⁾)	86	–	1,65
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,9	2,10
Wintertriticale	Korn (12 % RP ²⁾)	86	–	1,65
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,9	2,10
	Korn (13 % RP ²⁾)	86	–	1,79
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,9	2,24
Sommerfuttergerste	Korn (12 % RP ²⁾)	86	–	1,65
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,8	2,05
	Korn (13 % RP ²⁾)	86	–	1,79
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,8	2,19

1	2	3	4	5
Kultur	Ernteprodukt	% TS in der Frischmasse	HNV ¹⁾ 1 : x	kg N/dt Frischmasse
Braugerste	Korn (10 % RP ²⁾)	86	–	1,38
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,7	1,73
	Korn (11 % RP ²⁾)	86	–	1,51
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	0,7	1,86
Hafer	Korn (11 % RP ²⁾)	86	–	1,51
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,1	2,06
	Korn (12 % RP ²⁾)	86	–	1,65
	Stroh	86	–	0,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,1	2,20
Getreide	Ganzpflanze	35	–	0,56
Körnemaïs	Korn (10 % RP ²⁾)	86	–	1,38
	Stroh	86	–	0,90
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,0	2,28
	Korn (11 % RP ²⁾)	86	–	1,51
	Stroh	86	–	0,90
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,0	2,41
Einjährige Körnerleguminosen				
Ackerbohne	Korn (30 % RP ²⁾)	86	–	4,10
	Stroh	86	–	1,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,0	5,60
Erbse	Korn (26 % RP ²⁾)	86	–	3,60
	Stroh	86	–	1,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,0	5,10
Lupine blau	Korn (33 % RP ²⁾)	86	–	4,48
	Stroh	86	–	1,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,0	5,98
Sojabohne	Korn (32 % RP ²⁾)	86	–	4,40
	Stroh	86	–	1,50
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,0	5,90
Ölfrüchte				
Raps	Korn (23 % RP ²⁾)	91	–	3,35
	Stroh	86	–	0,70
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,7	4,54
Sonnenblume	Korn (20 % RP ²⁾)	91	–	2,91
	Stroh	86	–	1,00
	Korn + Stroh ³⁾	–	2,0	4,91

1	2	3	4	5
Kultur	Ernteprodukt	% TS in der Frischmasse	HNW ¹⁾ 1 : x	kg N/dt Frischmasse
Senf	Korn	91	–	5,08
	Stroh	86	–	0,70
	Korn + Stroh ²⁾	–	1,5	6,13
Öllein	Korn	91	–	3,50
	Stroh	86	–	0,53
	Korn + Stroh ³⁾	–	1,5	4,30
Faserpflanzen				
Flachs (Faserlein)	Ganzpflanze	86	–	1,00
Hanf (100 bis 150 dt/ha TM)	Ganzpflanze	40	–	0,40
Miscanthus (150 bis 200 dt/ha TM)	Ganzpflanze	80	–	0,15
Hackfrüchte				
Kartoffel	Knolle	22	–	0,35
	Kraut	15	–	0,20
	Knolle + Kraut ³⁾	–	0,2	0,39
Zuckerrübe	Rübe	23	–	0,18
	Blatt	18	–	0,40
	Rübe + Blatt ³⁾	–	0,7	0,46
Gehaltsrübe	Rübe	15	–	0,18
	Blatt	16	–	0,30
	Rübe + Blatt ³⁾	–	0,4	0,30
Massenrübe	Rübe	12	–	0,14
	Blatt	16	–	0,25
	Rübe + Blatt ³⁾	–	0,4	0,24
Futterpflanzen				
Silomais	Ganzpflanze	28	–	0,38
Rotklee	Ganzpflanze	20	–	0,55
Luzerne	Ganzpflanze	20	–	0,60
Kleegras	Ganzpflanze	20	–	0,52
Luzernegras	Ganzpflanze	20	–	0,54
Weidelgras (Ackergras)	Ganzpflanze	20	–	0,48
Futterzwischenfrüchte	Ganzpflanze	15	–	0,35
Vermehrungspflanzen				
Grassamenvermehrung	Samen	86	–	2,20
	Stroh	86	–	1,50
	Samen + Stroh ³⁾	–	8,0	14,20
Klee-, Luzernevermehrung	Samen	91	–	5,50
	Stroh	86	–	1,50
	Samen + Stroh ³⁾	–	8,0	17,50

¹⁾ Haupternteprodukt-Nebenenernteprodukt-Verhältnis²⁾ Rohproteinanteil in der Trockenmasse³⁾ Nährstoffgehalt Haupternte- und Nebenenernteprodukt bezogen auf das Haupternteprodukt

Tabelle 2
Gemüse

1	2	3
Kultur	Produktionsverfahren	kg N/dt Frischmasse
Feldgemüse		
Auberginen		0,32
Batavia ¹⁾		0,19
Blattsalate ¹⁾		0,19
Blumenkohl	6er	0,32
Bohne ¹⁾		0,35
Bohnenkraut ¹⁾		0,32
Brokkoli	> 500 g	0,37
Buschbohne		0,36
Chicorée ¹⁾	Rübenanbau	0,25
Chinakohl		0,16
Dill ¹⁾		0,30
Eissalat		0,13
Endivie ¹⁾		0,25
Feldsalat ¹⁾		0,45
Grünkohl		0,46
Gurke		0,17
Knoblauch ¹⁾	trocken	0,48
Knollenfenchel		0,24
Kohlrabi	8 bis 10 cm	0,30
Kohlrübe ¹⁾		0,28
Kopfsalat		0,18
Mangold ¹⁾		0,25
Markerbsen ¹⁾		0,49
Meerrettich ¹⁾		0,51
Möhre ¹⁾		0,17
Paprika ¹⁾		0,29
Pastinake ¹⁾		0,33
Petersilie ¹⁾		0,44
Porree		0,27
Radicchio		0,25
Radies		0,20
Rettich ¹⁾		0,17
Rhabarber ¹⁾		0,29
Romana ¹⁾	normal	0,20
Rosenkohl	nur Röschen	0,47
Rote Rüben		0,27
Rotkohl		0,28
Schnittlauch ¹⁾		0,50
Schwarzwurzel ¹⁾		0,24

1	2	3
Kultur	Produktionsverfahren	kg N/dt Frischmasse
Sellerie		0,27
Spargel ²⁾	nur Ernteprodukt	0,25
Speisekürbis ¹⁾		0,25
Spinat		0,43
Tomate		0,22
Weißkohl		0,26
Wirsingkohl ¹⁾		0,38
Zucchini ¹⁾		0,23
Zuckerhut ¹⁾		0,20
Zuckermais ¹⁾		0,32
Zuckermelone ¹⁾		0,21
Zwiebel	Trockenspeise	0,22

¹⁾ eingeschränkter Stichprobenumfang bei der Erhebung der Daten

²⁾ bei Spargel zusätzlicher Bedarf für Einlagerung in Wurzeln und Rhizome:

- 1. Standjahr: 5 g N/Pflanze
- 2. Standjahr: 6 g N/Pflanze
- 3. Standjahr: 5 g N/ha
- ab 4. Standjahr: 3 g N/Pflanze

Tabelle 3
Grünland

Grünland	Ernteprodukt	Stickstoffgehalt in kg N/dt Trockenmasse
1 Nutzung (40 dt/ha TM)	Ganzpflanze	1,30
2 Nutzungen (55 dt/ha TM)	Ganzpflanze	1,80
3 Nutzungen (75 dt/ha TM)	Ganzpflanze	2,20
4 Nutzungen (90 dt/ha TM)	Ganzpflanze	2,70
5 Nutzungen (110 dt/ha TM)	Ganzpflanze	2,80

Anlage 2

(zu § 3 Abs. 2 Satz 1 Nr. 2 Buchstabe a)

Voraussichtliche Stickstoff-Lieferung
während des Pflanzenwachstums aus der Vorkultur

Tabelle 1
Pflanzennutzbare Stickstoff-Lieferung aus Ernteresten der Vorkultur
(Hauptfrucht des Vorjahres)

Vorkultur	N-Lieferung in kg N/ha
Getreide, Kartoffeln, Lein, Sonnenblumen, Silomais	0
Körnermais, Raps, einjähriges Weidelgras, Rotationsbrache ohne Leguminosen	10
Rüben, Senf, Futterrübe (Blatt verblieben), Feldgras und mehrjähriges Weidelgras	20
Körnerleguminosen, Zuckerrübe (Blatt verblieben), Luzerne, Klee, Klee gras, Rotationsbrache mit Leguminosen, Gemüse	30
mehrfährig begrünte Flächen (Wechselgrünland, Dauerbrache)	40

Tabelle 2
Pflanzennutzbare Stickstoff-Lieferung
aus Zwischenfrüchten sowie aus organischen
oder mineralischen Stickstoffgaben nach der Hauptfruchternte des Vorjahres

Bewirtschaftung	Stickstoff-Lieferung in kg N/ha		
	keine N-Düngung	Mineraldüngung oder Gülldüngung	Festmist oder sonstiger organischer Dünger
ohne Zwischenfrucht			
Herbstdüngung zur Winterung	0	20	30
Stickstoffgabe zur Strohhrotte	0	20	20
mit Zwischenfrucht Nichtleguminosen abgefahren	0	10	20
Einarbeitung im Herbst	10	20	30
Einarbeitung im Frühjahr	20	30	40
mit Zwischenfrucht Leguminosen abgefahren	20	(20)	(20)
Einarbeitung im Herbst	30	(30)	(30)
Einarbeitung im Frühjahr	40	(40)	(40)

Für die N-Lieferung aus Ernteresten der Vorkultur (Tab. 1) und aus Zwischenfrüchten sowie aus organischer und mineralischer Düngung nach der Hauptfruchternte des Vorjahres (Tab. 2) werden in der Summe höchstens 40 kg N/ha angerechnet.

Anlage 3

(zu § 3 Abs. 2 Satz 1 Nr. 2 Buchstabe b)

Mindestwerte für pflanzenbauliche
Stickstoff-Wirksamkeit zugeführter Wirtschaftsdünger im Jahr der Aufbringung
in Prozent des ausgebrachten Gesamtstickstoffs¹⁾ bei langjähriger Anwendung

Tierart	Gülle	Festmist	Jauche
Rinder	50	25	90
Schweine	60	30	90
Geflügel	60 ²⁾	30 ³⁾	–
Pferde/Schafe	–	25	–

¹⁾ Basis: N-Ausscheidung abzgl. Lagerverluste bzw. Ermittlung des N-Gehältes vor der Ausbringung²⁾ incl. Geflügeltrockenkot³⁾ mit Einstreu**Anlage 4**

(zu § 3 Abs. 10)

**Geräte zum Ausbringen von Düngemitteln,
die nicht den allgemein anerkannten Regeln der Technik entsprechen**

1. Festmiststreuer ohne gesteuerte Mistzufuhr zum Verteiler,
2. Güllewagen und Jauchewagen mit freiem Auslauf auf den Verteiler,
3. zentrale Prallverteiler, mit denen nach oben abgestrahlt wird,
4. Güllewagen mit senkrecht angeordneter, offener Schleuderscheibe als Verteiler zur Ausbringung von unverdünnter Gülle,
5. Drehstrahlregner zur Verregnung von unverdünnter Gülle.

Anlage 5
 (zu § 4 Abs. 3)

Nährstoffanfall bei landwirtschaftlichen Nutztieren

Produktionsverfahren				Dunganfall		
				kg N-Aus- scheidung je belegtem Stallplatz und Jahr	in 6 Monaten je belegtem Stallplatz (inkl. Tränke- und Reinigungswasser)	
					m³ Gülle	m³ Jauche¹)
1	2	3	4	5	6	
1.	Milchviehhaltung					
2.	Kälberaufzucht	0 bis 16 Wochen; 80 kg Zuwachs; 3 Durchgänge p.a.		15,3	1,5	0,2²)
3.	Junggründeraufzucht	Grünland	konventionell	60	4,65	1,2²)
4.			extensiv	54		
5.		Ackerfutterbau	mit Weide	49		
6.			Stallhaltung	42		
7.	Milchkuh 4,0 % Fett, 3,4 % Protein; 0,9 Kälber	Grünland	6 000 kg ECM	119	9,5	3,0²)
8.			8 000 kg ECM	132	10,0	3,2²)
9.			10 000 kg ECM	149	10,5	3,4²)
10.		Ackerfutterbau	6 000 kg ECM	104	9,5	3,0²)
11.			8 000 kg ECM	118	10,0	3,2²)
12.			10 000 kg ECM	138	10,5	3,4²)
13.		Ackerfutterbau ohne Weide mit Heu	6 000 kg ECM	100	9,5	3,0²)
14.			8 000 kg ECM	115	10,0	3,2²)
15.			10 000 kg ECM	135	10,5	3,4²)
16.		Rindermast				
17.	Mastbulle	ab 45 bis 625 kg LM (18 Mon.)		35	3,35	1,2²)
18.		ab 45 bis 700 kg LM		40	3,65	1,5²)
19.		ab 80 bis 700 kg LM		44	3,35	1,5²)
20.		ab 200 bis 700 kg LM		46	3,85	1,5²)
21.	Mutterkuh	500 kg LM; 0,9 Kälber p.a. (180 kg Absatzgewicht)		87	8,0	2,75²)
22.		700 kg LM; 0,9 Kälber p.a. (220 kg Absatzgewicht)		106	10,0	3,0²)
23.	Junggründermast	80 bis 220 kg LM; 2,5 Umtriebe p.a. („Fresser-Produktion“)		18,4	2,75	–³)
24.		50 bis 250 kg LM; 2,1 Umtriebe p.a. („Kälbermast“)		13	1,25	–³)
25.	Ferkelerzeugung					
26.	Sauenhaltung	Ferkel bis 8 kg LM				
27.		20 aufgez. Ferkel 200 kg Zuwachs je Platz p.a.	Standardfutter	26,2	2,0	0,6
28.			N-/P-reduziert	24,6		
29.		22 aufgez. Ferkel 216 kg Zuwachs je Platz p.a.	Standardfutter	26,3		
30.			N-/P-reduziert	24,7		

Produktionsverfahren				kg N-Aus- scheidung je belegtem Stallplatz und Jahr	Dunganfall	
					in 6 Monaten je belegtem Stallplatz (inkl. Tränke- und Reinigungswasser)	
					m³ Gülle	m³ Jauche ¹⁾
	1	2	3	4	5	6
31.	Sauenhaltung (Fortsetzung)	Ferkel bis 28 kg LM				
32.		20 aufgez. Ferkel 600 kg Zuwachs je Platz p.a.	Standardfutter	36,6	3,0	0,75
33.			N-/P-reduziert	34,3		
34.		22 aufgez. Ferkel 656 kg Zuwachs je Platz p.a.	Standardfutter	37,3		
35.			N-/P-reduziert	34,9		
36.	Spezialisierte Ferkelaufzucht	8 bis 28 kg LM 130 kg Zuwachs je Platz p.a.	Standardfutter	3,42	0,3	0,15
37.			N-/P-reduziert	3,29		
38.	Jungsauen- aufzucht	28 bis 115 kg LM 180 kg Zuwachs je Platz p.a.	Standardfutter	10,8	0,9	0,3
39.			N-/P-reduziert	9		
40.	Jungsauen- eingliederung	95 bis 135 kg LM 240 kg Zuwachs je Platz p.a.	Standardfutter	15,5	1,25	0,5
41.			N-/P-reduziert	13,3		
42.	Eberhaltung	60 kg Zuwachs je Platz p.a.		22,1	1,8	0,75
43.	Schweinemast					
44.	Mastschwein	28 bis 117 kg LM; 700 g tägliche Zu- nahme; 210 kg Zuwachs	Standardfutter	11,9	0,75	0,3
45.			N-/P-reduziert	9,8		
46.		28 bis 117 kg LM; 800 g tägliche Zu- nahme; 240 kg Zuwachs	Standardfutter	13,6	0,75	0,3
47.			N-/P-reduziert	11,2		
48.	Pferdehaltung					
49.	Reitpferde	Stallhaltung		51,1	- ^{a)}	
50.	500 bis 600 kg LM	Stall-/Weidehaltung		53,6		
51.	Reitponys	Stallhaltung		34,9		
52.	300 kg LM	Stall-/Weidehaltung		33,4		
53.	Zuchtstuten	Großpferd (600 kg LM); Stall-/Weidehaltung; 0,5 Fohlen p.a.		63,5		
54.		Pony (350 kg LM); Stall-/Weidehaltung; 0,5 Fohlen p.a.		42,3		
55.	Aufzuchtperde	Großpferd; 365 kg Zuwachs; Stall-/Weidehaltung; 6. bis 36. Monat		44,5	- ^{a)}	
56.		Pony; 150 kg Zuwachs; Stall-/Weidehaltung; 6. bis 36. Monat		31,6		
57.	Lammfleischerzeugung					
58.	Mutterschaf mit Nachzucht	1,3 Lämmer/Schaf 40 kg Zuwachs	konventionell	18,6	- ^{a)}	
59.			extensiv	18,1		
60.	Ziegenmilcherzeugung					
61.	Milchziege mit Nachzucht	800 kg Milch/Ziege p.a.; 1,5 Lämmer je Ziege; 16 kg Zuwachs/Lamm		14,8	- ^{a)}	

Produktionsverfahren				Dunganfall	
				kg N-Aus- scheidung je belegtem Stallplatz und Jahr	in 6 Monaten je belegtem Stallplatz (inkl. Tränke- und Reinigungswasser)
				m³ Gülle	m³ Jauche¹)
1	2	3	4	5	6
62.	Kaninchenhaltung				
63.	Aufzucht 52 aufgezogene Jungtiere/ Häsin p.a.	Aufzucht bis 0,6 kg LM	2,6	- ⁴⁾	
64.		Aufzucht bis 3 kg LM	9,7		
65.	Mast	0,6 bis 3 kg LM; 14 kg Zuwachs/Platz	0,7	- ⁴⁾	
66.	Gehegewild				
67.	Damtiere	Fleischerzeugung 45 kg Zuwachs je (1 Alttier + 0,85 Kalb)	21,6	- ⁴⁾	
68.	Eiererzeugung				
69.	Junghennen- aufzucht	3,3 kg Zuwachs 4 / 5 Phasen-Füt- terung	Standardfutter 4 Phasen	0,286	- ⁴⁾
70.			N-/P-reduziert 5 Phasen	0,244	
71.	Legehennen- haltung	17,6 kg Eimasse	Standardfutter	0,786	- ⁴⁾
72.			N-/P-reduziert	0,754	
73.	Geflügelmast				
74.	Hähnchenmast	40 Tage; 2,2 kg Zuwachs/Tier	Standardfutter	0,469	- ⁴⁾
75.			N-/P-reduziert	0,403	
76.		37 bis 40 Tage; 2,0 kg Zuwachs/ Tier	Standardfutter	0,392	
77.			N-/P-reduziert	0,333	
78.		bis 37 Tage; 1,7 kg Zuwachs/ Tier	Standardfutter	0,319	
79.			N-/P-reduziert	0,266	
80.	Putenmast Hähne	20,4 kg Zuwachs 22 Wochen Mast (56,8 kg Futter) 2,2 Umtreibe	Standardfutter	2,140	- ⁴⁾
81.			N-/P-reduziert	2,002	
82.			teilw. P-reduziert	2,140	
83.	Putenmast Hennen	10,9 kg Zuwachs 17 Wochen Mast (27,9 kg Futter) 2,8 Umtreibe	Standardfutter	1,579	
84.			N-/P-reduziert	1,492	
85.			teilw. P-reduziert	1,557	
86.	Entenmast; Pekingenten (Ausmast)	3,4 kg Zuwachs/Tier; 13 Durchgänge bis 26 Tage Mast	1,482	- ⁴⁾	
87.	Entenmast Flugenten	15,4 kg Zuwachs/Platz p.a.; 4 Durch- gänge; 2,7 kg weibl., 5,0 kg männl. (w:m = 1 : 1)	0,588		
88.	Gänsemast	Schnellmast, 5,0 kg Zuwachs/Tier	0,183	- ⁴⁾	
89.		Mittelmast, 6,8 kg Zuwachs/Tier	0,554		
90.		Spät-/Weidemast, 7,8 kg Zuwachs/Tier	1,040		

¹⁾ niedrige Stroheinstreuenge: 3 bis 4 kg/GV und Tag

²⁾ Bei mittlerer Stroheinstreuenge (6 bis 8 kg/GV und Tag) ist angegebener Jaucheanfall zu halbieren, bei hoher Stroheinstreuenge (> 11 kg/GV und Tag) fällt keine Jauche an.

³⁾ Verfahrenskombination nicht relevant, d. h. keine Aufstallung auf Stroh

⁴⁾ kein Jaucheanfall wegen hoher Einstreuenge oder Entmistungsverfahren

Anlage 6

(zu § 4 Abs. 3, § 5 Abs. 1, 2 und 3, Anlagen 7 und 8)

Kennzahlen für die sachgerechte Bewertung zugeführter Stickstoffdünger

1.	I. Anzurechnende Mindestwerte in % der Ausscheidungen an Gesamtstickstoff in Wirtschaftsdüngern tierischer Herkunft und andere Kenngrößen				
2.		Ausbringung		Zufuhr	
3.		Nach Abzug der Stall- und Lagerungsverluste		Nach Abzug der Stall-, Lagerungs- und Ausbringungsverluste	
4.	Tierart	Gülle	Festmist, Jauche, Tiefstall	Gülle	Festmist, Jauche, Tiefstall
5.	1	2	3	4	5
6.	Rinder	85	70	70	60
7.	Schweine	70	65	60	55
8.	Geflügel		60		50
9.	andere (Pferde, Schafe)		55		50
10.	Weidegang, alle Tierarten ¹⁾	25			
11.	II. Weitere unvermeidliche Überschüsse/erforderliche Zuschläge für Stickstoff				
12.	Gemüsebau I	Für die letzte Kultur vor Winter, je nach Kultur, Kulturverfahren oder Produkten bis zu 50 kg N/ha und Jahr: Rettich, Radies, Feldsalat, Grünkohl, Dill, Möhren, Rote Rüben, Schnittlauch, Markerbse, Zwiebel, Kürbis, Petersilie, Salate, Spinat, Chicoree. Weitere Differenzierung oder nicht genannte Kulturen nach Angabe oder in Abstimmung mit der nach Landesrecht zuständigen Stelle.			
13.	Gemüsebau II	Für die letzte Kultur vor Winter, je nach Kultur, Kulturverfahren oder Produkten bis zu 80 kg N/ha und Jahr: Sellerie, Chinakohl, Buschbohnen, Kohlrabi, Rosenkohl, Rotkohl, Gurke, Porree, Knollenfenchel. Weitere Differenzierung oder nicht genannte Kulturen nach Angabe oder in Abstimmung mit der nach Landesrecht zuständigen Stelle.			
14.	Gemüsebau III	Für die letzte Kultur vor Winter, je nach Kultur, Kulturverfahren oder Produkten bis zu 120 kg N/ha und Jahr. Bis zu 160 kg N/ha und Jahr, wenn, soweit möglich, geeignete Maßnahmen zur Reduktion des Stickstoffausstrags vorgenommen werden, insbesondere Begrünung oder Anbau von Ackerwinterkulturen: Brokkoli, Blumenkohl, Wirsing, Zucchini, Stangenbohnen, Weißkohl, Zuckermais. Weitere Differenzierung oder nicht genannte Kulturen nach Angabe oder in Abstimmung mit der nach Landesrecht zuständigen Stelle.			
15.	Besonderheiten bei bestimmten Betriebstypen, bei der Anwendung bestimmter Düngemittel, beim Anbau bestimmter Kulturen, der Erzeugung bestimmter Qualitäten, der Haltung bestimmter Tierarten oder der Nutzung bestimmter Haltungsformen oder nicht zu vertretender Ernteaufälle	Nach Vorgabe oder in Abstimmung mit der nach Landesrecht zuständigen Stelle.			

¹⁾ Bei ausschließlicher Weidegang. Bei anteiliger Schnittnutzung sind für diese die Werte gemäß Spalte 4 bzw. 5 anzusetzen.

Anlage 7

(zu § 5 Abs. 1, § 7 Abs. 1 Nr. 3)

Jährlicher betrieblicher Nährstoffvergleich
für Stickstoff (N) oder Phosphat (P_2O_5) (Nährstoff unterstreichen) für das Düngjahr ...

1. Erfassung der Daten für den betrieblichen Nährstoffvergleich

- Der betriebliche Nährstoffvergleich erfolgt durch
- 1.1 Zusammenfassung der Ergebnisse von Vergleichen für Schläge oder Bewirtschaftungseinheiten, ☐
- 1.2 Vergleich von Zufuhr und Abfuhr für die landwirtschaftlich genutzte Fläche insgesamt. ☐

Eindeutige Bezeichnung des Betriebes:

Größe des Betriebes in Hektar landwirtschaftlich genutzter Fläche:

Beginn und Ende des Düngjahres:

Datum der Erstellung:

2. Erfassung von Daten für auf den Schlag oder auf die Bewirtschaftungseinheit bezogene Nährstoffvergleiche (für die spätere Zusammenfassung von Schlagbilanzen nach Nr. 1.1) ☐

– Eindeutige Bezeichnung des Schlages, der Bewirtschaftungseinheit:

– Größe des Schlages, der Bewirtschaftungseinheit:

– Bei Grünland:

Anzahl der Schnittnutzungen:

Zahl der Weidetage auf dem Schlag:

Anzahl und Art der auf der Weide gehaltenen Tiere:

1.	1	2	3	4
2.	Zufuhr (auf die Gesamtfläche, Bewirtschaftungseinheit, Einzelschlag)	Nährstoff in kg	Abfuhr (von der Gesamtfläche, Bewirtschaftungseinheit, Einzelschlag)	Nährstoff in kg
3.	Mineralische Düngemittel		Ernteprodukte ¹⁾	
4.	Wirtschaftsdünger tierischer Herkunft ¹⁾		Nebenprodukte	
5.	Sonstige organische Düngemittel			
6.	Bodenhilfsstoffe			
7.	Kultursubstrate			
8.	Pflanzenhilfsmittel			
9.	Abfälle zur Beseitigung (§ 27 Abs. 2 oder 3 KrW-/AbfG)			
10.	Stickstoffbindung durch Leguminosen			
11.	Summe der Zufuhr		Summe der Abfuhr	
12.	Ggf. Summe der Zu-/Abschläge nach Anlage 6 Zeilen 12 bis 15 ²⁾			
13.	Differenz zwischen Zufuhr und Abfuhr			
14.	Differenz je Hektar (nicht für Schlagbilanzen)			

¹⁾ Bei Weidegang: anteilige Nährstoffzufuhr in Abhängigkeit von der Zahl der Weidetage nach § 4 Abs. 1.²⁾ Bei Grünland: in Abhängigkeit der standortabhängigen Nutzungshäufigkeit und der Standortgüte.³⁾ Detaillierte Aufschlüsselung erforderlich.

Anlage 8

(zu § 5 Abs. 1, § 6 Abs. 1, § 7 Abs. 1 Nr. 3)

Mehrfähriger betrieblicher Nährstoffvergleich
 gleitende Mittelwerte für Stickstoff (3 Jahre) und Phosphat (P_2O_5) (6 Jahre)

Letztes berücksichtigtes Dünge- bzw. Wirtschaftsjahr: ...

Beginn und Ende des Düngjahres:

Eindeutige Bezeichnung des Betriebes:

Größe des Betriebes in Hektar landwirtschaftlich genutzter Fläche:

Art der Bilanzierung der Ausgangsdaten:

Datum der Erstellung:

1.	Betrieblicher Nährstoffvergleich im Durchschnitt mehrerer aufeinander folgender Jahre nach Anlage 7		
2.		Differenz im Dünge- bzw. Wirtschaftsjahr Kilogramm/Hektar	
3.		Stickstoff: Düngjahr und zwei Vorjahre	Phosphat: Düngjahr und fünf Vorjahre
4.	Vorjahr:	—	
5.	Vorjahr:	—	
6.	Vorjahr:	—	
7.	Vorjahr:		
8.	Vorjahr:		
9.	Düngjahr:		
10.	Durchschnittlicher betrieblicher Überschuss je ha und Jahr		

Bilag 12: Kommentarer indkommet i partshøringsperioden

HORST LEITHOFF
JEJSING DEMETER I/S
GRØNGÅRDVEJ 30
DK-6270 TØNDER

30. august 2010

Tønder Kommune
Miljø og Natur
Rådhusstræde 2
6244 Løgumkloster

til Info:

Lars Petersen
Grøngårdvej 25
6270 Tønder

MODTAGET
31 AUG. 2010
Teknisk forvaltning

vedr.: partshøring af udkast til godkendelse på Grøngårdvej 25 og 26

I forbindelse med partshøringen, tilsendt den 11.8.'10 med brevpост, vil vi igen gøre opmærksom på, at vi i nabolaget har etableret et mindre virksomhed med ferie på bondegården. Vores ejendom ligger ca 600m øst for Grøngårdvej 26. Da vi overvejende har vind fra vest og sydvest, ser vi en risiko for øget griselugt. Vi har kunne udvide denne driftsgren med aktiviteter og udlejning til feriegæster de senere år og anser det for en vigtig gren for at sikre vores indkomst.

Produktionsudvidelsen må på ingen måde øger lugtgenerne. Disse vil være ødelæggende for vores forretning med ferieophold for børnefamilier og turister.

Vi understreger, at den nuværende produktion ikke generer vores aktiviteter, ligesom vi ikke har problemer med den saisonale håndtering af gylle, som vi anser for at være en naturlig følge af landbrugsdrift. Hvis lugtgenerne ikke øges af udvidelsen, har jeg ingen indvendinger.

M. v. h.

Horst Leithoff
Holmgård Bondegårdsterie
v. Jejsing Demeter i/s, Horst Leithoff
Holmgård, Grøngårdvej 30
DK-6270 Tønder

GRØNGÅRDVEJ 30 DK-6270 TØNDER • SE-NR.: DK 3290 0119
TELEFON: +45-74734562 • MOBIL: +45.61752316 SYDBANK A/S KONTO: 7970-1148011